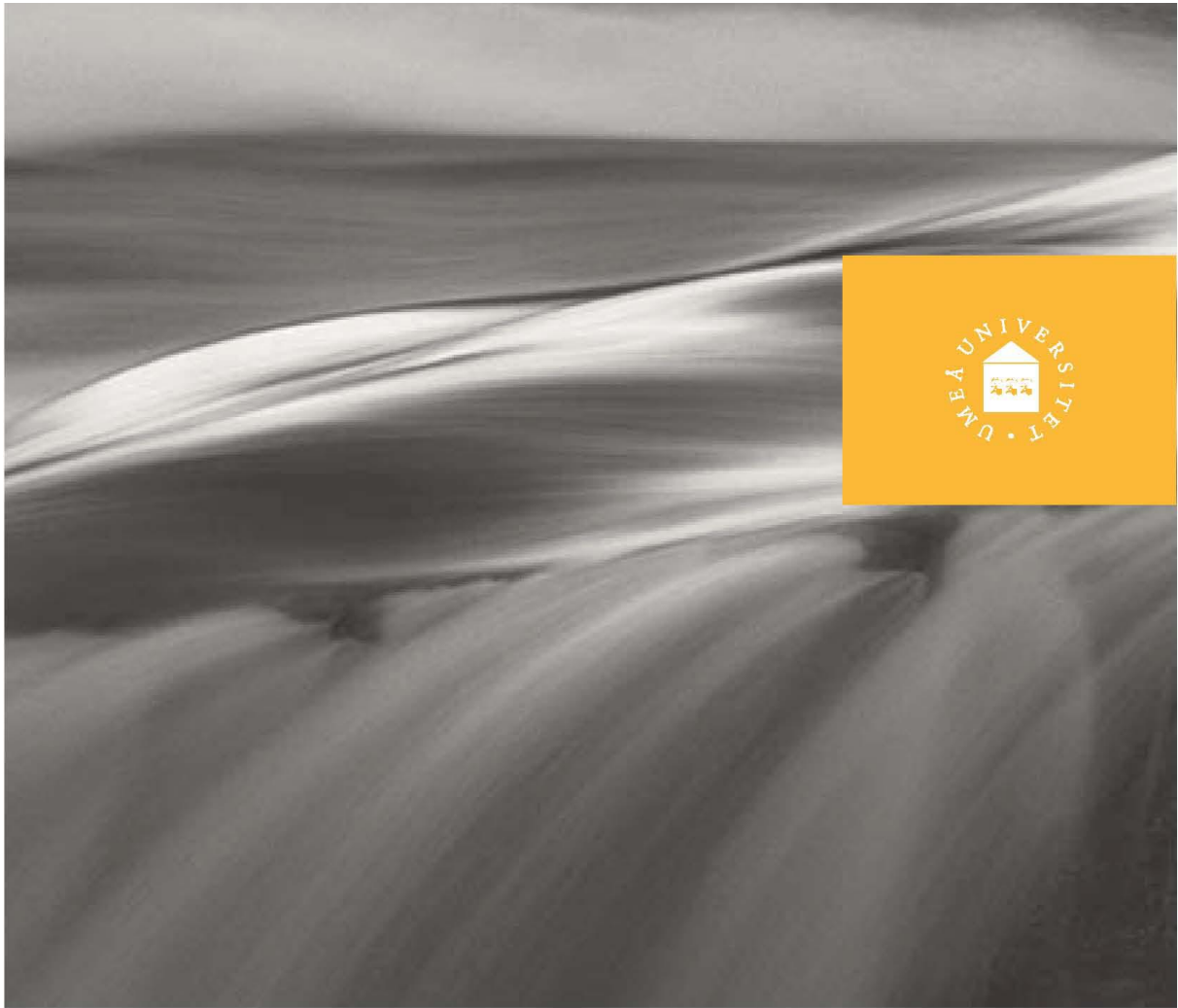

Utvärdering av utvecklingsmedel för kvalitetsutveckling av arbetet med
våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare -
Delrapport 2

Marie-Louise Snellman, Björn Blom, Gunilla Mårald och Anders Hanberger

Innehåll

Förord.....	3
Sammanfattning	5
 Inledning.....	 8
 Del 1 Enkätstudie projektägare (delstudie 2)	 9
Innehållsförteckning	9
 Del 2: Intressenters erfarenheter av den nya modellen för fördelning av utvecklingsmedel (delstudie 3).....	 42
Innehållsförteckning	42
 Del 3: Målgruppernas syn på samhällets insatser mot våld i nära relationer (delstudie 5)	 76
Innehållsförteckning	76
 Referenser.....	 96
 Bilaga 1. Utvärderingens fem delstudier	 97
Bilaga 2. Kriterier och operationaliseringar av måluppfyllelse, samt definitioner	98
Bilaga 3. Enkätfrågor	102
Bilaga 4. Intervjufrågor till nyckelaktörer	112
Bilaga 5. Intervjufrågor till våldsutövare och våldsutsatta.....	119

FÖRORD

Centrum för utvärderingsforskning, Umeå universitet, utvärderar på Socialstyrelsens uppdrag en ny modell för fördelning av utvecklingsmedel för att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare.

Den nya modellen (som använts fr.o.m. 2012) innebär att kommuner och ideella organisationer, var och en för sig, söker utvecklingsmedel från Socialstyrelsen, att staten infört grundläggande prestationskrav för kommunerna i syfte att stödja ett långsiktigt metodutvecklingsarbete, samt att Socialstyrelsen och länsstyrelserna erbjuder kunskapsstöd i metodutvecklingsarbetet. Enligt den *gamla modellen* (som användes t.o.m. 2011) fanns inget samordnat och strukturerat nationellt och regionalt kunskapsstöd som stöd för kommunerna. Det var heller inte möjligt för ideella organisationer att söka medel på egen hand, utan dessa fick söka utvecklingsmedel tillsammans med kommunerna.

Utvärderingen, som omfattar fem delstudier (bilaga 1), kommer att avslutas med en slutrapport i maj 2015. I en första delrapport, som presenterades i juni 2014, redovisades två av delstudierna, en dokumentstudie och en kunskapsöversikt (Mårald, Snellman, Hanberger och Blom, 2014). I denna andra delrapport redovisas de tre återstående delstudierna.

Först redovisas en enkätstudie av hur projektägare i kommuner och ideella organisationer uppfattat för- och nackdelar med den gamla och nya modellen (delstudie 2). Därefter sammanfattas resultaten från en intervjustudie av nyckelaktörernas erfarenheter av gamla och nya modellerna. Bland annat har tjänstemän vid Socialstyrelsen som arbetat med fördelning och uppföljning av utvecklingsmedel och personer vid länsstyrelserna som arbetat med stöd till kommuner och ideella organisationer intervjuats (delstudie 3). Dessa båda delstudier utgör ett komplement till den dokumentstudie som redovisades i delrapport 1 där den gamla och nya modellen jämfördes med avseende på bl.a. tydlighet i resultatredovisning och om den nya modellen har varit mer ändamålsenlig och metodutvecklande jämfört med den gamla modellen. Sist redovisas en intervjuundersökning av våldsutsattas och våldsutövaras erfarenheter av samhällets insatser (delstudie 5). Delstudie 5 bygger vidare på kunskapsöversikten (delrapport 1) som omfattar svensk forskning och utvärdering om målgruppernas erfarenheter och bedömningar av insatser som de medverkat i, samt effekter av insatserna.

De tre delstudierna bidrar till att besvara olika frågor i den samlade utvärderingen. Anledningen till att dessa tre delstudier presenteras tillsammans är att den nya modellen skulle få hinna sätta sig innan aktörerna och brukarnas erfarenheter samlades in. Observera att alla delstudierna, även de två som redovisats i den första delrapporten, utgör underlag i slutrapporten.

Arbetet med delrapport 2 genomfördes under våren och hösten 2014. Gunilla Mårald och Björn Blom har främst arbetat med enkätstudien, Björn Blom med intervjustudie 1 och Marie-Louise Snellman med intervjustudie 2. Hela utvärderingsteamet har medverkat i arbetet med delstudierna genomförande och med rapporten.

Umeå december 2014

Anders Hanberger, projektledare

SAMMANFATTNING

Delstudie 2

Underlaget för delstudien är en elektronisk enkät till projektägare i ideella organisationer och kommuner som beviljades utvecklingsmedel åren 2012 och 2013. 165 personer svarade på enkäten, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 51 %. Ungefär hälften arbetar i en kommun, något färre i en ideell organisation (framförallt kvinnojourer). Flertalet har erfarenheter av både den gamla och den nya modellen.

Projektägarna är sammantaget något mer positiva till den nya modellen jämfört med den gamla modellen. Att ideella organisationer och kommuner söker var för sig upplevs vara den största fördelen med den nya modellen. Den största nackdelen upplevs vara att blanketter för ansökan och återrapportering är krångliga, omfattande och tidskrävande att fylla i.

Den nya modellen har framförallt bidragit till ökad uppföljning och utvärdering av metoder och insatser, och i viss mån till utveckling av befintliga metoder och insatser, samt till utprövning och utveckling av nya metoder/insatser. Många projektägare tycker också att den nya modellen har gjort det lättare att utveckla insatser som vänder sig till specifika målgrupper av våldsutsatta.

De flesta som fått utvecklingsmedel till nya projekt menar dock att dessa inte skiljer sig mycket från de projekt som fick utvecklingsmedel enligt den gamla modellen. Bland de projektägare som har projekt som löper över flera år anser de flesta att den nya modellen inte har påverkat dessa projekt nämnvärt.

Projektägarna är oftast mycket positiva till det kompetensstödande material som Socialstyrelsen har tagit fram (t.ex. allmänna råd, handböcker), vilket upplevs ge ett bra stöd och en bra vägledning. Det finns dock synpunkter på materialet, framförallt att det är på en för låg nivå. Det kompetensstöd som länsstyrelserna erbjuder är projektägarna också mycket positiva till, först och främst för att det ger en inblick i aktuella frågor och erbjuder stöd på "hemmaplan", samt bidrar till att höja projektägarnas kompetens. De synpunkter som framförs gäller också nivån på kompetensstödet, men här finns både de som tycker att stödet är på en för låg nivå och de som tycker att det är på en för hög nivå.

Var tredje projektägare menar att möjligheterna att samverka har påverkats i en positiv riktning som ett resultat av den nya modellen, men det är samtidigt något fler som menar att modellen inte har påverkat samverkan i någon riktning. Bland de ideella organisationerna är det närmast total enighet om att det är positivt för de ideella organisationerna att söka bidrag på egen hand.

Många projektägare anser att erfarenheter från de projekt som beviljats utvecklingsmedel har integrerats i den ordinarie verksamheten. Ungefär hälften av projektägarna tycker att den nya modellen har påverkat möjligheterna att göra detta, men en tredjedel tycker inte den har haft någon påverkan alls.

Delstudie 3

Delstudien baseras på 28 strukturerade intervjuer som genomförts på intervju-personens arbetsplats eller via telefon under december 2013 till mars 2014. Intervjuerna fördelar sig på åtta intressentkategorier bl.a. SoS, SKL, projektägare.

Den nya modellen upplevs generellt mer anpassad till att kommuner och ideella organisationer har olika behov och förutsättningar. Den upplevs tydligare, mer enhetlig och styrande i riktning mot statens mål, men också mer byråkratisk, resurskrävande, likriktande och att det är svårare att få medel för kreativa utvecklingsprojekt. Såväl kommuner som ideella organisationer har i högre grad sökt bidrag för kvalitetsutveckling istället för att finansiera basverksamhet. De sökande har tydligt sett vilka områden som SoS tycker är viktiga och den nya modellen har lett till mer stringenta projekt. Osäkerhet om möjligheten till flerårig finansiering, har i vissa fall lett till en sänkt utvecklingsambition, eller att man inte sökt medel alls, framförallt gäller det verksamheter med små resurser. Den nya modellen har också lett till sämre regional samordning inom och mellan projekt. Att flera olika aktörer är involverade i satsningar mot våld, upplevs bidra till en något rörig situation, vad gäller inriktning, ansvar och aktiviteter. Kommuner och SKL upplever att det pågår en kamp mellan olika myndigheter och organisationer om vem som ska äga frågan.

Uppfattningarna om kompetensstödet varierar stort från "mycket relevant och lämplig nivå", till "onödigt och för låg nivå", vilket bl.a. beror på att projektägarnas kunskapsnivå varierar, att stödet främst utgår från SoS mål och inte från projektägarnas behov, samt att utvecklingsledarnas kunskapsnivå varierar. Att fokus är på våldsutsatta och i mindre utsträckning på våldsutövare upplevs som en obalans. Det generella kompetensstödet (information och utbildningar) upplevs tillräckligt, medan det regionala kompetensstödet anses till en del vara för generellt och "teoretiskt" eftersom verksamheter ofta har behov av konkret stöd i specifika projekt.

De flesta projektägare tycker att utvecklingsmedlen möjliggjort metodutveckling, att insatserna nått ut till målgrupperna och att samarbete med andra verksamheter stärkts, men inte främst p.g.a. den nya modellen. Vad som främst påverkat metodutveckling och om insatser nått ut till målgrupperna är information, riktlinjer, krav och lagstiftning på våldsområdet, samt verksamheternas egna utvecklingsambitioner.

Den nya modellen har i viss mån bidragit till att kunskaper och erfarenheter från projekten integrerats i ordinarie verksamheter och spritts till andra verksamheter, vilket främst skett om personer som arbetat i projekt stannat kvar i verksamheten. De flesta intressenter hade varken någon åsikt eller konkret idé om hur det nationella och regionala kompetensstödet skulle integreras i SKL:s regionala stödstrukturer. Få uttryckte en ambition, och flera kände varken till SKLs plattsformsarbete eller Socialstyrelsens arbete med evidensbaserad praktik. Det framkom också ett visst motstånd mot idén att evidensbasera insatser på våldsområdet. En förutsättning för att arbetet mot våld ska kunna integreras i arbetet för en evidensbaserad praktik anses vara att verksamheter som arbetar med målgrupperna har en stabil basverksamhet.

Delstudie 5

Underlaget för denna delstudie är 13 intervjuer med våldsutsatta och 12 intervjuer med våldsutövare som fått stöd och hjälp genom verksamheter/projekt som erhållit utvecklingsmedel från Länsstyrelsen (före 2012) eller Socialstyrelsen (efter 2012), och kunskapsöversikten (delrapport 1). Intervjuerna med våldsutsatta har genomförts via telefon under september till november 2014. Telefonintervjuer med personer som utövat våld i nära relationer genomfördes under maj till augusti 2014. Alla utom en intervju har bandats och transkriberats.

Intervjuerna bekräftar i stort de erfarenheter som framkom i studier och utvärderingar av insatser för våldsutsatta och våldsutövare i kunskapsöversikten (se sammanfattande tabell, sid 105 i denna rapport). De *positiva och möjliggörande förhållanden* som båda målgrupperna framhåller som betydelsefulla för att insatser, metoder och verksamheter ska uppfattas som värdefulla och få positiva resultat är i hög grad desamma som i kunskapsöversikten. När det gäller våldsutsatta framträder utöver sådant som ett bra bemötande, en trygg och omhändertagande miljö, att de finns professionella med erfarenhet och kompetens och som kan ge socialt, emotionellt och praktiskt stöd också att professionella tar ansvar för helhetssituationen. I detta ingår att de finns välfungerande rutiner och samverkan och ett flexibelt och individanpassat stöd som inbegriper hela livssituationen. Alla intervjuade tycker att stödet fungerat bra och de är mycket nöjda med den verksamhet och de insatser som de medverkat i. Det är verksamheten och insatserna i stort som de intervjuade brukarna upplever och kan bedöma, inte specifika insatser eller metoder.

De *negativa eller försvårande förhållanden* som våldsutsatta hade erfarenhet av som framkom i kunskapsöversikten var bl.a. bristande tillit och misstro till samhällets stöd och hjälp och att inte bli tagen på allvar eller ifrågasatt. Inget av detta uttrycker de intervjuade i delstudien. När stödåtgärder väl satts in var upplevelsen övervägande positiv bland våldsutsatta i kunskapsöversikten och intervjupersonerna i denna delstudie. Det framkom både i kunskapsöversikten och bland intervjupersonerna en del *negativa erfarenheter* när det gäller andra myndigheters insatser. Dessa erfarenheter gällde kontakter/insatser som skett innan det aktuella stödet sattes in.

Vad gäller våldsutövare bekräftar intervjuerna den bild av vad som är *positiva och möjliggörande förhållanden* i kunskapsöversikten, bl.a. att det ska finnas möjlighet att dela upplevelser med andra, att personalen har ett bra bemötande och att den har god kompetens och kunskap om våldsproblematiken.

Våldsutövarnas erfarenheter av *negativa eller försvårande förhållanden* som framkom i kunskapsöversikten t.ex. att det saknades möjlighet till fortsatt eller uppföljande behandling uttrycks inte bland intervjupersonerna i delstudien. Det är snarare tvärtom, dvs. de flesta intervjuade männen har haft en sådan möjlighet. Alla män som deltagit i intervjuerna har sökt hjälp på frivillig basis, om än med viss påtryckning i några fall. På det hela taget har alla haft en egen drivkraft, och om motivationen har sviktat så har den förbättrats genom det stöd som de fått och de insatser som de medverkat i.

INLEDNING

Regeringen gav 2011 Socialstyrelsen i uppdrag att fördela utvecklingsmedel till kommuner och organisationer enligt en ny fördelningsmodell (se förordet) med syfte att kvalitetsutveckla arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare. Arbetet skulle bli mer ändamålsenligt och bidra till ett mer prestationsinriktat och långsiktigt metodutvecklingsarbete.

Syftet med utvärderingen i sin helhet är att undersöka hur den nya modellen för fördelning av utvecklingsmedel har fungerat med fokus på ändamålsenlighet, långsiktighet, metodutvecklande arbete och målgruppernas syn på kommunernas och organisationernas insatser.

Denna rapport består av tre delar, en enkätstudie till projektägare (delstudie 2), en intervjustudie av nyckelaktörernas erfarenheter av nya och gamla modellen, dvs. de som medverkat i eller berörts av fördelningen av utvecklingsmedel (delstudie 3) och en intervjustudie av våldsutsattas och våldsutövares erfarenheter av de insatser som de medverkat i (delstudie 5). En innehållsförteckning för de tre delstudierna finns i början av respektive del.

DEL 1 ENKÄTSTUDIE PROJEKTÄGARE (DELSTUDIE 2)

Innehållsförteckning

1. Inledning

1.1. Metod och material

1.2. Redovisning och analys/tolkning av enkätsvaren

2. Sammantagna upplevelser av den gamla respektive den nya modellen

3. Projekt i den nya modellen

4. Kompetensstöd

5. Att nå ut till målgrupperna

6. Ansökningsprocessen i den gamla respektive i den nya modellen

6.1. Instruktioner och blanketter för ansökan i den nya modellen

7. Redovisning och rapportering av resultat

8. Samverkan

8.1. Ideella organisationers perspektiv

8.2. Kommuners perspektiv

9. Integration av erfarenheter i ordinarie verksamhet

10. Sammanfattning

1. Inledning

1.1. Metod och material

Enkäten gick ut till 170 kommuner och 155 ideella organisationer som beviljades utvecklingsmedel åren 2012 och 2013. Kontaktuppgifter till dessa erhöles från Socialstyrelsen. Av dessa 325 besvarade 165 enkäten vilket motsvarar en svarsfrekvens på 51 %. Det förelåg inga skillnader i svarsfrekvens mellan ideella organisationer respektive kommuner. Någon bortfallsanalys har inte kunnat göras då vi inte haft några uppgifter om dem som avstått från att svara.

Vilka var det då som besvarade enkäten? Framförallt var det personer som i sin organisation skrivit ansökan/ansökningar om utvecklingsmedel (135 personer, vilket framgår av tabell 1). Knappt hälften så många var den som i sin organisation samordnar/administrerar organisationens projekt¹/ansökningar om utvecklingsmedel (62 personer). Något färre (45 personer) har fungerat/fungerar som projektledare för sådana satsningar som fått utvecklingsmedel. 13 personer har angett att de har en annan funktion, exempelvis ekonomiskt ansvarig på en kvinnojour, enhetschef samt kvinnofridssamordnare. Då många av de som arbetar med utvecklingsmedelsfinansierade verksamheter har flera av dessa funktioner var det möjligt att ange flera svar på den aktuella frågan.

Tabell 1 Respondenternas roll/-er. n=160.

	Antal
Den som i min organisation skrivit ansökan/ansökningar om utvecklingsmedel	135
Den som i min organisation samordnar/administrerar organisationens projekt/ansökningar om utvecklingsmedel	62
Projektledare för satsningar som fått utvecklingsmedel	45
Annan	13

Not: Flera svar kunde anges.

Som framgår av tabell 2 så arbetar de flesta av dem som har besvarat enkäten i en kommun. Ett par av respondenterna har angivit att de arbetar i en kommunal kvinno-/mansjour. Knappt en tredjedel av respondenterna arbetar i en ideell kvinnojour, ett par i en ideell mansjour, ytterligare 20 personer arbetar i en annan ideell organisation. Några av respondenterna har angivit att de arbetar i en annan organisation. Några

¹ I delstudien används för enkelhetens skull genomgående begreppet "projekt". Detta betyder dock inte att det aktuella arbetet alltid bedrivs i projektform. I den nya modellen har Socialstyrelsen arbetat med att byta ut projektbegreppet då de menar att det inte speglar det arbete som kommuner och ideella organisationer gör för att utveckla sin verksamhet där en några arbetar i projektform medan många andra inte gör det.

exempel på vad det senare kan vara är brottsofferjour, tjejjour samt kommunalförbund.

Tabell 2 Respondenternas organisation. n=162.

	Antal
I en kommun	86
I en kommunal kvinnojour	1
I en kommunal mansjour	1
I en ideell kvinnojour	48
I en ideell mansjour	2
I en annan ideell organisation	20
I en annan organisation	6

Många av de verksamheter som finns representerade i materialet vänder sig till flera av de målgrupper som finns angivna i tabell 3. Nästan alla av dem som besvarat enkäten anger att de har våldsutsatta kvinnor som sin målgrupp eller som en av sina målgrupper. När det gäller barnen så är det något fler som anger att de har barn som bevittnat våld som en målgrupp än som anger att barn som själva utsatts för våld är en målgrupp för verksamheten. Knappt hälften av dem som besvarat enkäten anger att våldsutövare är en målgrupp. Bland dem som angett att en annan grupp är målgrupp för verksamheten handlar det till exempel ”alla typer av brottsoffer och vittnen”, ”brott som går under allmänt åtal”, ”män i kris” samt ”våldsutsatta män”.

Tabell 3 Verksamhetens målgrupp/-er. n=160.

	Antal
Våldsutsatta kvinnor	150
Våldsutsatta barn	117
Barn som bevittnat våld	128
Våldsutövare	74
Annan grupp	37

Not: Flera svar kunde anges.

Av tabell 4 framgår att två tredjedelar av de svarande har erfarenheter av såväl den gamla som den nya modellen för att fördela utvecklingsmedel. En av fyra säger sig erfarenhet endast av den nya modellen medan fyra personer anger att de endast har

erfarenhet av den gamla modellen. Lika många säger att det inte har erfarenhet av någon av modellerna.

Tabell 4 Respondenternas erfarenhet av den gamla respektive den nya modellen för att fördela utvecklingsmedel. n=150.

	Antal
Enbart den gamla modellen (t.o.m. 2011)	4
Enbart den nya modellen (fr.o.m. 2012)	43
Både den gamla och den nya modellen	108
Ingen av modellerna	4

1.2. Redovisning och analys/tolkning av enkätsvaren

I den följande redovisningen ingår alla 165 svar eftersom de svarande samlat in erfarenheter från kollegor om de själva inte haft denna erfarenhet (svaren i tabell 4 avser egen erfarenhet av modellerna). Svaren på frågor som gäller jämförelser mellan gamla och nya modellen baseras enbart på svarande som själva eller i sin organisation haft erfarenhet av båda modellerna. När procenttal redovisas i tabeller har de beräknats på dem som haft erfarenhet av både den gamla och nya modellen, dvs. de som svarat "vet ej" eller "har ej haft erfarenhet av gamla modellen" har räknats bort, vilket också framgår av tabellerna.

När projektägarna uppmanats jämföra den gamla och nya modellen bör man vara medveten om att minnesbilden av den gamla modellen kan ha påverkats av tiden. De kan ha glömt vissa aspekter eller så kan minnesbilden ha förändrats. Projektägarnas erfarenheter kan också ha påverkats av hur mycket utvecklingsmedel man tilldelats. De som fått bättre utfall i den gamla modellen kan ha en tendens att bedöma den mer positivt och omvänt kan de som lyckats bättre att få utvecklingsmedel enligt den nya ha en tendens att beskriva den lite mer positivt. Som framgår av en del kommentarer kommer en del av dessa faktorer och överväganden fram i svaren.

2. Sammantagna upplevelser av den gamla respektive den nya modellen

Tabell 5 visar att de flesta av de respondenter som har erfarenheter av den gamla modellen anser att den sammantaget fungerat bra eller till och med mycket bra. Det är dock en nästan lika stor grupp som menar att den gamla modellen sammantaget fungerade dåligt eller till och med mycket dåligt. Det är också en stor grupp som anser att den fungerat varken bra eller dåligt. Likaså är det en stor grupp som säger sig inte kunna besvara frågan om vad de sammantaget anser om den gamla modellen.

Hälften av de respondenter som kunnat besvara frågan om de sammantagna upplevelserna av den nya modellen att den är bra eller till och med mycket bra. De allra flesta av dessa har dock markerat svarsalternativet "bra". En tredjedel av respondenterna har svarat att den sammantagna bedömningen av den gamla modellen för att fördela utvecklingsmedel varken är bra eller dålig. En av fem respondenter anger att deras sammantagna bedömning av den nya modellen är att den är dålig eller till och med mycket dålig. Övergripande är respondenternas bedömning av den nya modellen något mer positiv än motsvarande bedömning av den gamla modellen.

Tabell 5 Sammantagna upplevelser av den gamla respektive den nya modellen. Andelar. Gamla modellen: n=116, Nya modellen: n=150.

	Gamla modellen	Nya modellen	Skillnad mellan modellerna
Mycket bra	8 %	6 %	- 2 %
Bra	29 %	45 %	+ 16 %
Varken bra eller dålig	34 %	29 %	- 5 %
Dålig	20 %	12 %	- 8 %
Mycket dålig	9 %	8 %	- 1 %

Not: De som svarat "vet ej" eller "har inte haft utvecklingsmedel enligt den gamla modellen" är borträknade.

Ser man på respondenternas svar med hänsyn till vilken organisation de företräder framkommer en bild där de kommunala företrädarna är betydligt mer positiva till den gamla modellen än vad de respondenter som representerar en ideell förening, är. För att nämna ett par exempel. 14 % av de respondenter som kommer från en ideell organisation anser sammantaget att den gamla modellen fungerade bra/mycket bra. Motsvarande andel för de respondenter som kommer från en kommun är 52 %. När det gäller den nya modellen så anser 47 % av de ideella kvinnojourerna att den sammantaget fungerar bra/mycket bra. Bland kommunala företrädare är andelen 55 %. Det verkar med andra ord som att de ideella kvinnojourerna har en betydligt mer positiv bild av den nya modellen jämfört med av den gamla modellen medan det inte finns någon skillnad i synen på de båda modellerna, bland kommunala företrädare.

Tabell 6 nedan visar vad de respondenter som har erfarenhet av både den gamla och den nya modellen anser om dem. Av tabellen framgår samtidigt hur många som tycker att den nya modellen är bättre (grönt) eller sämre (rött) än den gamla, samt hur många som inte tycker att det är någon skillnad mellan de båda modellerna (gult). 39 % av respondenterna menar att den nya modellen är en förbättring jämfört med den gamla, 29 % är av motsatt uppfattning. 32 % av respondenterna menar att den nya modellen fungerar lika bra/lika dåligt som den gamla modellen. Av de respondenter som anser att den nya modellen sammantaget är bättre än den gamla, anger de flesta att den

gamla modellen fungerade dåligt/varken bra eller dåligt och att den nya modellen fungerar bra.

Tabell 6 En jämförelse av synen på den gamla och nya modellen bland de respondenter som har erfarenhet av båda modellerna. Antal. n = 105.

	Nya modellen →	Mycket bra	Bra	Varken bra eller dålig	Dålig	Mycket dålig
Gamla modellen ↓						
Mycket bra		1	1	1	3	2
Bra			14	8	7	4
Varken bra eller dålig		2	12	17	1	2
Dålig		1	12	4	1	1
Mycket dålig		3	3	2	2	1

De fördelar, med den gamla modellen, som lyfts fram av respondenterna handlar framförallt om betydelsen av den lokala kunskap som handläggarna på länsstyrelserna runt om i landet, besitter. Några av respondenterna talar om fördelar i termer av närheten till länsstyrelsen.

Bra för att det var närmare och förståelsen för varandra var bättre. Vi kände dem och de känner de lokala omständigheterna bättre. Dialogen var ömsesidig och deras engagemang var tydligt.

Det som var bra med den gamla modellen var närheten till Länsstyrelsen som väl känner till vårt arbete och som vi har kontinuerliga kontakter och diskussioner om utvecklingsarbetet med.

Fanns en lokalkännedom hos länsstyrelserna som visste vilka kommuner som tidigare sökt, hur utfallet hade blivit samt hur läget var i regionen. Länsstyrelsen i Värmland erbjöd också stöd i ansökningsförfarandet.

Några respondenter lyfter också fram att det var en fördel med den gamla modellen att kommuner och ideella organisationer "tvingades" samverka kring utvecklingsmedlen. Nedan några citat som exemplifierar detta.

Bra där vi som kommun kunde söka medel till bl a en ideell organisation. Detta ökade samverkan då vi kunde vara med och påverka och följa upp insatserna som medlen söktes till. Den samverkan som utvecklades har vi gott av idag.

Det var bra att ideella organisationer och kommunerna samordnade sina ansökningar, så att insatserna gick hand i hand och risk för dubbelarbete uteslöts och att söka projekt var förankrade och kända av båda parter.

I den gamla modellen var kommunerna och frivilligorganisationerna mer uppmuntrade att gå samman i projekt och dialog runt frivilligorganisationernas behov. Det främjade samverkan.

När det gäller nackdelar med den gamla modellen så lyfter de ideella organisationerna framförallt tydligt fram svårigheter i samarbetet med kommunen. Några kommunala representanter pekar också på svårigheterna med att söka tillsammans med andra aktörer. Andra nackdelar som lyfts fram, dock i betydligt mindre omfattning, är till exempel att ansökningsblanketter och blanketter för återrapportering upplevdes krångliga, att det förelåg viss "nepotism" när det var länsstyrelsen som med sin lokalkännedom fördelade medlen, för mycket administration samt sena besked om huruvida medel beviljats eller ej. Nedan några citat som behandlar svårigheten i att samverka mellan kommuner och ideella organisationer.

Nackdelen var att det innebar mycket arbete med att samordna ansökningarna och att kommunerna blev ansvariga för organisationernas arbete, vilket inte alltid var så lätt och inte heller är helt rätt. Deras självständighet är viktigt.

Kommuner och ideella verksamheter har olika behov och olika områden de behöver arbeta med. Den gamla modellen gjorde även att ideella verksamheter blev för beroende av kommunernas goda vilja. Många kommuner har inte ens klart för sig (än idag) vad som är deras ansvar och vad som förväntas av en ideell verksamhet som arbetar under So. Få kommuner har hittat bra och tydliga ramar för samverkan, granskning, avtal mm med ideella verksamheter. Då blir det svårt att hitta former för samverkan för att ansöka om utvecklingsmedel.

Vår kommun godkände inga av våra idéer för att få medel. De tog alla pengarna själva och ibland använde de även våra idéer och ficka medel för att utföra dem.

En av respondenterna pekar på att länsstyrelsens lokala kännedom om olika verksamheter har både positiva och negativa sidor.

Jag upplevde att med den gamla modellen hade handläggarna bättre lokalkännedom eftersom det var Länsstyrelsen som fördelade medlen. Dock upplevde jag att gamla strukturer och traditionella samarbeten prioriterades framför samarbeten med kommuner som visade upp nya satsningar. På det sättet är den nya modellen, med handläggning i Stockholm mer "neutral".

De synpunkter som framkommer när det gäller den nya modellen är naturligtvis i viss utsträckning en spegling av de synpunkter som framkom ovan när det gäller den gamla modellen. Den fördel med den nya modellen som lyfts fram av flest handlar om möjligheten för aktörer att själva skicka in en ansökan utan samverkan mellan ideell organisation och kommun. Denna fördel lyfts fram av olika aktörer men framförallt av respondenter från ideella organisationer.

Den nya modellen ger frivilligorganisationerna större frihet och självständighet och det är på sätt och vis positivt.

Det är så tidskrävande att arbeta tillsammans med en ideell organisation i ett projekt. Dessutom är kulturen i de ideella organisationerna ofta så väsensskilda från Socialtjänstens sätt att arbeta. Det är jätteviktigt att samarbeta med de ideella organisationerna. Men vi ska inte söka pengar tillsammans.

Vår verksamhet kan arbeta med kvalitetsutveckling utifrån våra behov, oavsett hur kommunen väljer att arbeta med våld i nära relationer.

Andra fördelar som lyfts fram är bland annat att procedurer kring ansökan och återrapportering fungerar bättre, det handlar då bland annat om att blanketterna för detta. Respondenterna lyfter utöver detta också bland annat fram att de upplever att den nya modellen är tydligare, bland annat i det att ansvaret framkommer på ett tydligare sätt. Några respondenter pekar på att prestationskraven för kommuner i den nya modellen är en förbättring.

Det var tydligt genom ansökan och utbildningsåtaganden vad som är önskvärt att vi satsar på. Bra styrning på projektmedlen på detta sätt ...

Jag trivs bättre med att ansvaret är tydligare angivet. Det ger utrymme för tydligare roller då kommunen samarbetar med ideella verksamheter.

Jag tycker inte att det är så stor skillnad egentligen, men SoS prestationskrav är ett stort lyft.

När det gäller nackdelar med den nya modellen handlar det framförallt om att blanketter för ansökan och återrapportering är alltför krångliga och omfattande samt om att de snäva tidsramarna kring ansökan, beslut om beviljade medel och återrapportering, ställt till problem.

Den nya modellen har tyvärr inte inneburit någon förbättring, vilket jag uppfattade var meningen. Ansökningsmallarna innebär att man hackar sönder området i massa delområden. Detta resulterar i långa och krångliga ansökningsformulär, ca 23 sidors ansökningsformulär och en 52 sidors lång enkät för återredovisningen av tidigare års medel med över 240 frågor. Det känns inte rimligt och jag har svårt att förstå hur man ska få ut något av en sådan typ av uppföljning. I vårt län var det få kommuner som sökte, och när jag frågat dem varför så förstår jag att man inte maktat med även om behovet funnits.

Den är säkert bra ur mottagarens synpunkt, men för ideella är den SVÅR. Komplicerad, svåra frågor där mycket måste uppskattas, och samtidigt tyckte vi ofta att samma frågor kom igen. Det vore önskvärt med rakare och med jordnära ansökan. Vår jour har passerat nålsögat och fått beviljat, men vi känner till andra jourer som helt enkelt inte maktade med själva ansökan. Det är sannolikt att ansökan kunde göras bättre, då bara anvisningarna är på många sidor.

3. Projekt i den nya modellen

Av tabell 6 framgår att nära hälften, 45 %, av dem som besvarat enkäten anger att de sökt utvecklingsmedel såväl till tidigare påbörjade projekt som till nya projekt, i den nya modellen. En tredjedel anger att de enbart sökt till nya projekt och en femtedel att de enbart sökt utvecklingsmedel för vidareutveckling av projekt som påbörjats före år 2012. Här pekar några respondenter på att arbetet mer bör ses som en process och inte

som avgränsade projekt, att det är ett pågående arbete som vidareutvecklas allt eftersom. Andra menar att det i det pågående arbetet tillkommer nya delar, något som här bland annat exemplifieras med kvalitetssäkring. En respondent skriver om att det finns en långsiktig plan för verksamheten men att man under resans gång upptäcker nya behov och möjligheter.

Vi jobbar inte med det som fristående projekt, utan mer som verksamhetsutveckling. Stimulansmedlen är positivt utifrån att det möjliggör utvecklingsarbete kopplat till den verksamhet som bedrivs och att man då kan pröva och utvärdera nya arbetssätt och verksamheter för att sedan långsiktigt jobba in det i kommunens budget.

Tabell 7 Projekt som man sökt utvecklingsmedel till i den nya modellen. n=158.

	Antal	Andel*
Helt nytt/nya projekt	51	33 %
Vidareutveckling av projekt som påbörjats tidigare	34	22 %
Både nytt/nya och tidigare påbörjade projekt	71	45 %
Vet ej	2	

* De som svarat "vet ej" borträknade.

Knappt hälften av de respondenter som kunnat besvara frågan om huruvida de nya projekten skiljer sig från projekten i den gamla modellen menar att de nya projekten i ganska liten eller i mycket liten grad skiljer sig från de projekt som fick medel enligt den gamla modellen, vilket framgår av tabell 7. En tredjedel av respondenterna menar att de nya projekten delvis skiljer sig från de gamla projekten. Knappt en tredjedel menar att projekten i den nya modellen i ganska hög grad eller i mycket hög grad skiljer sig från dem i den gamla modellen.

Tabell 8 Skiljer sig projekt i den nya modellen från projekt i den gamla modellen? n=144.

	Antal	Andel*
I mycket hög grad	8	9 %
I ganska hög grad	16	18 %
Delvis	27	30 %
I ganska liten grad	21	24 %
I mycket liten grad	17	19 %
Vet ej	35	
Vi har inte haft utvecklingsmedel enligt den gamla modellen	20	

* De som svarat "vet ej" samt "Vi har inte haft utvecklingsmedel enligt den gamla modellen, borträknade.

Av enkätsvaren framgår inte alltid hur projekten skiljer sig åt. Nedan några svar där skillnader mellan den gamla och den nya modellen framgår.

De är mer genomtänkta och tanken är att de ska ge effekter även efter projektet.

Det är svårt att säga om det beror på modellen eller om det beror på att kommunen kommit så pass långt med den ordinarie verksamheten att det nu har varit dags att sträcka sig utanför socialtjänstens insatser och mer arbeta på hur kommunens övriga verksamheter stödjer våldsutsatta och våldsutövare. Mycket arbete i de nya projekten handlar om att lyfta blicken och att jobba preventivt.

Ingen större skillnad hittills men kommer att ha stor betydelse kommande perioder. När vi ansökt flera kommuner gemensamt har även de kommuner som inte haft så mycket egen aktivitet inom området våld kunnat ta del av de medel vi ansökt om tillsammans. De nya kraven gör att alla kommuner måste ha egen kartläggning, handlingsplan ... vilket de mindre kommunerna till vissa delar haft svårt att prestera. Att ansöka om utvecklingsmedel och sedan organisera genomförande av "projekten" har upplevts som övermäktigt för flera mindre kommuner. Risken om det blir "för stor apparat" är att vissa kommuner inte kommer att ansöka alls och därmed prioritera bort våldsfrågorna.

63 av de respondenter som har besvarat enkäten anger att de i sin verksamhet bedriver ett eller flera projekt som tidigare fått medel från länsstyrelsen och därefter från Socialstyrelsen. De allra flesta av dessa, 49 personer, anger att det handlar om ett sådant projekt. Övriga, 14 personer, anger att det handlar om två eller fler projekt. För de projekt som pågått såväl i den gamla modellen som i den nya modellen menar respondenterna att detta har påverkat projektet positivt eller till och med mycket positivt (se tabell 8). Ett fåtal respondenter, nio personer, menar att den nya modellen påverkat projekten i negativ eller till och med mycket negativ riktning. En av fem kan inte uttala sig om i vilken riktning den nya modellen påverkat deras projekt.

Tabell 9 Hur har den nya modellen påverkat de utvecklingsprojekt som löpt över flera år, dvs. som tidigare fått stöd via länsstyrelsen och sedan 2012 (dvs. enligt nya modellen) fått stöd från Socialstyrelsen? n=75.

	Antal	Andel
Mycket positivt	4	5 %
Positivt	20	27 %
Varken positivt eller negativt	31	41 %
Negativt	4	5 %
Mycket negativt	3	4 %
Vet ej	13	18 %

I enkäten tydliggjordes begreppen "gamla modellen" respektive "nya modellen" inledningsvis enligt nedan.

I frågorna menas med Den nya modellen (fr.o.m. 2012) att kommuner och ideella organisationer, var och en för sig, söker utvecklingsmedel från Socialstyrelsen, samt att länsstyrelserna erbjuder ett kompetens- och metodstöd med fokus på att stödja kommuners och ideella organisationers insatser mot våld i nära relationer. Den gamla modellen (t.o.m. 2011) innebar att kommuner och ideella organisationer tillsammans sökte utvecklingsmedel från länsstyrelserna.

Av respondenternas kommentarer framgår dock att inte alla ser någon skillnad mellan de båda modellerna. Detta är något som också framkommer på andra ställen i enkät-svaren.

Vi arbetar på som vi gjorde tidigare, förstår inte skillnaden av den gamla/nya modellen!

Några respondenter tycks framförallt koppla hur mycket utvecklingsmedel de beviljats till de olika modellerna. Nedan några exempel på svar som kan exemplifiera detta.

Den nya modellen har gett oss mer utvecklingsmedel, vilket såklart är positivt.

Vi har i lika stor del procentuellt blivit beviljade medel utifrån sökta medel.

Våra medel har minskat vilket gör det hela svårare.

Av tabell 9 nedan framgår att såväl när det gäller vidareutveckling av befintliga metoder/insatser som utveckling och utprövning av ny metoder/ insatser samt ökad uppföljning/utvärdering av metoder och insatser har framförallt de utvecklingsmedel som delats ut i den nya modellen bidragit till detta. Den största skillnaden mellan de båda modellerna tycks vara när det gäller om huruvida utvecklingsmedlen lett till ökad uppföljning och utvärdering av metoder och insatser. Det föreligger inte några skillnader mellan de båda modellerna när det gäller annan form av utveckling, i enkäten exemplifierat med kvinnofridsteam, rutiner för samverkan samt handläggning.

Tabell 10 En jämförelse mellan den gamla och den nya modellen när det gäller metoder och insatser samt annan form av utveckling. Andelar.

	Ja i hög grad		Delvis		Nej inte alls	
	G	N	G	N	G	N
Vidareutveckling av era befintliga metoder/insatser	44	56	44	38	12	6
Utveckling och utprövning av nya metoder/insatser	43	53	45	38	12	9

Ökad uppföljning/utvärdering av metoder och insatser	19	31	51	54	30	15
Annan form av utveckling, t.ex. kvinnofridsteam, rutiner för samverkan och handläggning	46	47	36	38	18	15

Not: G = Gamla modellen, N = Nya modellen. De som besvarat frågan med "vet ej" är borträknade.

Nedan några exempel på vad man arbetade med i den gamla modellen.

Familjefridsteamet har i hög grad arbetat med utveckling av rutiner och metodutveckling som inte varit möjligt utan utvecklingsmedel.

Genom de första medlen som vi beviljades startade nya insatser i kommunen. Dessa har nu permanentats och är integrerade i det projekt som utvecklingsmedel beviljas till. Genom att vi kunde starta nya insatser med hjälp av projektmedel fick vi kunskap om behoven och dessa låg sedan till grund för vidareutvecklingen som vi nu delvis bedriver med hjälp av projektmedel.

Samtliga våra projekt har inneburit utveckling av metoder. I de flesta fall har de också implementerats i det löpande arbetet. De flesta utvärderingar vi gjort har vi fått medel till från andra håll. Vi har arbetat med samverkan kring frågorna sedan slutet av 1990-talet, men flera av våra projekt har innehållit utveckling av samverkan.

I den nya modellen flyttades fokus något vilket nedanstående citat från enkäten är exempel på.

Betoningen på handläggning och rutiner har ökat genom den nya modellen, vilket jag uppfattar var ett av syftena med den.

Det har skapat en medvetenhet kring våld i nära relationer. Nya rutiner, mer intern samverkan och ett flexiblarare sätt att handlägga ärenden av den här karaktären. Även behandlingsmetoderna har utvecklats exempelvis genom omfördelning av resurser.

I vårt nya projekt har mer fokus lagts vid implementering och uppföljning av metoder.

4. Kompetensstöd

Av enkätsvaren framgår att en mycket stor andel, 83 %, av respondenterna menar att det kompetensstödande material som Socialstyrelsen tagit fram är positivt eller mycket positivt. Endast ett fåtal personer är direkt negativa till Socialstyrelsens material, vilket framgår av tabell 10 nedan. Det kompetensstödande materialet från Socialstyrelsen består av bland annat allmänna råd, handböcker, utbildningsmaterial samt meddelandeblad. Materialet omfattar med andra ord såväl tvingande delar, regelverk, som delar som inte är tvingande för aktörerna.

Tabell 11 Värdet av det kompetensstödande material som Socialstyrelsen tagit fram. n=162.

	Antal	Andel
Mycket positivt	57	35 %
Positivt	77	48 %
Varken positivt eller negativt	16	10 %
Negativt	1	0 %
Mycket negativt	2	1 %
Vet ej	9	6 %

De positiva kommentarerna handlar om att materialet är en bra vägledning och ett gott stöd i det dagliga arbetet. De olika materialen bidrar till en ökad kunskap bland dem som arbetar med de aktuella frågorna. Nedan några citat som kan illustrera detta.

Bra och användbart material som ger bra stöd och vägledning i arbetet.

Kompetensstödande material är värdefullt för att bibehålla kunskaper i verksamheterna. Materialen säkerställer att aktuell kunskap, nyheter och annat når verksamheterna snabbt och kan användas för det dagliga arbetet.

Socialstyrelsens kompetensstöd är ovärderligt.

De mer negativa synpunkter som ändå lyfts fram är bland annat att materialet är för grundläggande, att materialet är alltför förenklat samt att det finns en svårighet i förhållandet mellan teori och praktik.

- 1) För grundläggande för att vara till någon större nytta.
- 2) Praktiskt taget inte alls anpassat till vår verksamhet eller vår kundgrupp.

... egentligen inget som vi haft så mycket användning av på min arbetsplats då frågorna här ofta blir mer komplicerade och de allmänna råden är alldeles för "allmänna".

Stort glapp mellan denna centrala myndighet och de erfarenheter som görs på fältet. Behövs mer ömsesidigt utbyte och dialog angående problem och lösningar. Bättre när tjänstemännen fanns mer nära på länsstyrelsen, bättre kommunikation.

När det gäller det kompetensstöd som länsstyrelserna erbjuder säger de allra flesta, nio av tio, att deras organisation tagit del av detta stöd. Ett fåtal, nio personer, säger att organisationen inte tagit del av något sådant kompetensstöd. Nästan lika många, åtta personer, att de inte känner till huruvida organisationen gjort det eller att de inte känner till något sådant kompetensstöd. Det kompetensstöd som respondenternas organisationer framförallt har tagit del av är föreläsningar, utbildningar och i nätverk av olika slag.

Från några av respondenterna framkommer det synpunkter om att information om de olika kompetensstöd som länsstyrelserna erbjuder ibland är bristfällig. Andra svårigheter som lyfts fram i anslutning till frågan om länsstyrelsens kompetensstöd är långa avstånd inom länet samt bristande kvalitet i det kompetensstöd som erbjuds. En respondent pekar dessutom på att hen upplever en bristande respekt för de ideella arbetsinsatser som görs.

Sammantaget framträder en bild (se tabell 11) där det stora flertalet av dem som känner till stödet, anser att länsstyrelsens kompetensstöd har varit positivt/mycket positivt för deras organisation. Endast ett fåtal säger att länsstyrelsens kompetensstöd har varit negativt i någon utsträckning. Fem av de personer som besvarat enkäten säger sig inte känna till länsstyrelsens kompetensstöd.

Tabell 12 Värdet av länsstyrelsens kompetensstöd. n=160.

	Antal	Andel
Mycket positivt	56	35 %
Positivt	74	46 %
Varken positivt eller negativt	20	13 %
Negativt	4	2 %
Mycket negativt	1	1 %
Känner inte till stödet	5	3 %

Av kommentarerna framgår att det framförallt är möjligheten att få inblick i aktuella frågor, en större kompetens samt möjligheten att träffa andra som arbetar med samma frågor, som respondenterna värdesätter. Men de lyfter också fram sådant som att det värdefullt att det just finns ett sådant stöd på "hemmaplan" och att samarbetet med länsstyrelsens samordnare fungerar väl.

Bra med en regional expertis som utifrån sin position bidrar till att sätta fokus på våldsfrågorna genom att i samverkan med lokala aktörer/kvinnojourer arrangera informationer, nätverk och utbildningsdagar.

Kompetensstödet är viktigt, det pågår mycket forskning och många frågor lyfts. Erfarenhetsutbytena mellan kvinnofridssamordnare är viktigt då det ger nya impulser att förbättra och utveckla arbetet.

Utbildningarna är ofta till stor nytta i vårt kvinnofridsarbete och de ligger i regel inom acceptabelt reseavstånd.

Det framkommer i enkätsvaren också en del negativ kritik mot det kompetensstöd som länsstyrelserna erbjuder. En sådan synpunkt rör nivån i de utbildningar som erbjuds samt kvaliteten i desamma. Här upplever en del respondenter att nivån är för låg

medan andra menar att nivån är för hög. Ett par respondenter pekar på att det är skillnad mellan länen/inom länen i det kompetensstöd som länsstyrelserna erbjuder.

... ofta lite för basic för oss som arbetat länge.

Ibland kan utbildningarna vara väl teoretiska eller allmängiltiga. Det behövs konkreta verktyg för att kunna implementera i egen organisation.

Länsstyrelsen har inte befunnit sig i frontlinjen för utvecklingsarbete inom våld i nära relationer.

5. Att nå ut till målgrupperna

Den målgrupp som flest projekt når i stor utsträckning är våldsutsatta kvinnor, vilket framgår av tabell 12. De övriga målgrupperna tycks vara svårare att nå. Detta gäller såväl för den gamla som för den nya modellen. Skillnaderna mellan de båda modellerna tycks vara små, även om det finns en liten tendens att projekt i den nya modellen tycks vara bättre på att i stor utsträckning nå sina målgrupper.

Tabell 13 Projekt som i stor utsträckning nådde sina målgrupper, i den gamla respektive i den nya modellen. Andelar.

	Gamla modellen	Nya modellen	Skillnad mellan modellerna
Våldsutsatta kvinnor	68 %	70 %	+ 2 %
Våldsutsatta barn	41 %	49 %	+ 8 %
Barn som bevittnat våld	48 %	55 %	+ 7 %
Våldsutövare	40 %	42 %	+ 2 %
Annan målgrupp	27 %	27 %	0

Tabell 13 visar att när det gäller kvaliteten i de insatser som riktar sig till ovanstående målgrupper menar det stora flertalet, två av tre respondenter, att den nya modellen för att fördela utvecklingsmedel har påverkat detta i positiv eller mycket positiv riktning. Ungefär två av tio menar att den nya modellen inte påverkat möjligheten varken i positiv eller negativ riktning. Endast ett fåtal respondenter menar att den nya modellen påverkat möjligheterna i negativ eller mycket negativ riktning.

*Tabell 14 Den nya modellens påverkan på möjligheterna att utveckla kvaliteten.
n=159.*

	Antal	Andel
Mycket positivt	35	22 %
Positivt	72	45 %
Varken positivt eller negativt	29	18 %
Negativt	3	2 %
Mycket negativt	5	3 %
Vet ej	15	10 %

Det framgår av respondenternas motiveringar att de positiva möjligheterna att utveckla kvaliteten inte alltid tycks vara kopplade till den nya modellen i sig. Svaren handlar bland annat om att de tilldelade resurserna möjliggör utveckling, såväl i den gamla som i den nya modellen. En respondent skriver till exempel: "Det hade säkert gått minst lika bra med den gamla modellen" en annan att "[d]et är inte modellen för ansökan som styr utvecklingsarbetet i kommunen". Några positiva faktorer för möjligheterna att påverka utvecklingen som är mer direkt kopplade till den nya modellen, och som respondenterna lyfter fram, är prestationskraven för kommuner samt att kommuner och ideella organisationer inte söker tillsammans.

6. Ansökningsprocessen i den gamla respektive i den nya modellen

En jämförelse mellan hur respondenterna har upplevt att ansökningsprocessen i sin helhet har fungerat i de båda modellerna visar att upplevelsen är att ansökningsprocessen har fungerat något bättre i den nya modellen jämfört med i den gamla modellen (se tabell 14). Det är en större andel av respondenterna som menar att ansökningsprocessen i sin helhet har fungerat bra eller mycket bra i den nya modellen än vad det som gäller för den gamla modellen. Det är samtidigt en större andel som menar att ansökningsprocessen i den gamla modellen fungerat dåligt eller mycket dåligt. Här är dock skillnaderna små.

Tabell 15 En jämförelse mellan ansökningsprocessen i den gamla respektive i den nya modellen. Andelar. Gamla modellen: n=136, Nya modellen: n=162.

	Gamla	Nya
Mycket bra	5 %	7 %
Bra	25 %	37 %
Varken bra eller dåligt	28 %	28 %
Dåligt	14 %	10 %
Mycket dåligt	6 %	5 %
Vet ej	22 %	3 %

Då det är relativt många som svarat "vet ej" när det gäller hur ansökningsprocessen i den gamla modellen fungerat i sin helhet kan det finnas anledning att se hur svarsfördelningen för de båda modellerna ser ut om dessa räknas bort. Om man räknar bort dem som angett "vet ej" som svar på frågan om hur ansökningsprocesserna i de båda modellerna fungerat, blir svarsfördelningen än mer lika. Skillnaden ligger i att det något fler som menar att ansökningsprocessen fungerat bra i den nya modellen än i den gamla modellen medan det motsatta förhållandet gäller för svarsalternativet "varken bra eller dåligt". Skillnaderna är dock små.

Nedanstående tabell 15 visar vilka olika för- och nackdelar med den gamla modellens ansökningsprocess som respondenterna lyfter fram. Av tabellen framgår att det finns några aspekter där det råder motsatta uppfattningar (illustrerat med pilar), nämligen om processen var enkel eller svår, om ansökningsblanketten var enkel eller svår samt om besluten kom snabbt eller allt för sent. Den fördel i den gamla modellens ansökningsprocess som lyfts fram av flest är länsstyrelsens positiva betydelse. En respondent skriver till exempel: "Helt underbara länsstyrelsen med så stor klokskap och lokalkännedom kunde fördela resurserna någorlunda rättvist ...".

Den nackdel som flest respondenter lyfter fram är att det ur olika aspekter varit svårt med samarbetet mellan ideella organisationer och kommuner. Detta är något som såväl representanter för ideella organisationer som kommuner, framhåller. En ideell organisation skriver: "Knepigt att behöva samarbeta med kommunen för att få skicka in en ansökan gällande den egna verksamheten. Det kanske fanns en förhoppning om att det skulle leda till mer samverkan. I praktiken är det svårt att hitta former för samverkan så länge det bara är en part som vill utveckla sitt arbete och kvalitet inom området". En kommun menar å andra sidan: "Däremot kunde det vara jobbigt att kommunen hade ansvar för att se till att jouren också redovisade sina projektpengar fast vi i övrigt inte alls var inblandade i hur de använde pengarna. Om vi hade haft ett gemensamt projekt hade det varit ok med samredovisning men nu ställde det till logistiska och administrativa besvär".

Tabell 16 Fördelar och nackdelar med den gamla modellens ansökningsprocess i sin helhet.

Gamla modellens ansökningsprocess	
Plus (+)	Minus (-)
Enkel	 Detaljerad och krånglig Byråkratisk och svår
Bra och enkelt ansökningsförfarande/formulär	 Svåröverskådliga och svårarbetade blanketter
Snabbt beslut	 Besluten kom sent
Fokus på innehåll	Svårt att få relevant information från föreningarna samtidigt som kommunen var ansvarig för deras ansökningar *
Bättre lokal prägel	Processen tog längre tid när ansökan skulle ske genom kommunen, svårarbetat att vara beroende av handläggare på kommunen **
Dialog med/Närhet till länsstyrelsen, som har lokal kännedom om kommunerna	Ansökningstiden kort
Möjlighet att söka för flera år i taget	Halvårsredovisningar + krav på politiskt beslut = mkt tid till administration
Välvillig hantering	Utbetalningar (i flera led) bl a **
	Dålig förståelse/dåligt intresse för de ideella organisationernas verksamhet **
	Fungerade inte praktiskt med att kommunen skulle skriva på**
	Samredovisning av utvecklingsmedel med en ideell organisation fungerade dåligt *
	Beslut för ett år i taget gjorde det svårt att planera
	Fick göra "hela jobbet" då kommunen inte hade tid **
	Lång handläggningstid
	Svårt att hitta former för samverkan */**

	Olika blanketter, blanketter som ändras under tiden, många byten av kontaktpersoner
	Tjänstemännen ovana i rollen

Not: *Kommunalt perspektiv på samverkan med ideella organisationer ** Ideella organisationers perspektiv på samverkan med kommuner.

Av tabell 16 nedan framgår vilka fördelar respektive nackdelar som de respondenter som har besvarat enkäten ser med den nya modellens ansökningsprocess. Det finns ingen tydlig fördel som många respondenter lyfter fram utan det är en blandning av de fördelar som listas i tabellen. Den starkaste invändningen mot den nya modellens ansökningsprocess är att ansökan (framförallt) och återrapportering är för omfattande och tidskrävande. En ideell organisation skriver till exempel: "En ideell organisation har ej så mycket tid att lägga på pappersarbete. Vi arbetar i första hand mot hjälpsökande." Betydligt färre lyfter fram ansökningsblanketten som en fördel i den nya modellens ansökningsprocess.² En del respondenter lyfter också fram att alltför sena besked om huruvida medel beviljas eller ej. Nedan två exempel på detta:

Helt galet att vi ska gå 4 månader och vänta på besked om vi fick pengar för de 4 månaderna som gått eller inte ... Vi kan inte få besked om "beviljade medel för 2014" i april 2014! Det skulle varenda unge kunna räkna ut att besked om "beviljade medel för 2014" måste ges under 2013!

Vi vågade inte starta projektet förrän vi fått beslutet, vilket ledde till kraftiga förseningar av vissa projekt – främst i de som vi skulle ha någon projektanställd. Det tar tid att rekrytera kompetent personal, vilket i sin tur lett till att i några projekt har vi inte hunnit genomföra allt vi planerat och heller inte använt alla medel.

En tredje respondent skriver på liknande sätt: "... märkliga tidsbegrepp när ansökan skall vara inlämnad, beslutsdatum, projekttid som ska utnyttjas bakåt och för korta tider som projektansökan ska omfatta. Mer långsiktighet!" Det finns dock några respondenter som lyfter fram som en fördel i den nya modellens ansökningsprocess att besked kommer i rätt tid. Dessa är emellertid långtifrån lika många som den förra gruppen.

² Blanketterna för ansökan och återrapportering har förändrats under tiden i den nya modellen. De skiljer sig åt mellan de olika åren och att uppfattningarna om blanketterna är så olika skulle, åtminstone delvis, kunna förklaras av detta.

Tabell 17 *Fördelar och nackdelar med den nya modellens ansökningsprocess i sin helhet.*

<i>Nya modellens ansökningsprocess</i>	
<i>Plus (+)</i>	<i>Minus (-)</i>
Ansökningsblanketten, enkelt att fylla i på webben, förkortad, inte lika krånglig med frågeställningar, mer hanterbar	Ansökan (alltför detaljerad och omfattande, krånglig och omständlig, fragmentarisk, svåröverskådlig, arbets- och tidskrävande, svår att fylla i, information om hur man fyller i är bristfällig, mycket styrning, frågor som är svåra att svara på innan arbetet genomförts, standardiserat frågeformulär, tekniska problem när man fyller i den på webben)
Att verkligen få beskriva vad pengarna ska användas till	Långsam handläggning
Beslut i utsatt tid	Sent besked om beviljade medel (efter projektstart), försvårar framförhållning
Begriplig, konkret, rättssäkerhet bibehålls, rättvis	Kortsiktighet i bedömningen av ansökningar
Utbetalning omgående efter ett positivt besked	Svårt att nå Socialstyrelsen för information
Lättare att söka självständigt, oberoende av socialtjänsten	Återrapporteringen, kräver mycket arbete och är svår att svara på, är mycket omfattande, komplicerad, krånglig
Enkelt ansökningsförfarande, smidigare	Kortsiktigt, kan endast söka för ett år i taget
Bättre dialog	Svår och tung administrativ process när det krävs beslut i respektive kommunal nämnd (vid länsövergripande satsningar)
Tidsramarna	Ansökningsperiodens förläggning i tid, tidsramarna, att medel beviljas och ska förbrukas inom ett år ³ , kortare ansökningstid, Lst hade en mer flexibel hantering
Prestationskraven	Projektformen

³ En respondent pekar här på att det har blivit bättre "när det öppnades upp för att man kunde använda medlen längre".

Bra att man får en bild av nuläget inom området lokalt	Socialstyrelsen långsamma (precis som Lst)
Mer neutralt	Lägre krav på ansökningar som kommer från en kommun
Socialstyrelsens fokus på att kommunerna ska utveckla och förstärka den reguljära verksamheten	Inte tillräckligt tydliga anvisningar (till exempel om hur en kartläggning ska göras)
Mycket gediget	
Inga halvårsrapporter, räcker att en chef intygar att ansökan behandlats enligt gällande delegationsordning = mindre administration	

6.1 Instruktioner och blanketter för ansökan i den nya modellen

Enkäten innehöll frågor mer specifikt kring hur respondenterna uppfattar instruktioner och blanketter för ansökan och återrapportering i den nya modellen. En del av respondenternas synpunkter på dessa aspekter har redovisats ovan då många respondenter lyfte fram just detta under frågan som rörde den nya ansökningsprocessen. Av tabell 17 framgår att ungefär två tredjedelar anser att deras upplevelse av instruktioner och ansökningsblankett i den nya modellen är positiv eller mycket positiv. En lika stor grupp har svarat "varken positivt eller negativt", medan en fjärdedel av respondenterna svarat negativt eller mycket negativt.

Tabell 18 Instruktioner och ansökningsblankett i den nya modellen. n=159.

	Antal	Andel
Mycket positivt	7	4 %
Positivt	50	32 %
Varken positivt eller negativt	56	35 %
Negativt	34	21 %
Mycket negativt	8	5 %
Vet ej	4	3 %

Av respondenternas kommentarer framgår att, vilket också framkom ovan, ansökningsblanketten av många upplevs som allt för omfattande, detaljerad och

krånglig. Detta är något som för en del tycks skapa osäkerhet kring den egna ansökan. Några av dem som besvarat frågan pekar också på att ansökan inte är anpassad till den verksamhet de bedriver.

För omständligt ansökningsmaterial. Omfattningen gör att man drar sig för att söka utvecklingsmedel.

Instruktionerna bra, men formuläret alltför omfattande, krångligt och uppdelat. Ger inte möjlighet till att beskriva en helhet på ett bra sätt.

Vi förstår att blanketten är anpassad till Socialstyrelsen. Den är emellertid krånglig och svåröverskådlig för oss som skall fylla i den. Det är ett evigt bläddrande hit och dit och en känsla av att man fyller i på fel ställe. Den ekonomiska delen längst bak är svår och man vet inte riktigt var man ska skriva. Jag upplever att vi skrev på fel ställe och därmed gick miste om en del projektpengar, men det är bara min känsla.

Överlag tycks upplevelsen av instruktionerna vara mer positiv än den av själva ansökningsblanketten. Instruktionerna sägs vara tydliga och lätta att förstå även om en del menar att det inte hjälper om ansökningsblanketten är svår. Att instruktioner och ansökningsblanketter förändrats under den nya modellen, menar de som tar upp detta, har inneburit förbättringar. Någon menar dock att detta samtidigt har gjort det lite rörigt.

Bra och tydligt. Lagom mycket att skriva. Lätt att följa upp när man ska utvärdera mot mål m.m.

Det har blivit bättre. Omgång 1 var väldigt rörig sen har det förbättrats för varje år.

Överskådligt och lättare att spalta upp de olika områdena för vilka ansökan görs. Den ekonomiska redovisningen är också mer lättöverskådlig.

7. Redovisning och rapportering av resultat

Ovanstående bild av upplevelsen av instruktioner och ansökningsblanketter skiljer sig inte nämnvärt från den bild som framträder av instruktioner och blankett för den återslagrapportering som de som har beviljats medel, måste göra. Möjligtvis är den senare bilden något mer positiv. Av tabell 18 framgår att 40 % av respondenterna är positiva eller mycket positiva, hälften så stor andel är negativa eller mycket negativa.

*Tabell 19 Instruktioner och blankett för återrapportering i den nya modellen.
n=160.*

	Antal	Andel
Mycket positivt	7	4 %
Positivt	58	36 %
Varken positivt eller negativt	52	33 %
Negativt	24	15 %
Mycket negativt	8	5 %
Vet ej	11	7 %

De positiva aspekter av formerna för återrapportering som respondenterna lyfter fram handlar mycket om tydlighet. Några projektägare pekar också på att blanketter och instruktioner för återrapportering fungerar bättre än motsvarande för ansökan, gör.

Det är tydliga anvisningar och jag tycker att de allt mer ökade kraven på redovisning och tydlighet i projekten är bra.

Enklare och tydligare än förut.

Rapporteringen är bra och smidig. Det handlar främst om att vi som aktör är seriös och hela tiden antecknar under tiden vad vi gör, vad som kostar och att vi utvärderar det vi ansökt medel för. När återrapporteringen sker kan vi enkelt se vad vi åstadkommit med hjälp av de utvecklingsmedel som vi har fått och var vi eventuellt har brustit och då behöver förbättra.

När det gäller de mer negativa synpunkterna på instruktioner och blankett så känns de igen från de synpunkter som framkom när det gäller ansökan. Här återkommer utsagor som alltför omfattande, krånglig och omständlig. I likhet med arbetet med ansökan så anser många att arbetet med återrapportering tar allt för mycket tid i resurser i anspråk.

För mycket papper och för mycket som inte är relevant för den aktuella ansökan. Blir omständligt och det läggs mycket arbete på både ansökan och återrapportering som skulle kunna göras mycket enklare.

Instruktionerna var det inget fel på. Problemet är att blanketten inte är avsedd för att vi har ett boende. Om vi bara hade kvinnor som kom på samtal är det mycket lättare att dokumentera tidsmässigt.

Man blir helt trött när man öppnar en enkät med 242 frågor. Man borde bara få de frågor som avser de områden man sökt. Utifrån upplägget är det också svårt att förstå vad man ska få ut av uppföljningen. "Man ser inte skogen för alla träden" ...

En mer positiv bild framträder ändå när respondenterna får uttala sig om möjligheten att redovisa projektens insatser och resultat på ett tydligt sätt. De menar i stor utsträckning att det för dem har varit möjligt att redovisa arbetet på ett tydligt sätt,

vilket framgår av tabell 19. Två av tre respondenter menar att de har kunnat göra detta i mycket eller ganska hög grad. Endast var tionde säger att de har haft möjlighet att redovisa insatser och resultat på ett tydligt sätt i ganska eller mycket liten grad.

Tabell 20 Möjligheten att redovisa projektens insatser och resultat på ett tydligt sätt. n=162.

	Antal	Andel
I mycket hög grad	17	10 %
I ganska hög grad	86	53 %
Delvis	27	17 %
I ganska liten grad	5	3 %
I mycket liten grad	13	8 %
Vet ej	14	9 %

Det är dock många som återigen pekar på att formerna för åiterrapportering är tidskrävande och omständliga. Det är emellertid samtidigt respondenter som skriver att frågorna i åiterrapporteringen är tydliga och enkla att besvara.

8. Samverkan

Det är relativt många av de projektägare som har besvarat enkäten som inte kan besvara frågan om i vilken riktning den nya modellen påverkat möjligheterna att samverka. Av tabell 20 framgår att den allra största gruppen är dem som menar att den nya modellen inte har påverkat möjligheterna att samverka i någon riktning överhuvudtaget. Ungefär hälften av respondenterna menar dock att den nya modellen påverkat samverkansmöjligheterna i en positiv/mycket positiv riktning. Endast ett fåtal menar att möjligheterna påverkats i en negativ riktning.

Tabell 21 Påverkan på möjligheterna att samverka som ett resultat av den nya modellen. n=160.

	Antal	Andel
Mycket positivt	14	9 %
Positivt	42	26 %
Varken positivt eller negativt	62	40 %
Negativt	6	4 %
Mycket negativt	6	4 %
Vet ej	30	19 %

8.1 Ideella organisationers perspektiv

Som framgår av tabell 21 är det ungefär 40 % av projektägarna som säger att det har skapats samarbeten i deras nya projekt som ett resultat av den nya modellen. Andelen är lika stor för samtliga de tre typer av samarbeten som omnämns; mellan den egna organisation och en eller flera kommuner, mellan den egna organisationen och andra ideella organisationer samt mellan den egna organisationen och andra aktörer. Det är en något större andel av projektägarna som anger att det inte har tillkommit några samarbeten i deras nya projekt, som ett resultat av den nya modellen.

Tabell 22 Samarbeten som tillkommit för ideella organisationer som ett resultat av den nya modellen. Andelar.

	Ja	Nej	Vet ej
Mellan din organisation och kommun(er)?	40 %	56 %	4 %
Mellan din organisation och andra ideella organisationer?	42 %	51 %	7 %
Mellan din organisation och andra aktörer?	42 %	49 %	9 %

Av enkäten framgår att de samarbeten som förekommer i projekten så är hälften påbörjade innan 2012 (det vill säga under den gamla modellen) men vidareutvecklade under den nya modellen. Några projektägare säger att de samarbeten som förekommer är oförändrade sedan de påbörjades i enlighet med den gamla modellen. 20 % av projekten har påbörjats enligt den nya modellen, det vill säga 2012 eller senare. Här påpekar flera respondenter att de har svårt att se en tydlig koppling mellan utvecklingsmedlen och det samarbete med olika aktörer som förekommer inom ramen

för deras projekt. Ett par av dem skriver till exempel: "De samarbeten vi har vidareutvecklas ständigt men har inga kopplingar till de utvecklingsmedel vi fått och fortfarande får" samt "Jouren har alltid samarbetat med andra aktörer när det är lämpligt, det har inget med projekt att göra".

De projektägare som besvarat frågan om på vilket sätt den nya modellen för utvecklingsmedel påverkat samarbeten med andra aktörer pekar i olika riktningar. De flesta av dessa menar att den nya modellen inte har påverkat deras samarbeten med andra aktörer. En respondent skriver till exempel:

Detta styrs av enskilda tjänstemän vid olika myndigheter och jag vill betona att vi kan ha gott samarbete runt enskilda kvinnor med olika myndigheter och andra organisationer men inte till följd av dessa utvecklingsmedel.

En av dem som menar att den nya modellen har påverkat projektets samarbete i en negativ riktning skriver: "Det har gjort det omöjligt för oss att kunna samarbeta med några andra pga minskade resurser!" En projektägare som tvärtom ser att utvecklingsmedlen i den nya modellen har skapat möjligheter till samarbete skriver: "I om att vi har kunnat söka medel enl den nya modellen och fått bidrag besitter vi nu en kompetens som gör det lättare för oss att få gehör hos andra aktörer".

Det råder i det närmaste total enighet bland de ideella organisationerna att det är positivt att det kan söka utvecklingsmedel på egen hand i den nya modellen istället för att, som i den gamla modellen, söka tillsammans med en kommun. Tabell 22 visar att 80 % av dem som besvarat enkäten menar att denna möjlighet är positiv eller mycket positiv. Av dessa menar de allra flesta att det är att betrakta som mycket positivt. Endast ett fåtal personer säger att detta är negativt i någon utsträckning.

Tabell 23 Ideella organisationers syn på att de i den nya modellen kan söka på egen hand. n=91.

	Antal	Andel
Mycket positivt	53	58 %
Positivt	20	22 %
Varken positivt eller negativt	12	14 %
Negativt	2	2 %
Mycket negativt	2	2 %
Vet ej	2	2 %

Bland de fördelar som lyfts fram av respondenterna finns möjligheten för en ideell organisation att agera på egen hand utan att behöva ta hänsyn till/anpassa sig till kommunens "agenda" och den verksamhet som kommunen vill bedriva. Även om den

allt överskuggande bilden är positiv så är det några respondenter som menar att den finns både fördelar och nackdelar med den nya modellen i detta avseende. Här menar de framförallt att det påverkar samverkan med kommunen och utbytet av erfarenheter/kunskaper mellan de olika aktörer som arbetar med likartade frågor.

Det är positivt då de ideella föreningarna inte blir toppstyrda av kommunen för att få möjlighet att söka pengar men negativt för avståndet till kommunerna ökade då de inte var tvungna att samverka med de ideella föreningarna.

Kvinnojouren har många gånger kommit mycket längre i kunskap och planering över vad som behöver göras, även om det är kommunens ansvar.

Nu kan vi själva ansöka för det vi vill göra utan att kommunen står som projektägare.

Vi är inte beroende av vad kommunen (rådande politik) anser/tycker det ska satsas på. Vi bibehåller vår neutralitet och kan påverka kommunen att se brister i kommunens verksamhet. Våra möjligheter att erbjuda alternativa åtgärder till vår målgrupp ökar. Vi kan vara mer nytänkande och innovativa. Vi är inte fast i en administrativ snårskog. Vi har nära till beslut och vi lyckas genomföra insatser för bråkdelen av vad det kostar för kommunen.

8.2 Kommuners perspektiv

I likhet med vad som gäller för ideella organisationer (se ovan) så är de allra flesta av projekten, 63 %, påbörjade redan innan 2012 men vidareutvecklade under den nya modellen. Ett fåtal, motsvarande 9 %, påbörjades också innan 2012 men har inte vidareutvecklats under den nya modellen utan förblivit oförändrade. 18 % av projekten har påbörjats 2012 eller senare, det vill säga enligt den nya modellen. Av de samarbeten som påbörjades redan innan 2012 är det en del som är oförändrade medan andra har vidareutvecklats. Här påtalar dock flera respondenter att det förekommer flera samarbeten inom ramen för deras projekt och en del av dessa samarbeten är gamla medan andra är nya och har tillkommit efter 2012. En respondent skriver till exempel: "Både och, en del nya samarbeten men också en del som vi fortsatt med". Andra understryker att de samarbeten som förekommer inte har med den nya modellen att göra. En projektägare skriver: "De samarbeten som sker har ej med den nya modellen att göra utan de är samarbeten som kommunen vidareutvecklar ständigt i frågan om våld i nära relationer". En respondent pekar emellertid på ett samarbete som är ett direkt resultat av den nya modellen: "Vi har vidareutvecklat och konkret startat vårt samarbete med forskare tack vare den nya modellen, vilket varit ett stort behov vi haft.

Bland de kommunala projekten är det framförallt skapats samarbeten inom den egna kommunen som ett resultat av den nya modellen (se tabell 23). Detta gäller för 66 % av projekten. Det har emellertid skapats samarbeten mellan den egna kommunen och andra kommuner samt mellan den egna kommunen och andra organisationer/aktörer, om än i något mindre utsträckning. I 43 % av projekten har det skapats samarbeten mellan den egna kommunen och andra kommuner. I 48 % av projekten har det skapats samarbeten mellan den egna kommunen och andra organisationer/aktörer.

Tabell 24 Samarbeten som ett resultat av den nya modellen för utvecklingsmedel. Andelar.

	Ja	Nej	Vet ej
Inom den kommun du är anställd i?	66 %	29 %	5 %
Mellan din kommun och andra kommuner	43 %	48 %	9 %
Mellan din kommun och andra organisationer/aktörer?	48 %	41 %	11 %

Det finns en lång rad exempel på aktörer som kommunerna har samarbetat med kopplat till projekt som har fått stöd enligt den nya modellen. Förutom samarbete inom den egna kommunen samt med andra kommuner anges bland annat arbetsförmedlingen, forskare, försäkringskassan, kriminalvården, landsting, polis, skola och förskola, Svenska kyrkan, åklagare och olika ideella organisationer så som exempelvis Rädda Barnen.

Några respondenter har gett exempel på hur de menar att den nya modellen för utvecklingsmedel har påverkat deras samarbeten med andra aktörer. Här talar man bland annat om deltagande i nätverk, gemensam och/eller ökad förståelse och gemensamma utbildningar samt att vikten av att samverka har förstärkts. Många kommer dock tillbaka till att den nya modellen i sig inte har påverkat samarbeten med andra aktörer. Nedan ges några exempel på hur projektägare ser på detta.

Eftersom en tjänst har tillsatts så möjliggörs deltagandet i olika nätverk, vilket i sin tur ökat samverkan med de olika aktörerna.

Har tydliggjort behovet av samverkan och tryckt på vikten av detta i arbetet med att motverka våld.

Svårt att se någon skillnad på gamla och nya modellen.

9. Integration av erfarenheter i ordinarie verksamhet

En viktig fråga är om huruvida de erfarenheter som görs i de projekt som beviljas utvecklingsmedel i den nya modellen kan integreras i den ordinarie verksamheten efter det att projektiden har tagit slut. Av tabell 24 framgår att tre av fyra respondenter menar att erfarenheter från projekten integrerats i den ordinarie verksamheten i mycket stor eller ganska stor utsträckning. Ytterligare 13 % menar att detta har skett åtminstone delvis. Endast 7 % av de projektägare som har besvarat enkäten menar att integrationen av erfarenheter i den ordinarie verksamheten skett i ganska liten eller mycket liten utsträckning.

Tabell 25 Erfarenheter från projekt som integrerats i ordinarie verksamhet. n=150.

	Antal	Andel
I mycket stor utsträckning	50	33 %
I ganska stor utsträckning	58	39 %
Delvis	20	13 %
I ganska liten utsträckning	4	3 %
I mycket liten utsträckning	6	4 %
Vet ej	12	8 %

Projektagarna ger i sina enkätsvar en lång rad exempel på vilka erfarenheter de menar har integrerats i den ordinarie verksamheten efter det att projekttiden har tagit slut. Det handlar om ett brett spann av erfarenheter, från mer abstrakta till mycket konkreta erfarenheter, så som handlingsplaner, metoder, rutiner, samverkan och uppföljning som har integrerats i den ordinarie verksamheten.

Nya metoder för upptäckt och arbete kring våld i nära relationer har tagits fram och dessa implementeras nu i verksamheterna.

Samverkan har etablerats tydligare, statistik har effektiviserats, rutiner skapats tydligare.

Vi har nu tydliga riktlinjer för arbetet mot våld i nära relationer och efter sommaren också klara rutiner för hur det ska fungera när vi får nya sökanden.

En tredjedel av de respondenter som har besvarat enkäten menar att den nya modellen inte har påverkat möjligheterna att integrera erfarenheter från projekten i den ordinarie verksamheten efter projekttidens slut, se tabell 25. Nära hälften av respondenterna menar emellertid att dessa möjligheter har påverkats i en positiv riktning i och med den nya modellen. Endast ett fåtal respondenter menar att möjligheterna påverkats i en negativ riktning.

Tabell 26 Nya modellens påverkan på möjligheterna att integrera erfarenheter från projekten (i den nya modellen) i ordinarie verksamheter. n=151.

	Antal	Andel
Mycket positivt	14	9 %
Positivt	57	38 %
Varken positivt eller negativt	49	33 %
Negativt	1	0 %
Mycket negativt	3	2 %
Vet ej	27	18 %

Frågan om huruvida erfarenheter från projekten i den nya modellen integreras i arbetet för en evidensbaserad praktik i socialtjänsten (SKL:s plattformarbete) är det nära hälften av respondenterna som inte kan besvara, framförallt ideella organisationer. Av dem som ändå kunnat besvara frågan är det ungefär lika många som säger att detta sker i stor utsträckning eller liten utsträckning som det är som säger att det erfarenheterna från projekten delvis integreras i arbetet för en evidensbaserad praktik i socialtjänsten (se tabell 26).

Tabell 27 Erfarenheter från projekt (i den nya modellen) som integreras i arbetet för en evidensbaserad praktik i socialtjänsten (SKL:s plattformarbete). n=146.

	Antal	Andel
I mycket stor utsträckning	6	4 %
I ganska stor utsträckning	17	12 %
Delvis	27	18 %
I ganska liten utsträckning	7	5 %
I mycket liten utsträckning	22	15 %
Vet ej	67	46 %

Några exempel på vad projektägarna anger har integrerats är bedömningsinstrument, evidensbaserade metoder, uppföljning och utvärdering.

10. Sammanfattning

En elektronisk enkät skickades ut till ideella organisationer och kommuner som beviljades utvecklingsmedel åren 2012 och 2013. Totalt inkom 165 svar vilket motsvarar en svarsfrekvens på 51 %. Ungefär hälften av dessa arbetar i en kommun, något färre i en ideell organisation (framförallt handlar det om kvinnojourer). Många av dem som besvarade enkäten var personer som i sin organisation skrivit ansökan om utvecklingsmedel. Flertalet har erfarenheter såväl från den gamla som från den nya modellen. Verksamheternas målgrupper är (i ”storleksordning”); våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld samt våldsutsatta barn. Inte fullt hälften av verksamheterna arbetar med våldsutövare.

Angående jämförelsen mellan den gamla och den nya modellen bör understrykas att en del av de respondenter som har besvarat enkäten anger att de i vissa avseenden har svårt att göra en sådan bedömning. Det handlar bland annat om att de inte riktigt vet vad de båda modellerna står för och om att de har svårt att göra en avgränsning mellan de båda modellerna (och deras betydelse för det arbete som bedrivits/bedrivs). Det tycks också som att det för vissa projektägare är en underordnad fråga – det centrala är hur mycket pengar de får. En del av de projektägare som har besvarat enkäten upplever inte några större skillnader mellan de båda modellerna. Modellerna tycks i stor utsträckning kopplas till ansökan, och kanske mindre till intentionerna bakom förändringarna. Projektägarnas svar kan också ha påverkats av minnesbilden, de bedömer den gamla modellen i backspegeln medan den nya modellen är aktuell nu.

Projektägarnas sammantagna upplevelser är något mer positiva rörande den nya modellen jämfört med den gamla modellen. Av de respondenter som har erfarenhet av båda modellerna menar 39 % att den nya är bättre, medan 29 % menar att den innebär en försämring. Resterande menar att det i detta avseende inte är någon skillnad mellan de båda modellerna. Bland fördelarna med den gamla modellen märks den lokalkännedom som länsstyrelsens handläggare besitter. Den största nackdelen med den gamla modellen upplevdes vara, framförallt av de ideella organisationerna, att ideella organisationer och kommuner var tvungna att lämna in gemensamma ansökningar. Att ideella organisationer och kommuner söker var för sig upplevs följaktligen vara den största fördelen i den nya modellen. Den främsta nackdelen tycks vara att blanketter för ansökan och återrapportering upplevs som allt för krångliga och omfattande i den nya modellen.

Nära hälften av projektägarna anger att de har sökt medel i den nya modellen såväl för nya projekt som för tidigare påbörjade projekt. En av tre projektägare har bara sökt utvecklingsmedel för helt nya projekt medan en av fyra enbart har sökt medel för vidareutveckling av projekt som har påbörjats tidigare. De flesta av dem som fått utvecklingsmedel till nya projekt menar att dessa i liten eller mycket liten utsträckning skiljer sig från de projekt som fick utvecklingsmedel enligt den gamla modellen. Bland de projektägare som har projekt som löper över flera år menar den största gruppen att den nya modellen inte har påverkat dessa projekt i någon särskild riktning, det vill säga varken negativ eller positiv. Den nya modellen har i större utsträckning än den gamla

bidragit till utveckling av befintliga metoder och insatser, utprovning och utveckling av nya metoder och insatser samt till ökad uppföljning och utvärdering av metoder och insatser.

De projektägare som har besvarat enkäten är mycket positiva till det kompetensstödande material som Socialstyrelsen har tagit fram. Det ger ett gott stöd och en bra vägledning i det arbete som bedrivs i ideella organisationer och kommuner. Det finns trots allt några negativa röster när det gäller materialet och det handlar då framförallt om att det är på en allt för låg nivå. Det kompetensstöd som länsstyrelserna erbjuder är projektägarna också mycket positiva till. Som positivt med länsstyrelsernas kompetensstöd lyfter respondenterna fram sådant som att det ger en inblick i aktuella frågor och att det bidrar till ökad kompetens men också närheten till stöd på "hemmaplan". De negativa synpunkter som framkommer vad gäller länsstyrelsernas kompetensstöd gäller nivån. De projektägare som lyfter fram detta är dock inte överens om nivån är allt för låg eller om den är allt för hög. Att respondenterna har olika uppfattningar om nivån på stödet kan delvis förklaras av att de också går in med skilda förutsättningar när de tar del av de olika delar som det kompetensstödande materialet består i.

De målgrupper som framförallt är aktuella för projekt som söker utvecklingsmedel är våldsutsatta kvinnor, våldsutsatta barn, barn som bevittnat våld samt våldsutövare. Projekt som vänder sig till våldsutsatta kvinnor är dem som framförallt i stor utsträckning når ut till sin målgrupp. Det tycks vara något svårare för de övriga målgrupperna. Skillnaderna mellan hur väl projekten har lyckats med detta tycks vara små mellan de båda modellerna även om det går att skönja en liten tendens till att man lyckas något bättre med detta i den nya modellen. Två av tre projektägare menar emellertid att den nya modellen har inneburit större möjligheter att utveckla de insatser som vänder sig till de aktuella målgrupperna.

När det kommer till ansökningsprocessen är bilden något mer negativ av den nya modellen. Det är dock ingen skillnad jämfört med den gamla modellen. De projektägare som har besvarat enkäten lyfter fram en rad olika fördelar och nackdelar med de båda modellerna. Den främsta fördelen med den gamla modellen tycks ha varit länsstyrelsernas positiva betydelse, medan den största nackdelen upplevdes vara samarbetat mellan ideella organisationer och kommuner. När det gäller den nya modellen så är det ingen särskild fördel som sticker ut framför andra men däremot upplevs det som en stor nackdel av många att ansökningsprocessen är så omfattande och tidskrävande. Och då bör man komma ihåg att detta är dem som har beviljats utvecklingsmedel, en hypotes kan vara att bilden av ansökningsprocessen är än mer negativ bland dem som sökt men inte beviljats utvecklingsmedel.

De utvecklingsmedel som beviljats i den nya modellen har i större utsträckning bidragit till vidareutveckling av befintliga metoder/insatser, utveckling och utprovning av nya metoder/ insatser samt ökad uppföljning/utvärdering av metoder och insatser. Den största skillnaden mellan de båda modellerna tycks vara när det gäller i vilken

utsträckning utvecklingsmedlen har lett till ökad uppföljning och utvärdering av metoder och insatser.

Var tredje projektägare menar att möjligheterna att samverka har påverkats i en positiv riktning som ett resultat av den nya modellen. Det är dock något fler som menar att modellen inte har påverkat möjligheterna i någon riktning, varken negativ eller positiv. Endast ett fåtal projektägare säger att möjligheterna att samverka har påverkats i en negativ riktning som ett resultat av den nya modellen. Bland de ideella organisationerna råder i det närmaste total enighet om att det är positivt för de ideella organisationerna att söka bidrag på egen hand och inte, som i den gamla modellen, tillsammans med en kommun.

Frågan om huruvida erfarenheter från de projekt som beviljats utvecklingsmedel integreras i den ordinarie verksamheten kan besvaras jakande. Tre av fyra projektägare säger att detta har skett i stor eller mycket stor utsträckning Dessutom menar ungefär hälften av respondenterna att den nya modellen för att fördela utvecklingsmedel har påverkat möjligheten att göra detta, i en positiv riktning. Ungefär var tredje respondent menar dock samtidigt att den nya modellen inte har påverkat dessa möjligheter, varken i positiv eller negativ riktning.

DEL 2: INTRESSENTER ERFARENHETER AV DEN NYA MODELLEN FÖR FÖRDELNING AV UTVECKLINGSMEDEL (DELSTUDIE 3)

Innehållsförteckning

1. Inledning

- 1.1 Syfte
- 1.2 Frågor
- 1.3 Metod och material
- 1.4 Resultatredovisning i fyra huvudkategorier

2. Ansökningsprocess (fr.5)⁴

- 2.1 Hur ansökningsprocessen fungerar
- 2.2 Vad ansökningsprocessen leder till

3. Kompetensstöd (fr. 6)

- 3.1 Erfarenheter av kompetensstödet
- 3.2 Socialstyrelsens allmänna råd och tillsynsresultat

4. Projektens metodutveckling, insatser och samarbeten (fr. 2, 4, 9)

- 4.1 Metodutveckling i den nya modellen
- 4.2 Om sättet att fördela utvecklingsmedel påverkar hur insatserna når ut till målgrupperna
- 4.3 Om samarbeten förekommit och hur de fungerat

5. Redovisning och uppföljning av projekt (fr. 8, 10 & 11)

- 5.1 Hur projekt dokumenterats och redovisats, fr.a. med avseende på tydlighet
- 5.2 Lokal uppföljning och utvärdering av projekt

6. Kunskapsspridning och långsiktighet (fr. 3, 14 & 15)

- 6.1 Projektens integration i ordinarie verksamheter
- 6.2 Kunskapers spridning utanför projekt
- 6.3 Förutsättningar för integration av arbetet mot våld i SKLs plattformar och kommunernas arbete med EBP

7. Sammanfattning och avslutande kommentar

- 7.1 Sammanfattning av de viktigaste erfarenheterna av den nya modellen
- 7.2 Avslutande kommentar till delstudie 3

⁴ Siffrorna inom parentes anger vilken utvärderingsfråga som besvaras i vilket kapitel. Frågorna 7, 12 och 13 har exkluderats eftersom de inte besvaras i delstudie 3. Fråga 2 besvaras bara avseende det metodutvecklande arbetet.

1. Inledning

I föreliggande delstudie redovisas centrala intressenters⁵ erfarenheter av gamla och nya modellen för fördelning av utvecklingsmedel. Dessa intressenter är: projektägare (kommunala och ideella), initierade personer inom kommuner och Socialstyrelsen, SKL, länsstyrelser och representanter för regionala stödstrukturer.

I den gamla modellen, som gällde till och med 2011, sökte kommunerna medel från länsstyrelserna. Kommunerna kunde söka både för sig själva och för ideella organisationer. I den nya modellen, som gäller från och med 2012, söker kommuner och ideella organisationer var för sig utvecklingsmedel från Socialstyrelsen. Som inledningsvis nämnts, är en ytterligare skillnad att prestationskraven ökat markant på de sökande i den nya modellen (Regeringsbeslut 2011-02-03).

1.1 Syfte

Syftet med denna delstudie är att presentera de centrala intressenternas erfarenheter av den nya modellen för att fördela utvecklingsmedel för kvalitetsutveckling av arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld samt våldsutövare med avseende på ett antal centrala aspekter.

1.2 Frågor

Delstudien utgår från nedanstående övergripande och specifika frågor i utvärderingsplanen (bilaga till avtal SoS-UCER). Definitioner av centrala termer kopplade till frågeställningarna finns i bilaga 2.⁶

Övergripande frågor:

1. (Hur) skiljer sig projekt som beviljats medel enligt den nya modellen från de som fick medel enligt den gamla?
2. Hur uppfattas den nya modellens ändamålsenlighet och det metodutvecklande arbete som eftersträvas i den?
3. Hur har och kan det nationella och regionala kunskapsstödet integreras i de regionala stödstrukturerna (utvecklingsarbetet i kommun och region)?
4. Hur uppfattar målgrupperna värdet av insatserna?

Kompletterande och specifika frågor kopplade till regeringsuppdraget:

5. Hur uppfattar berörda aktörer att den nya ansökningsprocessen fungerar och vad den leder till?
6. Hur uppfattar projektägarna värdet av kunskapsstödet?
7. I vilken utsträckning är projekten tydliga med avseende på syfte/mål, metodutveckling, teoretisk förankring, evidens, målgrupp, förväntade effekter, dokumentation och uppföljning?

⁵ För att skapa stringens i framställningen används benämningen *Intressent* om de olika kategorier som på olika vis är eller har varit, involverade i eller berörda av, utvecklingsmedlen.

⁶ Frågorna 7, 12 och 13 besvaras inte i delstudie 3. Fråga 2 besvaras bara avseende det metodutvecklande arbetet.

8. Har genomförda projekt dokumenterats tydligt, och på vilket sätt?
9. Vilka samarbeten har förekommit, och hur har förekommande samarbete med andra aktörer i projekten fungerat?
10. Har projektens resultat redovisats tydligt?
11. Har resultaten följts upp, och på vilket sätt?
12. Hur uppfattar våldsutsatta kvinnor och våldsutövare insatserna (med avseende på utbud, sättet insatserna förmedlades på och resultat)?
13. Vad visar tidigare brukarundersökningar av målgrupperna?
14. I hur stor utsträckning inlemmas projekten i den ordinarie verksamheten efter projekttidens slut?
15. Vilka är förutsättningarna (politiska, ekonomiska, organisatoriska, aktörernas inställning) för att integrera arbetet i det nationella och regionala arbetet för en evidensbaserad praktik i socialtjänsten?

1.3 Metod och material

Delstudien baseras på strukturerade intervjuer⁷ som genomförts på intervjupersonens arbetsplats eller via telefon (december 2013 till mars 2014). Totalt genomfördes 28 intervjuer som fördelar sig på åtta intressentkategorier enligt nedanstående tabell.

Intervjupersonerna vid Socialstyrelsen valdes mot bakgrund av att de antingen har ingående erfarenheter av den gamla och/eller den nya fördelningsmodellen, eller kunskaper om bakgrunden till att det blev en ny modell. Representanter för projektägare och Regionalt kompetensstöd valdes utifrån att de har erfarenheter av både gamla och nya modellen, samt för att erhålla en viss spridning över riket. Andra centrala intressenter valdes på basis av att de är nationella representanter för organisationer (kommuner och tjej- & kvinnojourer) som är nyckelaktörer i detta sammanhang. Vid tidpunkten för intervjuerna gick det inte att identifiera någon nationell representant för mansjourer med erfarenhet av den nya modellen.

Tabell 1. Åtta kategorier med centrala intressenter som intervjuats till delstudie 3

Intressentkategori	Antal	Precisering
1. Nyckelpersoner vid SoS	2	1 Projektledare, 1 Utredare av de gamla utvecklingsmedlen
2. Fördelare av utvecklingsmedel vid SoS	3	1 Projektledare, 1 Enhetschef, 1 f.d. Enhetschef
3. Projektägare: Kommuner	6	Projektledare, samordnare el. motsv. 2 i Norrland, 2 i Sveland, 2 i Götaland
4. Projektägare: Ideella organisationer	6	4 kvinnojourer el. motsvarande, 2 mansmottagningar el. motsvarande
5. Nationellt kompetensstöd vid SoS	1	1 Projektledare

⁷ Varje intervjuperson fick i genomsnitt besvara 20 frågor. Se intervjufrågor i bilaga 3.

6. Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelserna	6	Utvecklingsledare el. motsvarande 2 i Norrland, 2 i Sveland, 2 i Götaland
7. Annan central intressent	3	Representanter för: SKL, ROKS, SKR ⁸
8. Uppföljare av utvecklingsmedel vid SoS	1	Utredare vid SoS
TOTALT	28	

Varje intervju tog i genomsnitt 90 minuter, vilket totalt motsvarar drygt 40 timmar. Samtliga 28 intervjuer transkriberades i sin helhet vilket genererade 450 A4-sidor text. Materialet analyserades genom att för varje intervju systematiskt sortera de mest relevanta utsagorna i enlighet med 12 av utvärderingens 15 frågeställningar.⁹ Det resulterade i ett dokument på 35 sidor med 13 grupper av sorterade och semi-sammanfattade utsagor. Dokumentet lästes igenom ett flertal gånger i syfte att identifiera de utsagor som tydligast besvarar frågeställningarna. De utsagor som rörde en viss utvärderingsfråga (t.ex. om samarbeten förekommit) sammanfördes till *koncentrerade meningar* som uttryckte de olika intressentkategoriers erfarenheter som rörde den frågan. Tillvägagångssättet kan kategoriseras som en kombination av en frågestyrd innehållsanalys (Patton, 2002) och meningskoncentrering (Kvale, 1997). Intressenternas svar på utvärderingsfrågorna presenteras under de rubriker som finns i innehållsförteckningen.

Resultatredovisningen inkluderar ett antal intervjuцитat. Syftet med citaten är att illustrera en viss aspekt av utvärderingsobjektet på ett tydligt och detaljrikt sätt. Citaten är anonymiserade så att det inte explicit framgår vilken person som sagt vad, däremot anges vilken intressentkategori eller organisation personen tillhör. I syfte att öka läsbarheten har citaten redigerats på vedertaget sätt (jfr Kvale, 1997).

⁸ SKL= Sveriges kommuner och landsting, ROKS= Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
SKR= Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund.

⁹ Se avsnitt 1.2

1.4 Resultatredovisning i fyra huvudkategorier

För att ge en mer överskådlig bild av de åtta intressentkategoriernas erfarenheter har svaren sammanfattats i fyra huvudkategorier (A-D) i enlighet med tabell 2 nedan.

Tabell 2. De fyra huvudkategorier som strukturerar resultatredovisningen

Huvudkategori	Antal intervjupersoner
A) Socialstyrelsen (kat. 1, 2, 5, 8)	7
B) Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelser (kat. 6)	6
C) Projektägare: Kommuner & SKL (kat. 3, 7)	7
D) Projektägare: Ideella organisationer, samt ROKS & SKR (kat. 4, 7)	8

Respektive huvudkategori består av intressenter vars perspektiv i väsentliga avseenden sammanfaller. Exempelvis har samtliga intressenter tillhörande Socialstyrelsen placerats i kategori A eftersom deras erfarenheter uttrycker myndighetens perspektiv även om de intervjuade personerna representerar olika enheter. Resultatredovisningen sker genomgående enligt strukturen i tabell 2.

Resultatredovisningen som rör *ansökningsprocess* och *kompetensstöd* är den mest omfattande eftersom flest utsagor i intervjumaterialet handlade om dessa aspekter. Av den anledningen redovisas resultat om ansökningsprocessen och kompetensstödet i separata tabeller för respektive huvudkategori.¹⁰ Övriga svar redovisas i tabeller som är gemensamma för samtliga fyra huvudkategorier. I några tabeller har avsaknad av svar från en eller flera kategorier markerats med tre punkter. Avsaknad av svar betyder att i vissa fall har intervjupersoner inte haft några svar att ge, i andra fall har utvärderarna bedömt att svaren inte varit tillräckligt substantiella för att ta med i resultatredovisningen.

¹⁰ I kapitel 2 och avsnitt 3.1

2. Ansökningsprocess (fr.5)

2.1 Hur ansökningsprocessen fungerar

Tabell 3. Socialstyrelsens erfarenheter av hur ansökningsprocessen fungerar

Socialstyrelsen
+ • Ideella organisationer söker medel ur en egen pott, och inte tillsammans med kommuner. • Tydliga prestationskrav. Det verkade som att kommunerna inte tog ansvar för frågan om våld, och insåg att pengarna någon gång upphör. Så det var positivt att det gick från länsstyrelsen till SoS, och att det blev prestationsbaserat. • Verksamheter söker för rätt saker; utveckling inte ordinarie verksamhet. • Ansökningsprocessen (inkl. instruktioner och blanketter) mer enhetlig, stringent rättssäker, effektivt, objektiv (bl.a. pga. mindre personlig kontakt mellan de som söker och de som fördelar). • Fördelning av bidrag och uppföljning ligger inom samma enhet (Statsbidrag), det skapar bra samarbete och en röd tråd i processen. • Ansökningsprocessen har nu "satt sig" (våren 2014).
— • Genomförandet av regeringsuppdraget underfinansierat (för få personer vid SoS och länsstyrelsen arbetar med uppdraget). • Initialt kaotiskt innan processen "satt sig" (fr.a. att instruktioner och ansökningsblankett fått lämplig utformning, samt att gränserna mellan SoS och Länsstyrelsens uppdrag klargjorts). • Ambition att förtydtydliga och att styra har medfört byråkratisk ansökningsprocess (blankett & instruktioner). • Administration och granskning av ansökningar är stressig och innebär hög arbetsbelastning, svårt hinna kommunicera med de sökande. Kan eventuellt påverka kvaliteten i bedömningarna.

- Socialdepartementets utformning av uppdraget, och finansdepartementets principer (ettåriga bidrag) leder till kortsiktighet för SoS och projektägare. Det passar inte alltid in processer i utvecklingsprojekt.
- SoS bidragsbeslut i mars/april samma år som medlen ska användas kan vara problematisk m.h.t. de sökandes möjlighet att lägga sin budget. Beskeden borde komma i slutet av året innan medlen ska användas.
- Innehållet i ansökningarna ofta är otydligt (inte så genomarbetat) även i nya modellen.
- Små verksamheter har sällan resurser att skriva bra ansökningar, skapar orättvisa jämfört med stora verksamheter.

Tabell 4. Länsstyrelsernas erfarenheter av hur ansökningsprocessen fungerar

Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelserna
+
• Verksamheter söker nu primärt för utveckling, ej ordinarie verksamhetsstöd. • Länsstyrelsens utvecklingsledare har mindre administration, mer tid kan användas till kompetensstöd.
–
• Komplicerad och stelbent process de två första omgångarna, men har förbättrats. • Stark styrning av vad som är möjligt att söka för. • Ansökningar riktar i relation till prestationskrav; mindre kreativitet och utveckling. • Komplicerad och resurskrävande ansökningsprocess. • Orättvis fördelning av bidrag: de som behöver mest stöd varken kan eller vill söka, pga. omfattande prestationskrav och resurskrävande ansökningsprocess. Man tror sig inte klara prestationskraven och tycker att det är för svårt och omfattande att söka. Man tycker att ansökningsförfarandet tar alldeles för mycket tid. Många kommuner har valt att inte söka eftersom de inte vill lägga den tiden på ansökningsförfarandet. Många känner så här: vi har valt att inte söka i år, vår verksamhet orkar inte detta i år. • Sämre lokal anpassning av utvecklingsmedel (fr.a. ansökningsprocessen); svårt för SoS att ha en god överblick i alla län. • Länsstyrelsen saknar vanligtvis medel att stötta små kommuner och ideella verksamheter att kunna söka utvecklingsmedel. • Instruktioner och blanketter upplevs omfattande och krångliga.

- SoS ger länsstyrelserna möjlighet att yttra sig över ansökningar, men SoS kommunicerar inte med länsstyrelserna innan beslut fattas. Därför ovisst vilken hänsyn som tas till länsstyrelsers yttrande.

Tabell 5. Kommuner och SKL:s erfarenheter av hur ansökningsprocessen fungerar

Kommuner och SKL
+ • Kompetent och serviceinriktad personal på SoS, som är lätt att kontakta. • Ansökningsblanketten tydliggör viktiga utvecklingsområden, kan frammana nya idéer. • Positivt med krav på information om satsningar mot våld i kommuner. • Bra med tydliga krav på återrapportering. Det finns fördelar med att SoS har tagit över, de har ökat kraven på fakta, inrapportering och så.
— • Initialt fungerade ansökningsprocessen dåligt, det påverkade viljan att söka negativt. • Ansökningshandlingar (instruktioner & blankett) utgår från statens mål, inte från verksamhetens behov. Jag är starkt kritisk. Det blir ansökningsblanketten som styr utvecklingen, som styr vad man söker för, istället för behovet i verksamheterna. Hos oss har vi jobbat mycket med hela socialförvaltningen, äldreomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning och våld i nära relationer. Integrerat och med helhetssyn. Men byråkratin är för snäv för vårt sätt att tänka. Alla typer av utvecklingsbehov passar inte in i SoS mallar och blanketter. Deras utgångspunkt verkar vara att alla jobbar funktionsuppdelat med specifika grupper. I blanketten ska man fylla i om stödet gäller någon särskild grupp. Men för oss blir det jätteknept, vi jobbar med alla medborgare, vi har en ganska integrerad förvaltning, så vi kan inte kryssa i någon särskild grupp. Det kan se ut som att vi inte jobbar med de grupper som SoS vill, fastän vi faktiskt gör det. • Kortsiktigt med ettåriga bidrag, det skapar osäkerhet och gör det bl.a. svårt att anställa personal. Vi i kommunen förstår inte varför bidragen bara är ettåriga, och efterlyser information/öppenhet om varför bidragen fördelas på det sättet.

- Sämre kontakt mellan ansökande och fördelare av bidrag; mindre stöd vid ansökningsprocessen.

Närheten till länsstyrelsen var bättre. Vi fick mer stöd då och man hade möjlighet att förklara för den personen hur ett projekt var tänkt. En del projektidéer är svåra att bedöma enbart utifrån skrivna ansökningar.

Uppmaningarna är bra. Men vi skulle önska mer styrning i form av stöd.

- Sämre samordning mellan olika verksamheter i länet, vid ansökan och utvecklingsarbete.
- Byråkratisk och svårbegriplig ansöknings- och återrapporteringsprocess, sämre lokal anpassning.

I den gamla modellen hade vi möten med dem som fördelade stödet och diskuterade igenom innehållet i ansökan innan vi skickade in den. Vi kunde även göra ansökningar tillsammans med andra som gjorde liknande projekt. Den dialogen finns ju överhuvudtaget inte med Socialstyrelsen.

- Möjligheten till bidrag upplevs mindre. Det skapar osäkerhet som minskar utvecklingsambitioner.
- Ansökan kräver information som ofta är svår att få fram, t.ex. omfattning av våld i kommunen.

En fråga som jag vänder mig emot är om omfattningen av våld i nära relationer i kommunen. Det finns väl ingen kommun i landet som kan svara på det, eftersom ingen kan veta det. Alla utgår vi ju från vad den nya forskningen säger, vi antar att procenttalen är applicerbara hos oss. Därför undrar jag, vad är vitsen med att ställa de frågorna.

Kommunerna gör väldigt olika när de samlar in den här informationen. Det kan vara missvisande om vi bara använder polisens statistik, den kanske inte alltid beskriver omfattningen av våld. Det står att vi kan använda kommunens statistik, men vår kommun har inget system för sådan statistik. Den dokumentation som vi har innefattar inte koder för våld. Det blir att man tar stöd av polisens statistik som kan vara väldigt missvisande.

- Sämre återkoppling rörande bidragsbeslut.

Vi ansökte om 500 000 men fick 300 000. När jag återrapporterade ville SoS ha redovisat för olika målområden hur pengarna använts, samverkan, upprättande av rutiner etc. Problemet är att jag inte har en aning om vad vi beviljades för utav det vi sökte. Så jag vet inte om pengarna använts rätt, eller hur jag ska uttrycka mig. Och det har varit väldigt bökigt att redovisa det.

- Vissa kommuner söker inte, pga. omfattande prestationskrav och resurskrävande ansökningsprocess.
- Små kommuner har sällan resurser att skriva bra ansökningar, det skapar orättvisa jämfört med stora kommuner.

För små kommuner kostar det på väldigt mycket att söka. Man har inte råd med extra resurser. Och det kan vara de som har det största utvecklingsbehovet.”

- Nästan alla som sökt har fått mindre bidrag än de sökt om.
- Kan vara besvärligt att en kommun bara får lämna en ansökan per nämnd. I en stor kommun med flera stadsdelar, men en socialnämnd, kan det bli problem.

Tabell 6. Ideella organisationer, ROKS & SKR:s erfarenheter av hur ansökningsprocessen fungerar

Ideella organisationer, samt ROKS & SKR	
+	• Stödet fördelas mer likartat i landet. • Ansökningsblankett och instruktioner är tydliga och strukturerade med behov, aktiviteter och mål och delmål. • Ansökningsblanketten tydliggör viktiga områden. Det kan frammana nya idéer och tydliggöra vad som ska följas upp och utvärderas. • Positivt för ideella att inte söka tillsammans med kommunen. Vi på kvinnojouren tycker att det är bra att projekten i den nya modellen ska löpa januari till december, det underlättar bokföringen, och blir strukturerat.
—	• Ansökningshandlingar (instruktioner & blankett) utgår från statens mål, ej från verksamhetens behov. Ansökan mer styrd och inriktad mot evidens, metoder och utvärdering. I vår verksamhet blir svårt att förvänta sig att vi ska jobba med evidensbaserade metoder. Vi har i princip inget emot evidensbaserad, men i vår verksamhet gäller att skraddarsy och individanpassa insatserna. • Staten upplevs vilja kvalitetsutveckla via kontroll, istället för stöd. Det skapar delvis negativ attityd till utvecklingsmedlen. Vår verksamhet fungerar väldigt bra, och man kan inte hela tiden utveckla och göra något nytt, utan man måste också göra det som redan fungerar bra, man kan hålla fast vid det. Så i våra ansökningar skriver vi i stort sett samma sak varje år, men vi skriver också några punkter, det här skulle vi vilja förbättra, jobba extra med, eller undersöka hur vi kan göra det bättre. Så har vi lagt upp vår ansökan. • Ansökningarna likriktas i relation till prestationskrav; kan minska kreativitet och utveckling. Det var bättre förr, då sökte vi inte pengar till administration och arkivering osv, utan till basverksamheten. Till skyddat boende, till någon anställd och datorer.

- Byråkratisk, svårbegriplig och resurskrävande ansöknings- och återrapporteringsprocess.

För vår lilla kvinnojour tar det minst en arbetsvecka heltid. Vi måste dels ha möten för att diskutera, dels skriva. Och det är en kostnad för oss. Vi lägger tid på ansökan som vi kunde använt i verksamheten. Men jag får skjuta upp saker som blir liggande och det blir ett stressmoment.

Vi är inte jurister som sitter på jourerna och ska fylla i de här ansökningarna. Det ska de tänka på.

- Ansökan kräver information som kan vara resurskrävande att få fram. Verksamheter undviker därför ibland att söka stöd för arbete med vissa grupper, t.ex. hedersutsatta kvinnor.

- Möjligheten till bidrag upplevs mindre. Det medför osäkerhet som minskar utvecklingsambitioner, höjer inte kvaliteten på insatserna.

- Risken att bara få utvecklingsbidrag för ett år kan minska viljan att satsa på längre projekt. Man vill t.ex. inte starta behandlingsprogram som inte kan fullföljas.

Ett problem med ettåriga processer är att man lägger väldigt mycket administrativ tid på att söka och redovisa projektmedel. Man hinner inte börja förrän det ska redovisas och fyllas i.

- Sämre kontakt mellan ansökande och bidragsgivare; mindre stöd vid ansökningsprocessen. Tenderar att vara extra svårt för ideella organisationer.

Vi på kvinnojoursförbundet¹¹ märker att medlemmarna nu inte vet vem de ska kontakta när det gäller frågor om blanketten. Vi har fått gå in och hjälpa till även om det inte är vår uppgift.

- Sämre lokal anpassning.

Det var bättre förr när länsstyrelsen hanterade utvecklingsmedlen. Då kände man till den lokala situationen och hade mer koll. Man kände till organisationerna och personerna. Man kunde ringa länsstyrelsen och det var enkelt. Det blir väldigt formellt nu.

- Att inte söka med kommuner kan försvåra för ideella verksamheter.

Tidigare sökte vi tillsammans med kommunen, vi samarbetade med folk som var duktiga på att skriva ansökningar, ansökningsförfarandet gick lättare då. Den nuvarande blanketten är rätt krånglig, men det fick man ju hjälp med då.

- Bidragsbesluten kommer sent vilket gör det svårt att planera verksamheten, t.ex. vid behov av anställning.

När länsstyrelsen fördelade pengar så påbörjade man projekt i januari, men nu vet man i januari fortfarande inte om vi har pengar. Det är negativt för söker vi pengar till en tjänst så

¹¹ Ordet *Kvinnajoursförbund* syftar i resultatredovisningen på ROKS eller SKR.

är det ju januari till januari. Nu får vi besked i mars, men SoS vill ju att projekt ska löpa från januari till december.

- Sämre återkoppling från anslagsgivaren om bidragsbeslut.

Vi får inte alla pengar vi söker för, utan mycket mindre. Vi får ingen specifik förklaring till varför, utan en standardformulering om att det är stor konkurrens och att vi inte uppnår allt vi bör göra. När jag ringde upp så sa de att det bara handlade om konkurrens, pengarna räcker inte till alla, det var inget specifikt fel som vi gjorde.

- Svårt att förstå grunden för SoS beslut, det kan minska utvecklingen.

Eftersom vi vet att vi får pengar om vi skriver på ett visst sätt, då har vi ett dilemma, vi törs inte skriva något nytt, för då kanske vi inte får pengar. Då blir vi lite hämmade i vår utveckling.

Vi får samma belopp år ut och år in, och får ca en tredjedel av vad vi sökt. Det blir som slentrian.

- Små verksamheter har mindre resurser till att skriva bra ansökningar, det medför orättvisa jämfört med stora verksamheter.

Administrationen tar alldeles för mycket tid och kraft från oss som är en liten ideell kvinnojour. Vi är minimalt bemannade och har lite kunskap om hur man skriver ansökningar. Det är ju inte 1-2 sidor som ska fyllas i utan kanske 10-15 sidor. Och sedan är det en uppföljning på 35 sidor plus en ekonomisk redogörelse på 10 sidor. Så det tar otroligt mycket tid från vår egentliga verksamhet. Nu senast satt vi tre personer i 7 dagar och jobbade 3-4 timmar varje förmiddag. Det var jag, kassören och en anställd. Och mitt i det arbetet kan vi bli avbrutna för att vi har jourtelefon.

2.2 Vad ansökningsprocessen leder till

Tabell 7. Socialstyrelsens erfarenheter av vad ansökningsprocessen leder till

Socialstyrelsen
+ • Medlen fördelas mer i linje med statens mål och ambitioner, bl.a. tack vare prestationskraven. • Incitamenten till lokal utvärdering och uppföljning har ökat. • Projekt blir mer stringenta som en konsekvens av ansökningsblankettens utformning.
— • Svårt att veta om den nya modellen medfört att insatserna blivit bättre för målgrupperna, den nya modellen har ej använts så länge.

- Möjlig paradox: ettåriga bidrag kan motverka målet att nå långsiktighet i kommunernas och ideella organisationers verksamheter.

Tabell 8. Länsstyrelsernas erfarenheter av vad ansökningsprocessen leder till

Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelserna
+
• Ansökningarna blir mer enhetliga. • Projekten kopplas tydligare till prestationskraven.
–
• Att ansökningarna om utvecklingsmedel likriktas hämmar nytänkande/kreativitet. Förut var det en vidare ingång, då hette det <u>Världens utsatta kvinnor och barn som bevittnat våld</u>, att medlen skulle gå till det. Sedan var det ganska öppet vad man kunde söka för. • Prestationskraven skapar en stark styrning i riktning mot statens mål och ambitioner, men som är mindre känslig för verksamheternas behov. • Olikheter mellan verksamheter i landet kan förstärkas; lättare för stora och resursstarka verksamheter att söka. Den nya modellen har lett till mer orättvisa i landet. Det är lättare att hävda sig och orka söka, och att leva upp till prestationskraven för större kommuner och större ideella organisationer. De små orkar inte söka och har svårt att leva upp till prestationskraven. Resultatet kan bli att de som bäst behöver utvecklingsmedel får minst. Eftersom en del inte orkar söka, och därför inte får medel, då sker ingen utveckling. Och de som inte har sökt kommer även i lägre utsträckning till länsstyrelsens informationsmöten. De kommuner som är relativt starka och välfungerande utvecklas ytterligare, och de som är små och inte kan skriva ansökningar får inga medel.

Tabell 9. Kommuner och SKL:s erfarenheter av vad ansökningsprocessen leder till

Kommuner och SKL
+
• Ansökningsblankettens frågor (t.ex. om riskverktyg och kartläggning) tydliggör viktiga områden, kan frammana nya idéer. Det blir någon typ av uppmaning, vi ser vad Socialstyrelsen gillar.

Vi har blivit mer konkreta i vad projekt ska syfta till. I den gamla modellen hade vi t.ex. kunna skriva utveckling av stöd, men nu måste vi skriva vad vi menar med stöd och vilken omfattning som avses.

—

- Nästan alla har fått ett mindre belopp än de sökt.
- Den nya modellen har en begränsad inverkan på vad kommunerna söker till.

Vi har inte sökt för något annat än vi sökt för tidigare. Vår satsning på insatser mot våld hänger inte ihop med medlen utan beror på annat. Vi uppmärksammade själva problem i kommunen.

Kommunernas ansökningar är ju behovsstyrda och inte styrda av statens målsättningar.

- Ökad kortsiktighet, pga. ettåriga bidrag, och bristande lokalkännedom hos SoS.
- Osäkerhet huruvida man kan få medel: svårighet att planera utvecklingsarbete, anställningar och kompetensutveckling.

Vi törs inte anmäla oss till kurser om vi inte vet att vi får pengar.

- Oklarhet om vad man fått medel till leder till osäkra prioriteringar.

Vi har fått hälften av det vi sökt för jämfört med tidigare de senaste två gångerna. Vi fick veta att alla områden vi sökt för var viktiga och bra och att vi själva fick välja hur vi skulle prioritera.

- Samverkan mellan olika verksamheter i länet har minskat.

Vi hade en bra kontakt med vår länsstyrelse, nu har vi tappat en del när det gäller att hålla ihop länet och delge varandra erfarenheter mellan kommuner som fått medel. Länsstyrelsen håller inte ihop detta längre.

Tabell 10. Ideella organisationer, ROKS & SKR:s erfarenheter av vad ansökningsprocessen leder till

Ideella organisationer, samt ROKS & SKR

+

- Leder antagligen till att medlen fördelas mer i linje med statens önskemål.
- Betydligt fler kvinnojourer har fått medel, jämfört med när de sökte med kommuner, även om de inte fått hela summan.
- Den nya modellen ställer krav som tvingar till utveckling.

Modellen har haft en viss betydelse för att stimulera oss att tänka vidare, att komma på nya idéer. Tvinga fram tydlighet, vad är det egentligen vi vill utveckla. Nu senast formulerade vi

flera olika utvecklingsprojekt som vi söker för, och det hade jag inte mäktat med om jag inte haft den nya modellen med mig som någons slags kontinuitet, den har tvingat fram det.

—

- Prestationskraven minskar kreativitet och utveckling.

Den nya processen är för styrd, det finns för lite utrymme för kreativitet. Vi har fullt upp med att uppfylla de villkor som vi har skrivit i ansökan att vi åtar oss. Verksamheten styrs nu av ansökan.

- Ettåriga medel och ansökningsprocessen leder till osäkerhet, som kan påverka arbetsmiljö och insatsernas kvalitet.

Svårt att planera anställningar och verksamhetens innehåll eftersom besked om bidrag kommer på våren istället för före årsskiftet.

Den nya modellen tar resurser som vi skulle kunna lagt på verksamheten, den är osäker och stödet är kortsiktigt”. Det leder till osäkerhet och det påverkar arbetsmiljön negativt och det påverkar insatsernas kvalitet negativt.

- Den nya modellen har inte medfört att alla ideella verksamheter sökt för något nytt, dvs. utveckling.

Vi söker till det vi sökt tidigare, en viss typ av tjänst.

- Att stödet är ettårigt upplevs negativt eftersom det inte bidrar till den kontinuitet som ideella organisationer efterlyser.

Vissa jourer skriver om ordinarie verksamhet till utvecklingsprojekt. Man söker alla pengar man kan för att få den ordinarie verksamheten att gå runt. Man uppfinner projekt som inte finns för att få ordinarie verksamhet att fungera.

- Den nya modellen kan medföra ett moment 22, genom att medlen inte ska användas till basverksamhet.

Vi behöver fr.a. resurser till basverksamheten. Har vi inte det kan vi inte heller använda projektpengar.

Utvecklingsmedlen löser inte det största problemet som kvinnojourerna har. Det är klart att det behövs utvecklingspengar, för det ska ju hela tiden utvecklas. Men om en kvinnojour inte har råd att betala hyran och lönerna, basverksamheten, då är det bortkastade pengar, att få pengar att för att utveckla.

Ur vårt perspektiv är den största frågan att kvinnojourer måste lägga ned för att det saknas verksamhetspengar. Och då spelar utvecklingsmedel ingen roll. Staten måste ju först och tänka på att verksamheten ska kunna fungera överhuvudtaget.

Om kvinnojourerna hade tillräckligt med pengar för att bedriva sin basverksamhet, då skulle SoS projektpengar uppskattas mycket mer än de gör nu. Vi behöver ett reguljärt, ordinarie stöd.

- Att inte behöva söka med en kommun gör att de ideella verksamheternas behov (inte kommunens) hamnar i förgrunden.

- Den omfattande och krävande ansökningsprocessen leder till att verksamheter överväger att inte söka bidrag.

Vi funderar på att inte söka trots att vi behöver pengarna.

- Krav på att i ansökan och uppföljning redovisa vissa specifika uppgifter upplevs ibland så krävande att verksamheter avstår att söka medel för en specifik målgrupp.

Vi tänkte söka för hedersutsatta kvinnor, men då blev det Är det ett problem ni ser, då måste ni skriva bla bla bla. Och det tar hur mycket tid som helst. Så därför skriver vi inte att vi jobbar med hedersutsatta kvinnor trots att de utgör ungefär 50 procent av de som kommer hit. För då måste vi skriva och göra massa nya saker, och då blir det tungt. Ansökningarna och utvärderingarna tar för mycket resurser som vi istället vill lägga på kvinnorna.

- Ettåriga bidrag kan medföra att verksamheter försöker hinna göra av med medel ”i tid”, snarare än att använda medlen på bästa sätt.
- Att de sökande vanligtvis får mindre bidrag än vad de sökt kan påverka storleken på de bidrag som söks.

Vi får alltid mindre av SoS än vad vi sökt för, därför måste ta i lite extra.

- Utvecklingsmedlen kan leda till projekt som verksamheterna inte har råd med.

Ett problem med SoS utvecklingspengar är att de kan leda till projekt som man inte har råd med. Det kan i slutänden leda till att verksamheten förlorar pengar. När man startar ett längre projekt så måste man ju slutföra det, men får man efter första året mindre än vad man räknat med då sitter man ju där med verksamheten, men inga pengar. Då måste man lägga till pengar själv, men små föreningar har inte råd med det, för de har inga ekonomiska muskler.

Om man startat ett projekt för behandling av våldsamma män, då kan man inte bara lägga ner den för att man inte får tillräckligt med utvecklingsmedel. Det innebär ju att utvecklingsmedlen kan göra skada för målgrupperna.

- Risken att utvecklingsmedlen medför att projekt skapas som en verksamhet endast inledningsvis har råd med, kan minska benägenheten att söka medel.

Startar man projekt med medel från SoS och får hälften av medlen och sedan inte fortsatta medel, då sitter man illa till ekonomiskt. En del kvinnojourer som jag pratat med har sagt att de slutat söka pengar för att det kostar för mycket.

Om man startar en familjebehandling och har fem familjer, då kan man ju inte från den ena månaden till den andra säga att pengarna är slut så nu lägger vi ned, det finns ju en avvecklingstid.

3. Kompetensstöd

3.1 Erfarenheter av kompetensstödet (fr. 6)

Tabell 11. Socialstyrelsens erfarenheter av kompetensstödet

Socialstyrelsen
+ • Som helhet fungerar SoS och länsstyrelsens kompetensstöd bra. • Alla län har fått pengar för att anställa utvecklingsledare som arbetar med kvalitetsutveckling av insatser mot våld. • SoS har goda relationer till länsstyrelsens utvecklingsledare, vilket är viktigt för processen.
– • Det regionala kompetensstödet varierar bl.a. beroende på utvecklingsledarnas kunskapsnivå, och landshövdingarnas prioriteringar. Man kan ha rekryterat en utvecklingsledare som inte har kännedom om socialtjänstens ansvar och hur man jobbar. Det kan försvåra arbetet med att föra ut budskap om arbetet mot våld. Det finns 21 utvecklingsledare och regeringsuppdraget tolkas på olika sätt. • Det kan bli svårt att föra ut det nationella kunskapsstödet eftersom alla inte har tillräcklig kompetens. Utvecklingsledarna behöver kompetens om socialtjänstens ansvar för målgrupperna, socialtjänstens arbete och metoder, kvinnojourers verksamhet och ansvar, våldskunskap. Dessutom kunskap om implementering, många har sådan kunskap men inte alla. • Alla kommuner upplevs inte intresserade av arbetet mot våld, det skapar problem för länsstyrelsens utvecklingsledare. Det blir bekymmersamt att ge kompetensstöd, som mycket handlar om hur man ska leva upp till gällande lagar och regler, till kommuner som inte är intresserade. • Utvecklingsledarnas uppdrag skulle behöva förtydligas i syfte att förbättra ansökningarna. Kommunerna behöver mer information om vad och hur man söker, t.ex. genom exempel på utvecklingsprojekt som SoS anser att pengarna bör gå till. Och kommunerna skulle behöva mer stöd i hur de jobbar för att leva upp till prestationskraven.

Tabell 12. Länsstyrelsernas erfarenheter av kompetensstödet

Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelserna
+ • Som helhet fungerar SoS och länsstyrelsens kompetensstöd bra. • Länsstyrelsen upplever att de har den kompetens som kommuner och ideella behöver. De är ute och talar med kommunerna om det de har sökt om, på ett bättre sätt än man gjorde tidigare. • Samarbetet mellan länsstyrelsen och SoS fungerar bra vad gäller kompetensstöd. Vi blir uppdaterade och kan föra ut SoS material till verksamheterna. • Länsstyrelsen har erbjudit generellt kompetensstöd till alla kommuner och ideella, inte bara specifikt stöd till de som fått utvecklingsmedel. • SoS upplevs ha goda kunskaper som rör insatser mot våld.
– • SoS har fått för lite resurser av Socialdepartementet för att genomföra kompetensstödet tillräckligt bra. • SoS utbildningar och stöd till länsstyrelsen varierar i kvalitet, stundtals för grundläggande, men det har successivt förbättrats. • Länsstyrelsen efterfrågar kunskaper om processledning; hur man stöttar vid förändringsarbete. • SoS kompetensstöd till länsstyrelsen har ibland varit för grundläggande. • Svårt för kommuner och ideella att veta om kompetensstödet är kopplat till satsningen mot våld eller något annat; det pågår andra statliga satsningar samtidigt. • Länsstyrelsen arbetar primärt med att föra ut information/kunskap som SoS tagit fram, vilket inte alltid är det som kommuner och ideella efterfrågar.

Tabell 13. Kommuner och SKL:s erfarenheter av kompetensstödet

Kommuner och SKL	
+	• Kompetensstödet är i huvudsak uppskattat; det upplevs relativt intressant och relevant. Vi har haft nytta av de kunskaper vi fått från länsstyrelsen. Kunskaperna motsvarar våra behov och önskemål och vi har haft möjlighet att påverka vad de erbjuder.
	— • Kompetensstödet matchar inte behoven tillräckligt bra. För vår del har det inte funkat så bra. Vi har så hög kompetens i förvaltningen. När länsstyrelsen förra året skulle utbilda oss i våldshandboken, så bjöd de med en kommun att föreläsa om detta, men de ligger långt efter vår utveckling. Det gjorde att jag fick svårt att motivera medarbetarna att delta i fler av länsstyrelsens utbildningsinsatser. • Kompetensstödet inte tillräckligt flexibelt och anpassat efter lokala behov. Det har inte fungerat så bra inledningsvis, men nu har vi en dialog och försöker skraddarsy vilka utbildningsinsatser vi behöver. Det gäller att tänka på vilka speciella omständigheter det finns i olika delar av landet. Det är inte alltid bäst att ge alla samma sak. • Kompetensstödet borde vara mer strukturerat och långsiktigt; bl.a. regelbunden projekthandledning, inte som nu primärt i form av föreläsningar och seminarier. För att förändra och metodutveckla är det inte tillräckligt med information, man måste få träna, rollspela eller få handledning. • Kompetensstödet kan bli för omfattande för enskilda verksamheter. De "pumpar ut" kompetensstödet, det blir väldigt, väldigt mycket. Det går inte att delta i allt de erbjuder. • I stora län räcker inte utvecklingsledarnas resurser till.

Tabell 14. Ideella organisationer, ROKS & SKR:s erfarenheter av kompetensstödet

Ideella organisationer, samt ROKS & SKR	
+	• Kompetensstödet i huvudsak uppskattat; upplevs i intressant och bitvis relevant. De täcker väldigt bra och de är i framkant och berättar.

- All information om länsstyrelsens kompetensstöd har inte nått ut, ideella har missat utbildningar.
- Kompetensstödet upplevs för grundläggande; motsvarar inte de ideellas behov.

Vi som jobbar på kvinnojourer kan redan mycket om området. Det skulle varit bra med något mer specifikt eller nytt, t.ex. den senaste forskningen på området.

T.ex. har länsstyrelsen erbjudit en dags utbildning om Motivational Interviewing. Det kallas för fördjupad utbildning, för oss är det bara en orientering. Det säger ju lite grand om vilken låg nivå det är på arbetet med våldsutövare. Men vi deltar i utbildningen, och skriver i blanketten att vi deltar i kompetensstödet annars riskerar vi ju naturligtvis att bli av med bidraget.

- Kompetensstödet fokuserar för lite på våldsutövare och män.

Vi upplever att länsstyrelsens kompetensstöd fr.a. handlar om kvinnor och barn. De gör säkert ett bra jobb, och deras kompetens behövs för kommunerna, men vi som jobbar med våldsutövare har inget större behov i vår verksamhet av det som de erbjuder.

3.2 Socialstyrelsens allmänna råd och tillsynsresultat

Tabell 15. Erfarenheter av Socialstyrelsens allmänna råd och tillsynsresultat¹²

A) Socialstyrelsen
...
B) Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelser
...
C) Kommuner & SKL
• Allmänna råd och tillsynsresultat används återkommande och upplevs positivt. Tillsynsresultat och allmänna råd är väldigt effektiva verktyg för oss som arbetar med att ta upp frågan på dagordningen. Tillsynsresultaten är som en spark i arslet liksom. Jag är påhejare av den typen av styrning, men vi måste också få ekonomiska resurser för att de ska efterlevas. • Användningen anses inte specifikt kopplad till utvecklingsmedlen.

¹² I några tabeller har avsaknad av svar från en eller flera kategorier markerats med tre punkter (se även avsnitt 1.4).

Vi använder tillsynsresultat och allmänna råd hela tiden. Men det är inte kopplat till utvecklingsmedlen.
D) Ideella organisationer, samt ROKS & SKR • Ideella har en viss kännedom om allmänna råd och tillsynsresultat och liknande dokument (meddelande-blad och Handboken våld). Det som gäller våra skyldigheter när vi tar emot en socialtjänstplanering är vi väldigt insatt i. Och Handboken våld har vi använt väldigt mycket.

4. Projektens metodutveckling, insatser och samarbeten (fr. 2, 4, 9)

4.1 Metodutveckling i den nya modellen

Tabell 16. Erfarenheter av metodutveckling i den nya modellen

A) Socialstyrelsen ...
B) Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelser • Det finns flera exempel på att medlen lett till att metoder nyutvecklats eller vidareutvecklats. Men det är inte säkert att det som utvecklats implementeras i ordinarie verksamhet. • Metodutveckling sker delvis oberoende av utvecklingsmedel. Det har skett en utveckling i vårt län. Vi ser verksamheter som söker för att de vill och behöver utvecklas, men det är inte kopplat till den nya modellen utan andra förändringar i samhället.
C) Kommuner & SKL • Utvecklingsmedel leder till metodutveckling, men typ av fördelningsmodell är mindre viktig. Den nya modellen inte bättre än den gamla i detta avseende. Det som är viktigt är möjligheten att få medel, inte fördelningsmodellen i sig.
D) Ideella organisationer, samt ROKS & SKR • Utvecklingsmedel leder till metodutveckling och professionalisering.

Medlen har hjälpt oss att se ett behov av att t.ex. direkt träffa barn. Den nya modellen kan ge idéer om vad som är viktigt.

- Typ av fördelningsmodell är mindre viktig.

Vem som fördelar pengar har inte spelat någon större roll för metodutveckling.

Det som har haft störst betydelse är att vi kunnat söka utan kommunerna.

- Den nya modellen har delvis påverkat negativt eftersom bidragssökande verksamheter har sämre kontakter med finansiären och får mindre pengar.

4.2 Om sättet att fördela utvecklingsmedel påverkar hur insatserna når ut till målgrupperna

Tabell 17. Om sättet att fördela utvecklingsmedel påverkar hur insatserna når ut till målgrupperna

A) Socialstyrelsen

- Fler projekt riktas till kvinnor och barn än män
- Svårt att säga om insatserna leder till bättre insatser för målgrupperna och om sättet att fördela medel påverkat hur insatserna når ut till målgrupperna.

Något som kan ha haft betydelse är kompetensstödet, genom att det tydliggjort för kommunerna vilka krav som finns. Men eftersom det pågår flera statliga satsningar samtidigt är det svårt att säga vad som i så fall påverkat.

B) Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelser

- Svårt att säga om insatserna leder till bättre insatser för målgrupperna och om sättet att fördela medel påverkat hur insatserna når ut till målgrupperna.

I nuläget har det mest handlat om att få kommunerna att förstå sitt uppdrag.

Om något förbättras då är det som har betydelse är att länsstyrelsen varit ut och informerat, pratat om tillsyn.

Att länsstyrelsen 2012 fick i uppdrag att anställa folk med kompetens inom våldsområdet det är den enskilt viktigaste delen.

C) Kommuner & SKL

- Insatserna når ut till målgrupperna, men oklart vilken påverkan den nya fördelningsmodellen har. Insatserna påverkas mer av SoS allmänna råd och tillsynsresultat.

Men den kan ha sina fördelar eftersom den synliggör för kommunerna vad de bör jobba med.

- Delvis kan sättet att fördela medel ha påverkat hur insatserna når ut till målgrupperna.

Det spelar så klart roll att alla som söker måste tänka efter att det här rör sig om flera olika målgrupper, och det är viktigt.

Det är svårt att veta, för det har hänt så mycket parallellt, ändrad lagstiftning, nya krav från SoS, mer tillsyn, så det är oklart vilken roll fördelningsmodellen spelat.

D) Ideella organisationer, samt ROKS & SKR

- Insatserna når ut till målgrupperna. Det nya sättet att fördela medel har i någon mån påverkat hur insatserna når ut till målgrupperna.

Inte jättemycket, men lite tycker jag. För det känns som att SoS ställer lite högre krav på utveckling, och att vi måste jobba med saker som vi inte tycker fungerar så bra. T.ex. vår tonårsverksamhet, så det kan vara så att stödet når ut bättre på grund av att SoS ställer högre krav.

Vi tvingas (i positiv mening) se vad som behöver utvecklas i verksamheten. På så sätt har insatserna blivit lite bättre för målgrupperna.

- Hur insatserna når ut till målgrupperna har i högre grad påverkats av kompetensstödet och att ideella inte söker tillsammans med kommuner.

Det nya systemet är mycket bättre när pengarna kommer direkt till våldsutsatta kvinnor och barn, istället för via kommunen.

4.3 Om samarbeten förekommit och hur de fungerat

Tabell 18. Om samarbeten förekommit och hur de fungerat

A) Socialstyrelsen

...

B) Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelser

- Samarbeten förekommer inom och mellan kommuner, men oklart om den nya modellen haft någon betydelse i sammanhanget.

Antagligen beror samarbeten mer på att man måste gå över kommungränser för att klara vissa arbetsuppgifter, t.ex. skyddat boende.

C) Kommuner & SKL

- Samarbeten förekommer inom och mellan kommuner, den nya modellen tycks endast haft marginell betydelse.

Den har gjort att vi lagt upp samverkan mer systematiskt.

D) Ideella organisationer, samt ROKS & SKR

- Samarbeten förekommer i stor utsträckning, den nya modellen tycks dock haft en relativt begränsad betydelse.

Kompetensstödet ha inneburit nya samarbeten eftersom många olika aktörer, jourer och kommuner, träffas vid länsstyrelsens kompetensträffar.

5. Redovisning och uppföljning av projekt (fr. 8, 10 & 11)

5.1 Hur projekt dokumenterats och redovisats, fr.a. med avseende på tydlighet

Tabell 19. Om samarbeten förekommit och hur de fungerat

A) Socialstyrelsen

- Uppföljningen ger en bild av hur pengarna fördelats, men ger oklar bild av vad som uppnåtts för målgrupperna.

Beror bl.a. på svårigheten att följa upp många projekt på kort tid (under våren). Men också på regeringsuppdragets karaktär att fördela pengar till många över hela landet.

- Innehållet i återrapporteringarna är av varierande kvalitet, vilket ibland gör det svårt att följa upp.
- Skillnader kan bero på hur: 1) hur mycket tid projektägare lägger på återrapportering, 2) vilken typ av aktivitet som redovisas.
- Instruktioner till uppföljning enklare än till ansökan.
- Återrapporteringsblanketten har successivt förbättrats, nu webbaserad.
- Blanketten fungerar bra för kvantitativa uppgifter, mindre bra för öppna svar.
- Web-blanketten fungerar mindre bra för stora kommuner med många stadsdelar som går ihop i ett projekt.

- Vid uppföljningen beaktas om sökande inte fått hela det sökta beloppet.

B) Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelser

...

C) Kommuner & SKL

- Återrapporteringsblanketten fungerar relativt bra.

Jag upplever att återrapporteringen den här senaste omgången var väldigt enkel och lättasam, på det sätt att det var en enkät man fyllde i och inte så mycket papper hit och dit. Det var inte 100 sidor att gå igenom utan man klickade svar så kom nästa upp.

Den nya modellen, med olika målområden har gjort dokumentationen tydligare.

- Återrapporteringsblanketten har ett ekonomiskt fokus.

SoS verkar vara mindre intresserade av vilket utvecklingsarbete som faktiskt görs. Man är mer intresserad av att veta exakt hur pengarna använts. Återrapporteringen hade väldigt många frågor om exakt hur stor del av medlen som gick till olika saker, väldigt mycket räknande. Men när det gällde att skriva om vad man faktiskt gjort då stod det skriv kortfattat eller sammanfatta resultatet.

- Återrapportering upplevs problematisk om en verksamhet uppmanats att själv prioritera hur bidrag ska användas.

T.ex. står i blanketten Har ni sökt för det här området och beviljades ni pengar för det här området? Vad ska jag fylla i? Ja det gjorde vi fast vi prioriterade bort det eftersom vi bara fick hälften av pengarna eller Nej det gjorde vi inte. Men SoS kan ju titta i ansökan och se att vi har sökt, och så undrar de vad vi håller på med.

D) Ideella organisationer, samt ROKS & SKR

- Återrapporteringen har blivit tydligare mer och strukturerad.

Jag tycker att det har blivit lättare att se vad vi har sagt att vi ska göra, och att koppla det till dokumentation och återrapportering.

- Återrapporteringen fungerar bra när det gäller kvantitativa uppgifter.

Utifrån det vi har sökt för och sagt att vi ska göra så skriver jag upp allt.

Återrapporteringen har blivit mer detaljerad men inte kvalitativt bättre.

- Positivt att återrapporteringen ger incitament till uppföljning.

Viktigt att man har en återrapporteringsskyldighet som är noggrann; man blir tvingad till uppföljning.

Det ligger i vårt intresse att försöka beskriva resultaten ordentligt, för vi förstår ju att man tittar på det när vi söker medel nästa gång.

5.2 Lokal uppföljning och utvärdering av projekt

Tabell 20. Om projekten följts upp eller utvärderats lokalt

A) Socialstyrelsen • Oklart om uppföljningar och utvärderingar utvecklats pga. nya modellen. • Svårt för verksamheterna att följa upp/utvärdera projekt som bedrivs under 1 år, men uppföljningen signalerar att det är viktigt.
B) Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelser ...
C) Kommuner & SKL • Många projekt följs upp/utvärderas lokalt, det har skett en viss utveckling pga. nya modellen. Återrapporteringsblanketten har tydliggjort vad som är viktigt att utvärdera. Nya incitamenten att följa upp eftersom kraven har ökat. • Många verksamheter har svårt att följa upp/utvärdera pga. bristande metodkunskaper och "enkättrötthet" bland personal.
D) Ideella organisationer, samt ROKS & SKR • Vissa projekt följs upp/utvärderas lokalt pga. krav i nya modellen. Ja det är ju ett krav från SoS att man ska utvärdera projekten. Det har utvecklats, för att man är tvungen att utvärdera, att hitta på ett system att utvärdera alla projekt. Och vi är ju vana vid utvärdering, vi måste utvärdera allt vi gör. Det är bra att de kräver det. • All uppföljning och utvärdering sker inte pga. nya modellen. Vi vill ju göra ett professionellt jobb, och då blir det naturligt att man försöker ta vara på erfarenheter. Det ingår i arbetet och är ingen pålaga eller plikt. Och det skiljer sig inte från gamla modellen. • Svårt att hinna med uppföljning/utvärdering. Vi gör det inte jättebra, och vi gör det inte strukturerat. Det beror på att vi har så mycket annat att göra just i det skedet då redovisningen ska in. Det är i slutet av januari och då arbetar vi ju även med verksamhetsberättelse, bokslut och verksamhetsplan.

6. Kunskapsspridning och långsiktighet

6.1 Projekten integrerats i ordinarie verksamheter (fr. 14)

Tabell 21. Om projekt integrerats i ordinarie verksamheter

A) Socialstyrelsen • Svårt för SoS att veta om projekt integreras i ordinarie verksamhet. • SoS resonerar inte i termer av projekt, eftersom de som söker redan från början ska tänka långsiktigt.
B) Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelser • Huruvida projekt integreras i ordinarie verksamhet eller inte skiljer sig mellan olika kommuner. Handlar bl.a. om hur stor och resursstark en kommun är, och om personalomsättning.
C) Kommuner & SKL • Kunskaper och erfarenheter från projekt integreras i ordinarie verksamhet, beror i någon mån på den nya modellen. Den nya modellen har viss betydelse eftersom kommunen avkrävs att vara specifik i att skriva vad vi ska göra och verkställa det. • Det är delvis personbundet huruvida kunskaper och erfarenheter från projekt integreras i ordinarie verksamhet. Kunskaperna är kopplade till just de personer som medverkat i ett projekt. • För att kunskaper och erfarenheter från projekt inlemmas i ordinarie verksamhet krävs implementation, inte bara information. Det räcker inte bara att berätta om något, man måste testa, omsätta i praktiken, få handledning etc. Det räcker inte bara att skicka ut en rapport.
D) Ideella organisationer, samt ROKS & SKR • Kunskaper och erfarenheter från projekt integreras i ordinarie verksamhet, beror möjligen delvis på den nya modellen. Kunskapens integration är ju själva grundtanken med utvecklingsmedel. Mitt uppdrag är att föra ut kunskap till hela föreningen. Genom att ansökan och dokumentation blivit mer strukturerad så har jag detta lite mer i bakhuvudet.

- För att kunskaper och erfarenheter från projekt ska integreras i ordinarie verksamhet krävs kontinuitet i basverksamheten.

Det är svårt för jourerna att få kontinuitet med korta bidragsperioder och många som jobbar ideellt. Grundverksamheten är för svag, basbehoven är för stora.

6.2 Kunskapers spridning utanför projekt

Tabell 22. Om kunskaper från projekt spridits utanför projektet

A) Socialstyrelsen • Svårt för SoS att svara på om kunskaper från projekt spridits utanför projektet. Men det tycks finnas spridningstendenser.
B) Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelser • Kunskaper från projekt har spridits utanför projektet. Kunskap sprids både inom kommuner och till andra verksamheter.
C) Kommuner & SKL • Kunskaper från projekt har spridits utanför projektet, men oklar koppling till den nya modellen. Kunskaper har fått relativt stor spridning utanför vår egen kommun. Åtminstone att andra i princip känner till vad vi gjort. Men det är inget som beror på den nya modellen.
D) Ideella organisationer, samt ROKS & SKR • Kunskaper från projekt har spridits utanför projektet, men oklar koppling till den nya modellen. Vi kvinnojourer använder oss av varandras erfarenheter jättemycket. Men detta hänger inte ihop med den nya modellen, så fungerade det redan tidigare.

6.3 Förutsättningar för integration av arbetet mot våld i SKLs plattformar och kommunernas arbete med EBP (fr. 3 & 15)

Tabell 23. Om förutsättningar för integration av arbetet mot våld i SKLs plattformar och kommunernas arbete med EBP

A) Socialstyrelsen • Oklart hur integrationen i SKLs plattformar kan göras i praktiken eftersom ansvar, kompetens, organisering är otydlig. Plattformsledarna finns i olika typer av organisationer och har olika kompetens och roller. Jag är skeptisk till integration i SKLs plattformar. Däremot vill vi att hela socialtjänsten ska evidensbaseras och att arbetet med våld ska integreras i kommunernas arbete med EBP. • Integration i kommunernas arbete med EBP i socialtjänsten kräver kommunalt engagemang.
B) Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelser • Det sker ingen integration av arbetet mot våld i SKLs regionala stödstrukturer. I stödstrukturerna arbetar man inte med våld och har inte den kompetensen. • Bristande integration av arbetet mot våld i SKLs regionala stödstrukturer kan vara organisatoriskt betingat. SKL är en intresseorganisation som driver medlemmarnas frågor, vi på länsstyrelsen är statens lydiga tjänare. Vi tycker inget och lägger inte in några värderingar. Vi för ut det vi är satta att föra ut, normering och lagstiftning. • Svårt att integrera arbetet mot våld i kommunernas arbete med EBP. Det går inte att ha evidens i allt som har med våld att göra. Svårt att matcha specifika program och specifika våldsproblem.
C) Kommuner & SKL • En svag koppling mellan kommuners utvecklingsarbeten och SKLs plattformar. • En viss koppling mellan kommuners utvecklingsarbeten och SoS arbete med EBP. • Många aktörer involverade skapar en oklar situation. Eftersom flera aktörer är involverade i kunskapsutvecklingen blir det rörigt, oklart vem som ska göra vad, SKL, SoS eller länsstyrelsen, när det gäller arbetet med EBP. Det pågår en kamp mellan olika myndigheter och organisationer om vem som ska äga frågan. SoS, SKL, NCK, Ungdomsstyrelsen etc. det spiller naturligtvis ned på oss.

- För att integrera arbetet mot våld i kommunernas arbete med EBP krävs stabila organisationer med välutbildad personal och låg personalomsättning.

Det spelar ingen roll om du ha en bra metod, om inte organisationen funkar.

D) Ideella organisationer, samt ROKS & SKR

- Ingen koppling mellan ideella organisationers utvecklingsarbeten och SKLs plattformar.

Vi jobbar ju inte utifrån någon specifik modell, däremot utifrån vår erfarenhet och forskning kring våldsutsatta kvinnor och barn.

Problemet är ju att kvinnofridsområdet inte finns med i den här evidensbaserade plattformen som SKL håller i.

- Marginell koppling mellan ideella organisationers utvecklingsarbeten och SoS arbete med EBP.

- Ambivalent till skeptisk inställning till EBP.

Absolut evidensbaserat, men med måtta och med rim och reson. Låt många blommor blomma, och se vad som fungerar på vem.

I blanketten och anvisningar var evidensbaserade metoder var väldigt, väldigt viktigt. När jag pratade med en handläggare på SoS fick jag klart att det sätt som vi arbetar på är godkänt. Det fanns en förståelse för när jag förklarade att man inte bara kan ha strukturerade, evidensbaserade metoder i just det här projektet.

I evidensbaserade insatser arbetar man utifrån moduler, man har vissa teman man måste gå igenom. Dessa teman är säkert viktiga, men man måste ta dem när de passar killarna. Det kan bli för fyrkantigt och stör behandlingen. Att vara flexibel är livsnödvändigt när man jobbar med behandling.

Jobbar man utifrån en mall, då blir det inte äkta. Speciellt om man jobbar med män med kriminell bakgrund, dömda män. De är oerhört känsliga för att allting man säger måste vara äkta. Blir det byråkratisk och mallstyrd behandling så är det bara teoretiska resonemang som inte förändrar människor.

7. Sammanfattning och avslutande kommentar

7.1 Sammanfattning av de viktigaste erfarenheterna av den nya modellen

I detta kapitel sammanfattas de olika intressenternas erfarenheter av den nya modellen för fördelning av utvecklingsmedel. Sammanfattningen fokuserar på de erfarenheter som utvärderarna bedömt vara de mest framträdande i intervjustudien.

Ansökningsprocess (inkl. instruktioner och ansökningsblankett)

Ansökningsprocessen upplevs:

- mer anpassad till att kommuner och ideella organisationer har olika behov och förutsättningar
- å ena sidan tydligare, mer enhetlig, stringent, vägledande och explicit styrande i riktning mot statens utvecklingsambitioner,
- å andra sidan mer byråkratisk, komplicerad, resurskrävande, sämre anpassning till lokala villkor, kortsiktig och likriktande, mindre transparent och stödjande, samt försvårar kreativa utvecklingsprojekt

Ansökningsprocessen medför:

- att kommuner och ideella organisationer 1) i högre grad söker bidrag för kvalitetsutveckling istället för att finansiera basverksamhet, 2) ser vilka områden som är viktiga att beakta, 3) får idéer till utveckling, 4) får incitament till lokal uppföljning och utvärdering, 5) mer stringenta projekt
- att fler verksamheter får bidrag, men de flesta får mindre än de ansökt om
- osäkerhet om möjlighet till flerårig finansiering, vilket i vissa fall leder till sänkt utvecklingsambition, eller att man inte söker medel alls.
- att kommuner och ideella verksamheter med små resurser ibland skriver svagare ansökningar eller ibland låter bli att söka medel. Det kan eventuellt öka kvalitetsskillnaderna mellan olika verksamheter i landet.
- att många verksamheter får svårigheter att planera budget pga. sena bidragsbeslut
- sämre regional samordning inom och mellan projekt
- ett outtalat "köpslående" där verksamheter ibland söker extra bidrag för att de anar att SoS minskar anslaget, och SoS ibland drar ner på anslaget för att de anar att verksamheterna söker för mycket.

Kompetensstöd

- Uppfattningarna om kompetensstödet varierar stort. Från ”mycket relevant och lämplig nivå”, till ”onödigt och för låg nivå”. Det tycks fr.a. bero på 1) att projektägarnas kunskapsnivå i stor utsträckning varierar, 2) att kompetensstödet primärt utgår från Socialstyrelsens målsättningar och i mindre utsträckning utgår från projektägarnas önskemål, 3) att utvecklingsledarnas kunskapsnivå varierar, 4) att utvecklingsledarnas uppdrag kan tolkas på olika sätt, 5) att SoS inte har tillräckliga resurser till kompetensstödet
- Det regionala kompetensstödet anses bitvis vara för generellt och ”teoretiskt”; verksamheter har ofta behov av konkret stöd i specifika projekt
- Relativt vanligt att Socialstyrelsens allmänna råd och tillsynsresultat används i kommuner och ideella verksamheter. Den nya modellen har till viss del bidragit, men tycks inte ha varit det primära skälet.
- Det generella kompetensstödet (information och utbildningar) upplevs, i volymtermer, tillräckligt. Konkret verksamhetsstöd upplevs därmed otillräckligt
- Kompetensstödet fokuserar fr.a. på våldsutsatta i mindre utsträckning på våldsutövare vilket upplevs medföra en kunskapsmässig obalans.

Projektens metodutveckling, insatser och samarbeten

I stort sett alla projektägare menar att:

- 1) utvecklingsmedel möjliggjort metodutveckling
- 2) insatserna når ut till målgrupperna
- 3) samarbete sker mellan projektägare och andra verksamheter

Detta förefaller i begränsad utsträckning bero på den nya modellen. Vad som kan ha påverkat är länsstyrelsens kompetensstöd och att ideella verksamheter inte söker tillsammans med kommuner.

- Vad som – oberoende av den nya modellen – anses ha påverkat metodutveckling och om insatser når ut till målgrupperna är: 1) information, riktlinjer, krav och lagstiftning på våldsområdet, samt 2) verksamheters egen utvecklingsambition.

Redovisning och uppföljning av projekt

- Dokumentation av genomförda projekt och redovisning av resultat har primärt skett via återrapporteringen till Socialstyrelsen.
- Återrapporteringsblankettens fördelar: 1) begränsad omfattning, 2) välstrukturerad, 3) frammanar tydlighet, 4) lämplig för kvantitativa uppgifter och ekonomisk redovisning.

- Återrapporteringsblankettens nackdelar: 1) fokuserar på ekonomi och kvantitativa uppgifter, 2) ger en begränsad bild av vad utvecklingsmedlen leder till, 3) blanketten ej anpassad efter att verksamheter ibland uppmanas att själva prioritera hur beviljade medel ska användas.
- Den ekonomiska redovisningen anses detaljerad, däremot beskrivs projektens innehåll och resultat tämligen kortfattat i återrapporteringen. Det är en konsekvens av hur instruktioner och blankett för återrapportering utformats.
- Relativt vanligt att resultat från projekt följts upp och utvärderats lokalt i kommuner och ideella organisationer. Den nya modellens har till viss del bidragit, men tycks inte ha varit den primära anledningen.

Kunskapsspridning och långsiktighet

- Relativt vanligt att kunskaper och erfarenheter från finansierade projekt 1) integrerats i ordinarie verksamheter och, 2) sprids till andra verksamheter. Den nya modellen har sannolikt bidragit, men förefaller inte ha varit det huvudsakliga skälet.
- Integration av kunskaper från projekt är delvis beroende av att personer som arbetat i ett projekt stannar kvar i verksamheten. Alla kunskaper från projekt kan inte implementeras i form metoder, rutiner, riktlinjer etc.
- Integration av kunskaper från projekt beror delvis på en medvetenhet som skapas genom den nya modellens ansöknings- och återrapporteringsprocess.
- Huruvida kunskaper från projekt sprids till andra verksamheter varierar stort; från relativt systematisk kunskapsspridning till mer ad hoc. Den nya modellen tycks ha minimal inverkan i detta avseende.
- Det nationella och regionala kompetensstödet integration i SKL:s regionala stödstrukturer förefaller vara en lågt prioriterad fråga. De flesta intressenter hade varken någon åsikt eller konkret idé om hur det skulle göras.
- Att flera olika aktörer är involverade i satsningarna mot våld (fr.a. Socialdepart., Utbildningsdepart., SoS, SKL, Lst, NCK), medför en situation som bitvis upplevs rörig, vad gäller inriktning, ansvar och aktiviteter.
- Förutsättningarna för att integrera arbetet mot våld i det nationella och regionala arbetet för en evidensbaserad praktik i socialtjänsten tycks mindre gynnsamma. Få intressenter uttryckte en explicit ambition, och flera kände varken till SKLs plattsformsarbete eller Socialstyrelsens arbete med EBP. Vidare fanns ett visst motstånd mot den idén om att evidensbasera insatser på våldsområdet.
- Om arbetet mot våld ska integreras i arbetet för en evidensbaserad praktik är en förutsättning att verksamheter som arbetar med målgrupperna har en stabil basverksamhet.

7.2 Avslutande kommentar till delstudie 3

Delstudie 3 syftar till att presentera de centrala intressenternas erfarenheter av den nya modellen för att fördela utvecklingsmedel för kvalitetsutveckling. Studien visar att de erfarenheterna som framkommit i intervjuerna bitvis pekar åt olika håll samtidigt. Skälet är att olika intressenter har helt eller delvis olika positioner och perspektiv vilket färgar erfarenheterna av fördelningsmodellen.

Om man tänker sig de olika intressenterna och deras huvudsakliga erfarenheter längs ett kontinuum, så hamnar Socialstyrelsens representanter längst åt ena sidan och projektägarna (kommuner & ideella organisationer) längst åt andra sidan, och övriga intressenter på olika positioner däremellan. De största skillnaderna i erfarenheter råder således mellan den myndighet som fördelar medel och de verksamheter som söker medel. Med utgångspunkt i dessa ytterligheter – som representerar satsningens mest centrala aktörer – kan resultatet från intervjustudien i koncentrerad form beskrivas på detta sätt:

Socialstyrelsens representanter upplever att den nya modellen är adekvat och fungerar ganska väl, men det finns vissa negativa inslag. Representanter för projektägarna upplever att den nya modellen är relativt olämplig och medför olika negativa bieffekter, men det finns ett flera positiva inslag jämfört med den gamla modellen.

Observera att de resultat som presenteras i denna delstudie (intervjustudie med intressenter) inte utgör ett slutresultat, de kommer att vägas samman med resultat från utvärderingens övriga delstudier.

DEL 3: MÅLGRUPPERNAS SYN PÅ SAMHÄLLET'S INSATSER MOT VÅLD I NÄRA RELATIONER (DELSTUDIE 5)

Innehållsförteckning

1. *Inledning*
 - 1.1 Bakgrund och syfte
 - 1.2 Metod och tillvägagångssätt
2. *Verksamheterna och delstudiens deltagare*
 - 2.1 Beskrivning av verksamheter och insatser
 - 2.2 Beskrivning av delstudiens deltagare
3. *Sammanställning av de våldsutsattas erfarenheter av och uppfattningar om insatser*
 - 3.1 Våldsutsatta; om information, tillgänglighet och omfattning på insatser
 - 3.2 Våldsutsatta; om insatsers utformning, upplägg, innehåll och ledare/professionella
 - 3.3 Våldsutsatta; om nuvarande livssituation, förändringar och lärdomar
 - 3.4 Våldsutsatta; erfarenheter av andra insatser
4. *Sammanställning av våldsutövares erfarenheter av och uppfattningar om insatser*
 - 4.1 Våldsutövare; om information, tillgänglighet och omfattning på insatser
 - 4.2 Våldsutövare; om insatsers utformning, upplägg, innehåll och ledare/professionella
 - 4.3 Våldsutövare; om nuvarande livssituation, förändringar och lärdomar
5. *Sammanfattning av resultat*
 - 5.1 Sammanfattning av delstudiens resultat relaterade till kunskapsöversiktens resultat (delstudie 4)
 - 5.2 Avslutande kommentar till delstudie 5 och diskussion

1. Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

I föreliggande delstudie redovisas våldsutsattas och våldsutövares¹³ uppfattningar och erfarenheter av stöd- och hjälpinsatser när det gäller våld i nära relationer. Huvudsakligen riktas fokus mot kommunernas och ideella organisationers insatser, men även erfarenheter av andra myndigheters stödinsatser redovisas då de i många fall är av betydelse för att förstå individens helhetsupplevelse av den hjälp och stöd man tagit emot. Detta var även något som konstaterades i den kunskapsöversikt (delstudie 4) som utgör tolkningsram för föreliggande intervjustudie.

Det övergripande syftet med delstudien är att belysa målgruppernas uppfattningar om kommunernas och organisationernas insatser gällande våld i nära relationer. De huvudfrågor som delstudien kommer att söka svar på är:

- Hur uppfattar målgrupperna värdet av insatserna?
- Hur uppfattar våldsutsatta och våldsutövare insatserna med avseende på utbud, sättet insatserna förmedlades på och resultat?
- Hur överensstämmer resultaten med tidigare forskning (kunskapsöversikten, delstudie 4)

Underlaget för delstudien bygger på tretton intervjuer med våldsutsatta och tolv intervjuer med våldsutövare som fått stöd och hjälp genom verksamheter som erhållit utvecklingsmedel från Länsstyrelsen (fram till år 2012) eller Socialstyrelsen (från och med år 2012). Rekrytering av intervjupersoner och genomförandet av intervjuer har pågått under perioden februari-december 2014.

1.2 Metod och tillvägagångssätt

Rekrytering av intervjupersoner, våldsutövare

Rekryteringen av intervjupersoner har avgränsats till att utgå från ett urval¹⁴ av de verksamheter som enligt Socialstyrelsens förteckningar beviljats medel för att utveckla arbete med våld i nära relationer. Rekryteringen inleddes i februari 2014 med

¹³ I framställningen används huvudsakligen begreppen våldsutövare och våldsutsatta. I föreliggande studie innefattar *våldsutövare* personer som på frivillig basis har sökt hjälp för olika typer av våldsproblematik. I delstudien finns exempel på personer som sökt hjälp för aggressivitetsproblem, men även för att ha utövat fysiskt, psykiskt och verbalt våld. Delstudien omfattar inte personer som blivit dömda till behandling inom ramen för Kriminalvården. *Våldsutsatta* innefattar personer som utsatts för hot, våld och trakasserier i olika former av en närstående.

¹⁴ Uppgifter på verksamheter har hämtats från det urval av verksamheter som delstudie 1 bygger på. I ansökningarna om kvalitetsutvecklingsmedel framgår vilken inriktning på arbetet med våld i nära relationer olika verksamheter hade vid ansökningstillfället. Med utgångspunkt i de uppgifterna kunde listor på verksamheter med inriktning på våldsutövare och våldsutsatta upprättas, samt även urskiljas verksamheter med specifikt fokus på särskilt sårbara grupper av våldsutsatta.

mailförfrågningarna ut till verksamheter som specifikt angett i sin ansökan att man skulle arbeta med *våldsutövare*. Förfrågningarna skickades ut i omgångar till några verksamheter i taget fram till juni 2014. De flesta verksamheter som fått utvecklingsmedel 2012 och 2013 för att arbeta med våldsutövare kontaktades inledningsvis. I följande steg kontaktades några av de verksamheter som fått utvecklingsmedel 2011 och 2010. Några mailkontakter visade sig inte längre fungera och i något fall valdes en verksamhet bort utifrån vetskapen att verksamheten nyligen utvärderats. En stor del av verksamheterna gav inget svar på förfrågan. En del verksamheter hörde av sig och meddelade olika orsaker till varför man inte kunde förmedla intervjupersoner, eller varför man ansåg att ens verksamhet inte var intressant för studien. De orsaker som angavs var bl.a. att man själv kontinuerligt utvärderade sin verksamhet, eller att andra utvärderat verksamheten och att man därför inte ville utsätta personerna för fler förfrågningar. En annan orsak som angavs var att man inte hunnit använda utvecklingsmedlen på ett sådant sätt att det kommit de hjälpsökande till godo ännu, eller att medlens användning inte var direkt knutet till en konkret insats.

Totalt skickades 22 mailförfrågningar ut till olika verksamheter med målsättningen att få tag på femton intervjupersoner. De tretton respondenter som återfanns är alla män, varav en under intervjun visade sig vara våldsutsatt. Männen har erfarenhet av insatser från fyra olika verksamheter på olika håll i landet. Två av verksamheterna har fått utvecklingsmedel 2012, medan en verksamhet fått utvecklingsmedel 2010. En verksamhet återfanns genom telefonkontakt i samband med en annan delstudie. Denna verksamhet hade erhållit utvecklingsmedel innan år 2010. Önskemålet var här att få träffa intervjuaren innan de presumtiva intervjupersonerna fattade ett beslut om att delta, vilket också skedde.

Rekrytering av intervjupersoner, våldsutsatta

Rekryteringen av intervjupersoner med erfarenhet av insatser för *våldsutsatta* följde ett liknande upplägg som för våldsutövare och inleddes i början av augusti och pågick till mitten av november 2014. I kunskapsöversikten (delstudie 4) framkom bristande kunskaper vad gäller särskilt sårbara grupper av våldsutsatta (missbruk, äldre, funktionsnedsättning, utländsk härkomst, hedersrelaterat våld, samkönade relationer). Med anledning av detta kom rekryteringen av våldsutsatta att rikta sig specifikt till de verksamheter som i sin ansökan angett att de skulle arbeta med dessa grupper¹⁵. Totalt kontaktades 28 verksamheter. Även i denna rekryteringsprocess var det många verksamheter som inte hörde av sig, medan några hörde av sig med information om varför man inte ansåg att ens verksamhet kunde bidra med respondenter. Som skäl angavs exempelvis att medlen inte använts på ett sådant sätt, eller att medlens användning inte ännu var något som brukarna märkte av i en konkret

¹⁵ I rekryteringen av våldsutövare gav flera verksamheter signaler om att utvecklingsmedlen från 2012–2013 inte hade hunnit användas på ett sådant sätt att det kommit brukarna till godo ännu. Av det skälet inleddes rekryteringen av våldsutsatta med att verksamheter (23 stycken) som erhållit utvecklingsmedel 2011 kontaktades och i följande steg fem verksamheter som fått utvecklingsmedel 2012-2013.

insats. Målet var att få kontakt med femton intervjupersoner med erfarenhet av att vara utsatt för våld i nära relation. Det slutliga antalet intervjupersoner blev tolv. Respondenternas erfarenheter gäller fyra verksamheters insatser på olika håll i landet. Tre av verksamheterna har fått utvecklingsmedel 2011, medan en verksamhet fått utvecklingsmedel 2012.

Genomförande av telefonintervjuer och analys

Telefonintervjuerna med personer som utövat våld i nära relation genomfördes under maj, juni och augusti. Av dessa tretton intervjuer bandades tolv. Intervjuerna med våldsutsatta har genomförts under september fram till slutet av november. Av de första fjorton intervjupersonerna som meddelat sig vara intresserade av att delta i studien kunde nio personer nås för genomförande av intervju. Ytterligare tre personer hade inbokade tider för telefonintervju, men kunde sedan inte nås på den avtalade tiden. Istället gjordes nya försök att rekrytera intervjupersoner från andra verksamheter, vilket slutligen resulterade i ytterligare tre personer. Alla tolv intervjuer har bandats.

Inför intervjuerna utarbetades en semistrukturerad intervjuguide (se bilaga 4) som formulerats med utgångspunkt i delstudiens syfte, samt resultaten i kunskapsöversikten. Avsikten var att fånga in målgruppernas erfarenheter och upplevelser av hjälp- och stödinsatser, men med en öppenhet för att ge intervjupersonerna möjlighet att utveckla sina egna tankegångar utifrån sin specifika problembild och sina individuella behov och förutsättningar. Alla intervjuer har i grova drag följt samma struktur med en inledande beskrivning av bakgrund och aktuell livssituation vid tidpunkten för kontakt med stödinsats. Vidare har stödinsatsen behandlats utifrån olika aspekter, och slutligen har den nuvarande livssituationen behandlats med koppling till stödinsatsen. Intervjuerna är mellan en halvtimme till en och en halv timme långa; de flesta strax över en timme långa.

Intervjuerna har transkriberats och bearbetats systematiskt. Arbetet med intervjumaterialet har utgått från en tematisk analys (Braun & Clarke 2006), som samtidigt styrts av de frågeområden som berörts i intervjuerna. Efter flertalet genomgångar av det utskrivna materialet har övergripande teman kunnat formuleras och intervjusvar har sedan kategoriserats in under dessa teman för att ge en samlad bild av materialet. Resultatredovisningen är strukturerad med utgångspunkt i denna tematisering. I samband med resultatredovisningen inkluderas ett antal citat från de intervjuade personerna, som illustration till de aspekter som lyfts fram som centrala.

Etiska överväganden

När en person gett klartecken till att delta i studien, har verksamheten förmedlat uppgifter på förnamn och telefonnummer till delstudiens författare. Information om utvärderingsprojektet och delstudien presenterades vid de inledande kontakterna med intervjupersonerna. Studien följer forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (Vetenskapsrådet 2002). Respondenterna har informerats skriftligen genom den förfrågan som ställdes till verksamheterna och

muntligen i samband med bokning av tid för intervju, om syftet med studien och att deltagandet är frivilligt. Vidare har information getts om att materialet kommer att användas och presenteras i forskningssyfte och att det framställs på ett sådant sätt att det inte är möjligt att identifiera enskilda individer. Sammanställningen av intervjuer sker av den anledningen på gruppnivå. Vidare används inga pseudonymer vid angivna citat, för att minimera möjligheten att koppla ihop uttalanden med enskilda personer i presentationen av analyser och resultat.

En kvinnlig forskare har haft huvudansvaret för genomförandet av intervjuerna. I vissa sammanhang kan det upplevas bekvämare att bli intervjuad av en person som är av samma kön. Av den anledningen erbjöds manliga intervjupersoner möjligheten att bli intervjuad av en manlig person i den information som skickades ut, men inga sådana önskemål framkom. Alla intervjupersoner har även erbjudits en intervju på plats som alternativ till en telefonintervju, men ingen har önskat det. Alla utom en person har gett sitt godkännande till att låta spela in telefonintervjun. Alla har också fått information om att inspelningarna skulle komma att förstöras efter att de transkriberats. Respondenterna har fått information om att de är välkomna att kontakta intervjuaren i efterhand om de har frågor eller funderingar om studien och sitt deltagande.

Begränsningar i delstudien

Delstudien utgör en del av ett utvärderingsprojekt vars syfte är att belysa hur den nya modellen, med Socialstyrelsen som ansvarig för fördelning av utvecklingsmedel, har fungerat. Eftersom Socialstyrelsen endast haft uppdraget sedan 2012 är det inte givet att verksamheternas kvalitetsutveckling sedan dess har hunnit komma brukare till godo, och det är inte heller troligt att brukare i allmänhet är medvetna om utvecklingsmedlen eller att det sedan 2012 skett en förändring gällande dessa. Delstudien är av den anledningen inte möjlig att direkt sammankoppla med de olika fördelningsmodellerna för utvecklingsmedlen.

I delstudien har olika verksamheter tillfrågats i rekryteringen av intervjupersoner. Detta utgör samtidigt en begränsning då kontrollen över vilka som tillfrågats därmed har gått förlorad och det är möjligt att de intervjupersoner som fått frågan och som har valt att delta i studien också är de som är mest nöjda med en insats. För att nå brukare som avbryter eller som är mindre nöjda med en insats krävs ett annat upplägg och andra tillvägagångssätt.

I kunskapsöversikten (delstudie 4) poängterades den bristande kunskapen om särskilt sårbara grupper av våldsutsatta. Trots ambitionen att i denna delstudie försöka nå intervjupersoner med sådana erfarenheter, är det endast två av kvinnorna som genom sin utländska härkomst kan hänföras till gruppen särskilt sårbar.

Delstudien omfattar totalt 25 individer med erfarenhet av insatser mot våldsutövande eller insatser för våldsutsatthet. Med de begränsningar som urvalet medfört är det inte möjligt att dra några generella slutsatser vad gäller målgruppernas uppfattningar och

syn på kommunernas och ideella organisationers insatser mot våld i nära relationer. Delstudien bidrar med en aktuell bild av hur insatser på vissa håll i landet uppfattas av ett begränsat antal individer. Den bilden sammanförd med kunskapsöversiktens (delstudie 4) resultat ger dock en bredare och mer fyllig beskrivning av målgruppernas uppfattningar och bedömningar av insatser de tagit del av.

2. Verksamheterna och delstudiens deltagare

2.1 Beskrivning av verksamheter och insatser

De verksamheter som har förmedlat intervjupersoner med erfarenheter av *våldsutövande* är Mansmottagningar eller Krismottagningar för män, i fyra städer ute i landet. Det finns både likheter och skillnader mellan de olika mottagningarna. En mottagning drivs i kommunal regi, medan en annan drivs i form av ett samarbete mellan olika kommuner, landsting och Svenska kyrkan. Två av mottagningar bedriver verksamhet med hjälp av olika ekonomiska medel och bidrag, samt samarbetsavtal med kommuner.

Tre av verksamheterna vänder sig till män med olika typer av problematik, såsom livskriser, separationer, arbetslöshet och sorg, men även våld i nära relationer. En av verksamheterna vänder sig uteslutande till män som utövat hot och våld i nära relation. Mottagningarna erbjuder både individuellt stöd och gruppverksamhet. Intervjupersonerna från en av mottagningarna har tidigare gått i gruppbehandling, som sedan har övergått i en självhjälpsgrupp. Alla mottagningarnas arbetssätt bygger på bl.a. ATV (Alternativ till Våld), men det finns även inslag av andra metoder och arbetssätt. Två av verksamheterna har både kvinnlig och manlig personal, medan två mottagningar enbart har manliga anställda. De anställda är socionomer och/eller legitimerade terapeuter.

Kontakter till personer med erfarenhet av att vara *våldsutsatt* har förmedlats av väldigt olikartade verksamheter, som därför inte låter sig jämföras på ett liknande sätt som verksamheterna som riktade sig till våldsutövare. En respondent återfanns genom en verksamhet som arbetar med utgångspunkt i ATV och som riktar sig till alla målgrupper, d.v.s. våldsutsatta, våldsutövare och barn som bevittnat och upplevt våld. Verksamheten erbjuder rådgivning, stöd och hjälp, samtal individuellt eller i grupp, samt krisbearbetning.

En del av intervjupersonerna återfanns genom en enhet inom en socialförvaltning; ett familjefridsteam, där man arbetar enbart med våld i nära relationer. Teamet riktar sig både till våldsutövare och våldsutsatta och de anställda är terapeuter, både kvinnliga och manliga. Verksamheten riktar sig till alla grupper av våldsutsatta. De insatser man erbjuder utgår från en helhetssyn på den sökandes situation. Insatserna består både av

samtalsstöd och samtalsterapi enskilt eller i grupp, riskbedömningar och säkerhetsplanering, akut krisstöd och olika former av praktiskt stöd och hjälp.

Några respondenter återfanns genom ett länsöverskridande Centrum mot Våld projekt, som drivs av ifrågavarande läns kommuner. Inom denna verksamhet arbetar för närvarande tre socionomer och man erbjuder krissamtal, stödsamtal, praktisk rådgivning och gruppverksamhet. För terapeutiska inslag slussas berörda individer vidare till en annan enhet.

Ett par av intervjupersonerna förmedlades av en socialsekreterare, tillika kvinnofridssamordnare i en kommun. Kvinnofridssamordnaren utgör en stödkontakt för personer som utsatts för våld i nära relation. De insatser som erbjuds utgår från den enskildes behov, men kan innefatta t.ex. att inleda utredning, hot- och riskbedömningar, säkerhetsplanering i samarbete med polis, olika former av praktiskt stöd och samtalsstöd. Kvinnofridssamordnaren kan även ordna med lägenhet som ett komplement till kvinnojouren och man erbjuder även gruppverksamhet med en extern insats.

2.2 Beskrivning av delstudiens deltagare

Intervjupersonerna med erfarenhet av *våldsutövande* är alla män. Åldern varierar mellan 25 år och upp till 62 år, men de flesta är mellan 40 och 50 år gamla. De flesta har använt fysiskt våld mot sin partner, medan andra har använt psykiskt våld, verbalt våld, och aggressivitet i sin relation. En del av männen har erfarenheter av våld från tidigare relationer, medan andra inte har det. Våldet har pågått under olika långa tidsperioder innan man kommit i kontakt med stödinsats. Ett par av männen beskriver det som en händelse vid ett specifikt tillfälle som medfört att männen självmant sökt hjälp. Några av männen har levt i en relation där båda parter har använt våld mot varandra. Tre av männen har blivit dömda för våld mot sin partner.

Alla män har frivilligt sökt hjälp och stöd för sitt våldsutövande och många av männen var vid intervjutillfället mitt inne i en behandling. Den insats som respondenterna med erfarenhet av våldsutövande har tagit del av i relation till denna delstudie är framför allt gruppverksamhet. Två av männen har enbart tagit del av individuellt stöd. Ett par av männen har haft en stödinsats endast under ett fåtal månader vid intervjutillfället. Endast en av männen hade en avslutad stödkontakt sedan en längre tid tillbaka, medan några män har avslutat gruppbehandlingen, men har sedan valt att fortsätta i en självhjälsgrupp. Männens beskrivningar och redogörelser präglas därmed också av att befinna sig i väldigt olika faser i behandlingsprocessen.

Bland intervjupersoner med erfarenhet av att vara *våldsutsatt* återfinns tolv kvinnor och en man. Åldersspannet ligger mellan 29–57 år, där de flesta är mellan 37 och 46 år gamla. Alla har utsatts för våld i nära relation, men varaktighet och uttryck för våld skiljer sig mellan de olika individerna. Några kvinnor har levt i en relation med inslag av våld i flera årtionden, medan några har upplevt det under en kortare tidsperiod. Hur

lång tid som har passerat sedan man utsatts för våld skiljer sig också mellan intervjupersonerna; för en intervjuperson ligger det ett par årtionden tillbaka i tiden, medan en person brutit upp från en våldsam relation för bara ett par månader sedan. Behovet av hjälp och stöd i nuläget, hur man ser på den hjälp och stöd man fått och hur långt man som våldsutsatt har kommit i bearbetningen av sina upplevelser skiljer sig därför mycket mellan de olika intervjupersonerna.

För fyra av respondenterna är gruppverksamhet den insats man har erfarenhet av och som föranlett deltagande i studien. Övriga intervjupersoner har erfarenhet av ett individuellt stöd; i vissa fall handlar det om enbart samtalsstöd/samtalsterapi, men många gånger har det individuella stödet omfattat olika typer av insatser. För flertalet kvinnor har kontakten med verksamheten präglats av att det funnits ett akut behov av stöd och hjälp för att ordna upp en kaotisk livssituation.

3. Sammanställning av de våldsutsattas erfarenheter av och uppfattningar om insatser

3.1 Våldsutsatta, om information, tillgänglighet och omfattning på insatser

I detta kapitel redovisas de våldsutsattas upplevelser och erfarenheter av stöd- och hjälpinsatser. Kapitlet är indelat i fyra avsnitt som belyser insatser ur olika infallsvinklar. De tre första avsnitten omfattar en redogörelse för de mest centrala aspekter som framkommer i de våldsutsattas beskrivningar när det gäller den specifika insats som förmedlande verksamhet har erbjudit. Citat från de våldsutsatta följer efter denna redogörelse för att exemplifiera de beskrivningar som finns i intervjumaterialet. Vid citat används inga pseudonymer för att uttalanden inte ska kunna kopplas samman och hänföras till en enskild individ. Citaten har valts ut för att ge en bred bild av de uttalanden som finns i intervjuerna, samt att citaten ska förmedla vad som framkommer i flertalet intervjuer. Däremot har inte ambitionen varit att varje enskild våldsutsatt ska finnas representerad genom citat. Det fjärde avsnittet är en kort sammanfattning av respondenternas upplevelser och erfarenheter av kontakter med andra insatser förmedlade av andra enheter eller myndigheter.

Inledningsvis fokuseras i detta avsnitt de våldsutsattas upplevelser och erfarenheter gällande *information om, tillgänglighet och omfattning på stödinsatser*. Alla våldsutsatta, tolv kvinnor och en man, uppger sig vara nöjda eller mycket nöjda med den insats och det stöd man fått från just den verksamhet som utgjort kontaktlänk för ifrågavarande delstudie. Bland de individer som deltagit i studien finns dock stora variationer vad gäller livssituation och erfarenheter av våld. Stödet de har haft behov av och det stöd de har fått tillgång till är därför också väldigt olikartat och inbegriper ofta fler inblandade parter än enbart den verksamhet som förmedlat kontakten.

Bland intervjudeltagarna finns varierande beskrivningar av vägen fram till adekvat stöd och hjälp. En del har försökt på olika sätt under lång tid, medan andra har fått hjälp snabbt och enkelt. När relevant hjälp och stöd finns att tillgå uppger de flesta våldsutsatta att de är mycket nöjda med tillgänglighet och omfattning. Några uppger att stödet har varit livsavgörande och i flera fall omfattat mycket mer än vad man hade väntat sig. Gällande *information*, *tillgänglighet* och *omfattning* framkommer vissa aspekter som särskilt viktiga för att insatsen ska upplevas värdefull:

Tabell 1. Centrala aspekter gällande information, tillgänglighet och omfattning

<i>Om information, tillgänglighet och omfattning gällande insats</i>	• Att det finns lättillgänglig information om vilken stöd och hjälp som kan fås (med beaktande av bristande kunskap/medvetenhet om våld hos de våldsutsatta, hög tröskel för att söka hjälp, samt språkliga hinder). • Att kontaktvägar är enkla, smidiga och snabba (t.ex. direktnummer, inga väntetider, snabb återkoppling). • Att det finns en framförhållning och planering vid professionellas frånvaro (t.ex. en backup-plan). • Att tillgänglighet och omfattning på en insats utgår från den enskildes livssituation och behov. • Att barns behov av hjälp och stöd beaktas. • Att det finns en flexibilitet och en vilja att göra "mer" än vad som kan förväntas. • Att insatsen inte tidsbegränsas.
---	--

Härneden exemplifieras några av dessa centrala aspekter i form av citat från de våldsutsatta.

- Att kontaktvägar är enkla, smidiga och snabba (t.ex. direktnummer, inga väntetider, snabb återkoppling).

Det gick ju väldigt snabbt, från att jag kontaktade då min kontakt som jag hade, till att jag fick en tid, det gick på tre dagar. Att det gick så snabbt har all betydelse för hur utgången faktiskt blev.

Ja och henne kunde jag ringa dygnet runt, eller precis när jag ville och hon ringde upp jättefort. Man är ju rädd, man är jätterädd. Man kan inte lita på nån. Hon har ju kommit hem till oss också och haft samtal, eftersom jag har varit rädd för att gå ut ibland.

- Att tillgänglighet och omfattning på en insats utgår från den enskildes livssituation och behov.
- Att barns behov av hjälp och stöd beaktas.

Jag kände att jag blev uppfångad väldigt snabbt efter att det där hade hänt och att jag fick allt stöd som jag behövde och framför allt genom [socialsekreterare] då. Hon är ju fantastisk, hon kan erbjuda många former av hjälp och stöd liksom, åt alla håll så där.

Det tog ju ändå lite tid innan man släppte in dom, men efter två, tre gånger så fattade man ju att oj, dom vill ju verkligen hjälpa och gör det på rätt sätt utifrån våra behov och hur vi mår. Och dom tänker inte på pengar och budgetar, utan dom tänker på oss. Både jag och dottern hade ju dåliga erfarenheter från [stad], både från socialen och lite polisen också. För vi blev ju kastade som en påse med skit.

3.2 Vårdsutsatta; om insatsers utformning, upplägg, innehåll och ledare/professionella

Deltagarna i studien är på det hela taget mycket nöjda med just det stöd och den hjälp de fått från den verksamhet som förmedlat kontakt. De våldsutsatta som intervjuats är dock ingen homogen grupp. Alla förutom en person är kvinnor. Den personliga bakgrunden skiljer sig åt, de våldsutsatta är av olika nationaliteter, i olika åldrar och några har hemmavarande barn, medan andra inte har det. Nästan alla har utsatts för våld av en partner de levt med men det finns även exempel på våld från annan närstående i intervjuerna. Vilken typ av våld, liksom varaktighet och omfattning är något som skiljer sig mellan de olika respondenterna. Detta påverkar sannolikt vilket behov av hjälp och stöd man har haft, men även hur man uppfattat den hjälp och stöd man fått. Vissa gemensamma och centrala aspekter finns dock i intervjumaterialet när det gäller upplevelser av *utformning av en insats, innehåll, upplägg och de professionella*.

Tabell 2. Centrala aspekter gällande insatsens utformning, upplägg, innehåll och ledare/professionella

<i>Om insatsen (utformning, innehåll, upplägg, professionella/ ledare)</i>	• Att bli tagen på allvar och trodd. • Att det finns kunskap, kompetens och erfarenhet hos de professionella. • Att samarbete och kontakter mellan myndigheter och organisationer fungerar smidigt och enkelt. • Att stöd och hjälp utformas så att man som våldsutsatt inte "tvingas" tillbaka till våldsutövaren. • Att få både emotionellt, socialt och praktiskt stöd. • Att det finns en säkerhetsplanering med olika åtgärder vid behov. • Att insatserna är individanpassade och utgår från den enskildes behov och livssituation. • Att individen får ett respektfullt och värdigt bemötande. • Att de professionella skapar trygghet och lugn. • Att det finns en flexibilitet hos de professionella. • Att de professionella är mänskliga och personliga. • Att de professionella har mandat/möjlighet och en vilja att gå utanför ramarna. • Att professionella tar ansvar för helhetssituationen och kan samordna insatser. • Att dela erfarenheter med andra i en liknande situation. • Att få kunskap om våld och bekräftelse på det man varit utsatt för.
--	--

Härnadan exemplifieras några av dessa centrala aspekter i form av citat från de våldsutsatta.

- Att bli tagen på allvar och trodd.
- Att det finns kunskap, kompetens och erfarenhet hos de professionella.

Vilken tur jag hade som hamnade på familjefridsteamet som bara jobbar med såna här typer av frågor. Tänk om jag hade hamnat hos en kurator, eller nåt liknande i liksom, på sjukhuset, som kanske inte alls jobbar med sånt här. För mig blev det ju väldigt viktigt att jag hamnade på rätt ställe, det blev en trygghet.

Det allra viktigaste som har känts, det är ju att jag blev tagen på allvar från första stund. Och att dom såg ju förmodligen mer än jag själv, vilken fara jag hade varit i och så där. Men att bli tagen på allvar och bli trodd på det jag sa.

- Att stöd och hjälp utformas så att man som våldsutsatt inte "tvingas" tillbaka till våldsutövaren.
- Att de professionella har mandat/möjlighet och en vilja att gå utanför ramarna.

Många gånger har jag varit förtvivlad och tänkt att varför. Varför anmälde jag, det hade varit mycket enklare att låta bli. Men hade jag inte haft dom här människorna runt omkring mig som backade upp mig, så tror jag att jag hade tagit tillbaks anmälan. Det hade jag nog.

Det enda jag saknar är ju någon typ av ekonomiskt stöd. Alltså jag får ju ingenting, och jag har fått skapa ett nytt hem här, ja i början fick jag låna ihop möbler utav mina barn. Inte en krona liksom. Sånt är väldigt betungande, det känns som att det är jag som straffas hela tiden.

3.3 Våldsutsatta; om nuvarande livssituation, förändringar och lärdomar

Respondenternas nuvarande livssituation är väldigt varierande, dels beroende på hur lång tid som passerat sedan man brutit upp från en våldsam relation, men också beroende på graden och omfattningen av det våld man utsatts för. En del våldsutsatta lever med skyddad identitet och ett ständigt hot och/eller andra aspekter av livet som är problematiska på grund av det våld man levat med. Andra har idag en fungerande kontakt med den person som utövat våld, medan vissa har en fortsatt svår vardag p.g.a. omständigheter knutna till den tidigare livssituationen. En del har valt att inte ha någon kontakt alls med den som utövat våldet. Alla intervjupersoner uppger någon form av förändring eller lärdomar som insatsen har medfört. De flesta beskriver hur insatsen medfört att det egna skuldbeläggandet har minskat genom de insikter och kunskaper som inhämtats. Gällande insatsens betydelse för den *nuvarande livssituationen* och de *förändringar* och *lärdomar* man gjort som kan knytas till insatsen framkommer följande centrala aspekter:

Tabell 3. Centrala aspekter gällande insatsens betydelse för livssituation, förändringar och lärdomar

<i>Om nuvarande livssituation; förändringar lärdomar mm.</i>	• Att kunskap om våld och hur det kan komma till uttryck har ökat. • Att det egna skuldbeläggandet har avtagit. • Att individen fått en bättre självkänsla, ökad självkännedom och en inre styrka. • Att individen vågar stå upp för sig själv och sätta gränser. • Att individen lärt sig stå på egna ben och kan leva ett självständigt liv. • Att individen börjat öppna upp sig och vågar prata om det man upplevt.
--	--

Härnadan exemplifieras några av dessa centrala aspekter i form av citat från de våldsutsatta.

- Att det egna skuldbeläggandet har avtagit.
- Att individen vågar stå upp för sig själv och sätta gränser.

Man ska inte trampa på mig. Man är starkare i sig själv, man vågar säga ifrån och har en annan styrka i kroppen. Just det här att man kände en viss skuld själv för sånt som hänt, det plockade hon bort från mig direkt.

Ja, det hade nog varit tyngre i bröstet, jag hade nog varit mer deprimerad än vad jag är. Jag hade ju en period när jag varken kunde sova eller äta. Det hade säkert tagit mycket, mycket längre tid om jag inte hade haft henne. Och det är ju mycket det här man har fått höra, jamen det är inte du som har gjort fel, det är inte OK att han har gjort så, jamen just det biten att man börjar inse att det är inte jag som är knäpp i huvet. Det tycker jag har varit jätteskönt och jätteviktigt att få höra från henne.

- Att individen lärt sig stå på egna ben och kan leva ett självständigt liv.

Men den dagen jag verkligen fick det, och fick ihop det, alltså då växte jag en meter kändes det som. Jag hade egna pengar och han såg det.

Ja, förutom ekonomiskt så har jag det jättebra idag, jag kan få lov att jobba när jag vill, jag kan köra och handla när jag vill. På så sätt så mår jag jättebra, att jag har mig själv idag att ta hand om.

3.4 Våldsutsatta; erfarenheter av övriga insatser

Intervjuerna med de våldsutsatta berör oftast mer än enbart den specifika insats som den förmedlande verksamheten erbjuder, då de individuella behoven ofta kräver att flera instanser involveras. För flera av de våldsutsatta utgör den verksamhet som förmedlat kontakt till intervjustudien en enhet inom socialtjänsten. Många har dock även erfarenheter av andra kontakter med *socialtjänsten* och upplevelserna är både positiva och negativa. Till de positiva erfarenheterna kan knytas aspekter av att ha bemötts med respekt och förståelse för sin situation. En våldsutsatt säger så här:

Det har fungerat jättebra, jag hade tur att få träffa en bra tjej, så det gick bra. Och ingen liksom, dom har inte vart på och ställt för stora krav heller. Dom har ju förstått att jag skulle ta det lugnt få för att kunna komma ut i arbetslivet och hela den biten. Alltså inga jättestora krav, utan alla har liksom förstått att det är bättre att ta det lugnt istället, än att man ska ta några steg tillbaka.

De negativa erfarenheterna kan knytas till aspekter av att inte ha blivit tagen på allvar, att känna sig ensam och utsatt och att det brister i kompetens och kunskap hos de professionella, som inte ser den enskilda individens behov och agerar därefter. En av de våldsutsatta beskriver hur hon fick "skrika halsen hes" för att få någon hjälp från socialtjänsten i en akut situation där hon och dottern tvingats lämna hemmet tomhända och där det även fanns en allvarlig hotbild. En annan våldsutsatt beskriver sina erfarenheter av socialtjänsten så här:

Men socialen tyckte jag, ja, dom sparkade undan benen på mig. Sparkar på en som redan ligger. En tjej som jag hade där i början, hon var jättegullig, men det var som hon sa, jag kan inte göra mer än att prata med min chef och sen tar han det beslutet, och sen blev det nå tyvärr. Sen fick jag kontakt med en annan tjej, men hon var ju riktigt förnedrande, då blev man ju arg och ledsen. Ja, hon tyckte just det här att, jamen du får ju lära dig att klara dig själv. Istället, för att tillfälligt få lite hjälp så man står på benen tills den dan, man får ut sina pengar från sin före detta man. Det tyckte jag kändes faktiskt väldigt förnedrande. Man blir ledsen.

Stödet från Centrum mot Våld har varit väldigt, väldigt, väldigt bra. Till skillnad från socialtjänsten, som är totalt inkompetent, ursäktat, men det är nästan som dom går in med inställningen 'hon ljuger'.

Några kvinnor har haft kontakt med *sjukvården*, som man upplevt inte har uppmärksammat våldet. En kvinna beskriver en kontakt med en kurator på Vårdcentralen så här:

För jag hamnade i nåt vakuum där tre år innan det här hände, så att jag blev diagnostiserad som deprimerad. Så fick jag typiska lyckopiller och fick gå och prata med en kurator på Vårdcentralen. Jag berättade lite grann om vad han sa och gjorde både mot mig och barnen ibland, men det var som att man ville inte ta i den tråden, kan jag se nu efteråt. För hade jag blivit uppfångad redan där, då hade jag ju inte gått tre, fyra år till.

Kontakter med *polis och rättsväsende* har i de flesta fall upplevts positivt. De negativa erfarenheterna kan kopplas till bristande rutiner och försumlighet. Några av de våldsutsatta ger följande beskrivningar av sina erfarenheter av kontakter med polis och rättsväsende:

Poliserna har varit jättebra, det har inte varit några problem alls, dom har ju frågat och skrivit och så. Det enda är ibland att jag tycker man säger en sak och sen så när man får det här brevet då, vad dom har tagit upp i anmälan, ja då har dom ju tappat hälften många gånger av det jag tycker är det viktigaste.

Och polisen har också varit väldigt professionell. Han sa att när jag fick första lägenheten, då tyckte han att du måste sticka ikväll. Jamen, ska det verkligen vara nödvändigt, tyckte jag, jag kan väl stanna kvar ett tag till. Näe, sa han, det får du inte, nu måste du tänka på dig själv och din dotter. Och du ska vara självisk för en gångs skull och se till att du mår bra, det är det viktiga. Och jag har aldrig tänkt dom tankarna själv innan, att jag ska må bra liksom. Så han tog också hand om själen lite grann, måste jag säga.

Den första polisen som höll i utredningen, han var inte den allra bästa, men jag vågade inte göra nåt förrän efter rättegången, för jag var rädd att det skulle vändas emot mig på nåt vis. Först från början tyckte jag att han var bra, men han var inte noggrann när han gjorde förhör, så han höll på att förstöra hela. När han förhörde mina vittnen så hade han inte skrivit ner korrekt vad dom sa.

Advokat och åklagare, där upplevde jag också väldigt bra bemötande, det var ett väldigt fint bemötande. Dom hade båda haft många såna här mål innan. Han [advokat] gav ett tryggt bemötande, jag kände att han visste vad han höll på med. Och han var väldigt, man hängde inte i luften som ett frågetecken utan han förklarade allting varför han gjorde så och varför han gjorde så, och det gjorde åklagaren också.

De individer som har erfarenhet av *skyddsåtgärder*, såsom larm, kontaktförbud, skyddat boende och skyddad identitet uppger att dessa inte alltid fungera fullt ut, men de medför ändå en ökad trygghet. Framför allt medför vetskapen om att det finns en säkerhetsplanering en känsla av att bli tagen på allvar. Några våldsutsatta uttrycker sina upplevelser så här:

Kvinnojouren, dom var helt underbara och goa.

Det fick jag ju erbjudande om, och det var ju att flytta till, [socialsekreterare] har ju tillgång till en lägenhet i stan så då hade jag ju kunnat vara trygg. Men det ville jag inte, för jag ville vara hemma. Men den möjligheten fanns ju och jag blev erbjuden den. Så det fanns hela tiden en beredskap att jag skulle kunna fara dit.

Jag kände ju mig tryggare, men jag kände mig inte helt trygg. För jag vet ju att hade han släppts och kanske börjat dricka alkohol och så, då vet jag att det hade inte hindrat honom, då hade han kommit i alla fall.

Jamen det fungerade ju bra, men det var ju enorm jobbigt, jag kände ju att det var han som gick på mig, men det var jag som fick ta straffet. Där fick han bo kvar med allting och jag fick fly till en lägenhet med en trälampa i taket. Det var jättetufft, det var enormt svårt att ta det. Men samtidigt

så var det väldigt, väldigt skönt för vi fick sova ut. Vi sov och vi sov och vi sov, för vi hade inte vågat sova hemma de sista veckorna, varken jag eller min dotter. Så skyddade boendet gjorde att vi fick hämta lite kraft och vi fick en paus.

4. Sammanställning av våldsutövares erfarenheter av och uppfattningar om insatser

4.1 Våldsutövare, om information, tillgänglighet och omfattning på insatser

I detta kapitel redovisas våldsutövares upplevelser och erfarenheter av stöd- och hjälpinsatser. Kapitlet är indelat i tre avsnitt som belyser insatser ur olika infallsvinklar. Avsnitten omfattar en redogörelse för de mest centrala aspekter som framkommer i beskrivningar när det gäller den specifika insats som förmedlande verksamhet har erbjudit. Citat från respondenterna följer efter denna redogörelse för att exemplifiera de beskrivningar som finns i intervjumaterialet. Vid citat används inga pseudonymer för att uttalanden inte ska kunna kopplas samman och hänföras till en enskild individ. Citaten har valts ut för att ge en bred bild av de uttalanden som finns i intervjuerna, samt att citaten ska förmedla vad som framkommer i flertalet intervjuer. Däremot har inte ambitionen varit att varje enskild våldsutövare ska finnas representerad genom citat.

De generella omdömen gruppen av våldsutövare ger om den insats de tagit del av är positiva eller mycket positiva. Alla uttrycker sig vara mycket nöjda på ett övergripande plan och det är få aspekter av den konkreta insatsen som männen anser bör förändras eller förbättras.

Två av männen har erfarenhet av ett individuellt stöd, medan de övriga har deltagit eller deltar i gruppverksamhet. De två män som får enskilt stöd är också de som har kortast erfarenhet av en stödkontakt; insatsen är pågående och har inletts för bara någon månad sedan. Bland de övriga männen finns en större variation i hur länge man tagit del av stöd. Vägen till stöd och hjälp har sett olika ut för männen; en del har uppmanats att söka hjälp eller fått erbjudandet som ett alternativ till en annan påföljd. Några män har själva tagit initiativ till att söka hjälp. Bland de flesta män framkommer svårigheter med att hitta information och det saknas kunskap om vilken hjälp som finns att få. Det saknas även insikt och kunskap om våld hos de hjälpsökande, i kombination med skuld- och skamkänslor, vilket också leder till att man inte vill/kan identifiera sig med den gruppen hjälpsökande. Generellt framkommer att tröskeln till att söka hjälp är hög. Gällande *information, tillgänglighet* och *omfattning* framkommer vissa aspekter som särskilt viktiga för att insatsen ska upplevas värdefull:

Tabell 4. Centrala aspekter gällande information, tillgänglighet och omfattning

<i>Om information, tillgänglighet och omfattning</i>	• Att det finns lättillgänglig information om vilket stöd och vilken hjälp som finns att få. • Att kontaktvägar är enkla, snabba och smidiga. • Att stödet är kostnadsfritt eller medför endast en lite kostnad. • Att insatser inte är strikt begränsade till ett visst antal gånger; individens behov får styra. • Att det finns möjlighet till fortsatt stöd för att det förändringsarbete man påbörjat inte ska stanna av eller att det sker en tillbakagång till gamla beteendemönster.
--	--

Härnadan exemplifieras några av dessa centrala aspekter i form av citat från de som utövat våld:

- Att det finns lättillgänglig information om vilket stöd och vilken hjälp som finns att få.

Så jag googlade mycket först och läste, och ringde. Så jag höll på så nog nån månad innan jag visste riktigt vart jag skulle. Men det är ju som man säger, lever man inte i det så är det ju jåkligt svårt att veta vad man ska vända sig till.

Och redan innan dess så tänkte jag att jag behöver faktiskt prata, men jag visste ju inte vart jag skulle vända mig. Hade man vetat om Mansmottagningen så hade man ju ändå kunnat gå dit och prata om sin situation redan innan, så kanske inte det här hade hänt här hemma. Så tänker jag.

Jag visste inte alls att dom fanns, det var helt nytt för mig. Jag trodde egentligen att det bara fanns privata psykoterapeuter och psykologer.

- Att insatser inte är strikt begränsade till ett visst antal gånger; individens behov får styra.

Jag skulle önska mer. Fler dar i veckan skulle behövas. En gång i veckan räcker inte, det är för lite.

Jag har varit med i ett och ett halvt år nu, så då frågade [ledare] om jag tyckte att jag var redo för att sluta. Och då sa jag att jag är jättegärna med ett par gånger i höst. Så länge det finns plats är jag jättegärna med.

Men jag kom ju med där och så fick man ju gå ett visst antal gånger. Och jag med så många andra upplevde väl att, ja vad synd att man inte får vara kvar. Men, men allting har väl ett slut kanske.

4.2 Våldsutövare; om insatsers utformning, upplägg, innehåll och ledare/ professionella

Alla män är mycket nöjda med både gruppverksamhet och individuellt stöd, trots stor nervositet och hög ångestnivå hos de flesta inför att påbörja en insats. Gruppverksamheten beskrivs som ett kraftfullt stöd som vid varje träff ger något, men som samtidigt är väldigt krävande. Att gruppssammansättningen är viktig framkommer inte minst genom de olika uppfattningar som finns kring löpande intag. En del

våldsutövare menar att detta skapar en nödvändig dynamik i gruppen och att det är viktigt att tvingas berätta sin historia gång på gång. Andra menar att löpande intag i kombination med frivillighet skapar oro i gruppen och en otrygghetskänsla vad gäller tystnadsplikten. Alla män skulle dock rekommendera den insats de tagit del av till andra och i många fall har detta även gjorts. När det gäller *utformning av en insats, innehåll, upplägg* och *de professionella* framkommer följande aspekter som centrala:

Tabell 5. Centrala aspekter gällande insatsens utformning, upplägg, innehåll och ledare/professionella

<i>Om insatsen (utformning, innehåll, upplägg, professionella/ ledare)</i>	• Att individen ges möjlighet att börja våga öppna upp sig och dela med sig till andra om sina tankar och känslor. • Att individen känner igen sig i andras upplevelser och erfarenheter och får feedback från andra. • Att gruppen präglas av värme, gemenskap, tillit och respekt. • Att gruppammansättningen och nytillkomna i gruppen fungerar väl (t.ex. kan ålder, mognad och mående ha avgörande betydelse). • Att det finns en flexibilitet och en öppenhet för att utgå från gruppmedlemmarnas aktuella situation. • Att individen får ett respektfullt och icke-dömande bemötande. • Att ledare besitter kunskap och kompetens och har erfarenhet och en viss auktoritet. • Att insatsen ger redskap/verktyg för förändring.
---	---

Härnadan exemplifieras några av dessa centrala aspekter i form av citat från de som utövat våld:

- Att individen ges möjlighet att börja våga öppna upp sig och dela med sig till andra om sina tankar och känslor.
- Att individen känner igen sig i andras upplevelser och erfarenheter och får feedback från andra.

Och prata om det och dela med sig, att beskriva och förklara att så här känner jag. Det har ju varit många tårar och gråt. Och det är ju inget som är farligt, utan snarare tvärtom, det ger en mer att släppa ut det.

Det är så jäkla kraftfullt när man blir träffad av den kommentaren eller responsen från en annan gruppmedlem. Bara av att sitta och lyssna så kunde jag vara jätteglad att jag gick på dagens träff. Jag behöver inte ens vara delaktig i konversationen, men det träffar mig i hjärtat ändå. Det är kraftfullt, helt klart.

Gruppen gör att man får höra så många andras verklighet som berör en. Det sätter igång rotation i huvudet.

- Att gruppen präglas av värme, gemenskap, tillit och respekt.
- Att individen får ett respektfullt och icke-dömande bemötande.

Oavsett om man har mycket att prata om eller ingenting så känner man sig otroligt välkommen dit. Och att man betyder nåt, både för sig själv och för andra och kan ge andra mycket. Både att man själv får känna sig värdefull och tala om för andra som sitter i samma sits att dom är värdefulla.

Att jag blir behandlad som en värdig människa när jag kommer dit. Att jag får vara den jag är och får ta del av dom kunskaper som andra har att prata om, som har gått före.

Just det här att man inte behöver bli dömd innan man kommer dit. Att man känner det första gången när man kommer dit, att man har den här känslan av att man är en värdefull person.

4.3 Våldsutövare; om nuvarande livssituation, förändringar och lärdomar

De flesta män uppger att de varit skeptiska och haft låga förväntningar inför hjälpen och stödet, vilket förändrats i stort sett omgående. Alla män uppger lärdomar och förändringar i livssituation i någon mån, samtidigt som flera är mitt uppe i en insats och i vissa fall endast haft en kortare stödkontakt vid intervjutillfället. En del män har avslutat en relation, medan andra fått det bättre i sin relation. Gällande insatsens betydelse för den *nuvarande livssituationen* och de *förändringar* och *lärdomar* man gjort som kan knytas till insatsen framkommer följande centrala aspekter:

Tabell 6. Centrala aspekter gällande insatsens betydelse för livssituation, förändringar och lärdomar

<i>Om nuvarande livssituation; förändringar lärdomar mm.</i>	• Att insikt om alkoholens betydelse har ökat. • Att måendet har förbättrats till följd av lärdomar och insikter. • Att självkänslan har förbättrats då individen lärt känna sig själv bättre • Att individen fått verktyg för att förstå sig själv, men också sin partner, bättre. • Att individen fått nya insikter om våld och en förståelse för hur våld kan komma till uttryck (inte enbart fysiskt våld) • Att individen till följd av nya insikter förändrat sitt sätt att agera och kommunicera. • Att individen lärt sig sätta gränser och stå upp för sig själv.
--	--

Härnadan exemplifieras några av dessa centrala aspekter i form av citat från de som utövat våld:

- Att individen fått nya insikter om våld och en förståelse för hur våld kan komma till uttryck (inte enbart fysiskt våld)

Så pratade vi våld och olika typer av våld och den sittningen kommer jag ihåg än idag. Det slog mig väldigt kraftfullt. Ja, just det, det finns ju andra typer av våld, alltså jag hade inte tänkt på det, jag hade väl inte sett det som våld helt enkelt. Verbalt våld exempelvis.

Det är ett laddat ord för mig ännu, våld så, det är jätteladdat. Men jag har ju en helt annan förståelse för det idag.

Vad man än gör och man nu slår en individ, så är man alltid tvåa, det spelar ingen roll vad man säger. Det finns inget försvar till det om man har slagit nån. Det tar ju tid att få in sånt här, det låter jättelätt, men så är det inte.

- Att måendet har förbättrats till följd av lärdomar och insikter.
- Att individen lärt sig sätta gränser och stå upp för sig själv.

Jag kan säga ifrån mer mot andra människor. Liksom självdisciplin eller vad jag ska säga. Att sätta gränser, jag finner mig inte i samma saker längre.

Min livssituation, den är ju otroligt bra. Jag har börjat satsa mer på mig själv, jag går inte in i andra konstiga grejer, jag har fått en mycket större grund att stå på. Känner mig mycket mer tillfreds med mig själv. Jag dricker inte något i dagsläget.

Jag mår jättebra, men det har varit jätteutmattande och jag är mycket, mycket tröttare än vad jag varit förr.

5. Sammanfattning av resultat och avslutande diskussion

5.1 Sammanfattning av delstudiens resultat relaterade till kunskapsöversiktens resultat (delstudie 4)

Här nedan sammanfattas de preliminära resultaten från delstudien och förs samman med de resultat som presenterades i kunskapsöversikten. Följande tabell visar de mest centrala aspekter gällande insatser mot våld i nära relationer som framkom i kunskapsöversikten.

Tabell 7. Förhållanden som målgrupperna upplevt särskilt positiva eller negativa i insatser mot våld i nära relationer (delstudie 4)

	<i>Förhållanden som upplevts särskilt positiva/möjliggörande</i>	<i>Förhållanden som upplevts särskilt negativa/försvårande</i>
<i>Våldsutsatta</i>	Ett bra bemötande (bekräftelse, respekt, förståelse, värme, trygghet, lugn). Trygg och omhändertagande miljö. Möten med professionella som har kunskap, erfarenhet och kompetens. Socialt, emotionellt och praktiskt stöd. Delade erfarenheter med andra i liknande situation. Insatser utformade för att ge kunskap och insikter som kan leda till förändring (t.ex. gruppverksamhet, samtal). Säkerhetshöjande insatser (t.ex. kontaktförbud, partnerkontakt).	Bristande tillit och misstro till samhällets stöd och hjälp (inte bli tagen på allvar, ifrågasatt, otrygghet). Okunskap och bristande kompetens hos professionella. Bristande rutiner och samverkan. Brister i information. Avsaknad av uppföljningar och fortsatta stödåtgärder (individuellt eller i grupp).
<i>Våldsutövare</i>	Möjlighet att dela upplevelser med andra. Ett bra bemötande (respektfullt, stödjande, icke-dömande). Kompetens och kunskap hos professionella. Insatsers utformning (gett nya insikter, kunskaper och bidragit till förändring).	Ofrivilligt/omotiverat deltagande i insats. Avsaknad av uppföljande behandling (grupp och individuellt). Löpande kontra fast intag i grupper. Brist på struktur och styrning i insats.

Resultaten i delstudien bekräftar på det hela taget de erfarenheter som framkom bland brukare i kunskapsöversikten. Vad gäller de *positiva och möjliggörande förhållanden* som framkom i kunskapsöversikten överensstämmer de väl med vad som också lyfts fram som centralt av delstudiens deltagare, både våldsutövare och våldsutsatta. När det gäller de *våldsutsatta* framträder utöver detta professionellas ansvarstagande för helhetssituationen som en sådan *positiv och möjliggörande aspekt*. I detta ingår välfungerande rutiner och samverkan i kombination med ett flexibelt och individanpassat stöd som sträcker sig längre än individen förväntat sig. Alla våldsutsatta vittnar om erfarenheter av stöd som fungerat bra och som man är mycket tillfreds med gällande den verksamhet som förmedlat kontakt. De *negativa eller försvårande förhållanden* som våldsutsatta hade erfarenhet av i kunskapsöversikten är därmed inget som tydligt framkommer i delstudien vad gäller just den förmedlande verksamheten. Detta kan förstås dels utifrån det faktum att de som valt att delta i studien sannolikt också är de som är mest positiva till insatsen. Dels kan det förstås i ljuset av vad som också framkom i kunskapsöversikten, där vägen fram till hjälp och stöd många gånger upplevdes problematisk. När stödåtgärder väl satts in var dock upplevelsen övervägande positiv bland brukarna i kunskapsöversikten, vilket även denna delstudie ger uttryck för. Däremot finns exempel på *negativa eller försvårande förhållanden* bland intervjudeltagarna när det gäller erfarenheter av andra insatser. I vissa fall rör det även i denna delstudie kontakter som varit aktuella innan just stödåtgärd från den förmedlande verksamheten satts in.

Vad gäller våldsutövare framkom i kunskapsöversikten en avsaknad av möjlighet till fortsatt eller uppföljande behandling. I denna delstudie är det snarare tvärtom; många män har haft en sådan möjlighet, vilket också lyfts fram som en *positiv och möjliggörande aspekt*. Dock har denna möjlighet inte alltid getts inom ramen för ordinarie verksamhet, utan för några män har det handlat om en fortsatt insats i självhjälpsgrupps-liknande former. De män detta berör framhåller alla vikten av att fortsatt finansiering ges så att man kan erbjudas insats inom ramen för den ordinarie verksamheten.

Erfarenheter av *negativa eller försvårande förhållanden* liknande de som kunskapsöversikten synliggjorde är inget som framkommer generellt bland våldsutövare i delstudien. Vissa enstaka önskemål om smärre förändringar eller förbättringar i en insats förekommer hos en del respondenter, men inget som är enhetligt gällande för flertalet. Alla män som deltagit i intervjuerna har sökt hjälp på frivillig basis, om än med viss påtryckning i vissa sammanhang. På det hela taget har alla haft en egen drivkraft, och har motivationen brustit inledningsvis så är detta något som snabbt har förändrats. Löpande eller fast intag i grupper finns delade uppfattningar om bland respondenterna, men utgör inget egentligt problem så länge grupp sammansättningen fungerar. Konkreta uttalanden om att det saknas brist på styrning och struktur i insatserna är inget som framkommer, men det är möjligt att flertalet uttalanden om att tiden inte räcker till vid gruppträffarna kan tolkas som att

sådana brister finns. Samtidigt poängteras vikten av ett flexibelt förhållningssätt gällande innehåll och upplägg, vilket sannolikt också påverkar tidsåtgången vid sammankomsterna.

5.2 Avslutande kommentar till delstudie 5

Syftet med delstudie 5 är att undersöka målgruppernas uppfattningar om kommuners och ideella organisationers insatser gällande våld i nära relationer. Delstudiens resultat bekräftar de generella drag som framkom i kunskapsöversikten. Delstudien visar att målgrupperna på det hela taget är mycket nöjda eller nöjda med de insatser de har tagit del av. Med beaktande av de olikartade problembilder och behov som deltagarna i intervjustudien har, upplevs insatserna som värdefulla och effektiva på så vis att de bidragit till nya insikter och kunskaper, en förändrad livssituation och en påbörjad förändringsprocess. Vad gäller utbudet av insatser är det som tydligast framkommer vikten av att nå ut med information till individer om hjälp och stödinsatser. Samtidigt behövs generella kunskapshöjande inslag om vad våld i nära relationer är och kan innebära. Båda målgrupperna ger uttryck för att man inte sökt hjälp och stöd på grund av att man inte identifierat sig med att vara våldsutövare eller våldsutsatt. Som våldsutsatt upplevs det legitimt att söka hjälp först när det handlar om konkret fysiskt våld, och för våldsutövare uppfattas inte hjälp och stöd som riktat till den som utövat andra former av våld än fysiskt våld.

Delstudiens deltagare är på ett övergripande plan tillfreds med den hjälp och stöd man fått ta del av från samhällets sida, men vissa inslag av negativa omdömen och erfarenheter finns också. Bland studiens deltagare finns dock ingen som upplever att insatsen inte har varit till någon hjälp alls.

REFERENSER

Braun V. & Clarke V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3: 77-101.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Mårald G., Snellman M-L., Hanberger A. & Blom B. (2014) *Utvärdering av utvecklingsmedel för kvalitetsutveckling av arbetet med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare- Delrapport 1*. Umeå universitet: Umeå Centre for Evaluation Research (UCER).

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. London: Sage.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

BILAGA 1. UTVÄRDERINGENS FEM DELSTUDIER

1) Dokumentstudie: undersöker gamla och nya modellen

Övergripande beskriva 100+100 slumpmässigt utvalda projekt före och efter med avseende på målgrupp, projektmål, projektens struktur, dokumentation, resultatredovisning mm.

2) Elektronisk enkät: undersöker projektägares erfarenheter (alla som fått bidrag 2012 och 2013). Ansökningsprocess, resultatredovisning, uppföljning och integration av projekt i ordinarie verksamhet mm undersöks.

3) Intervjustudie 1: undersöker vilka erfarenheter projektägare, initierade personer inom kommuner och Socialstyrelsen, SKL, länsstyrelsen och representanter för regionala stödstrukturerna har av medelsfördelningen, det nationella och regionala kunskapsstödet, projektarbetet m.m.

Komplement till dokument- och enkätstudie. Ca 25-30 intervjuer

4) Kunskapsöversikt: sammanfattar målgruppernas erfarenheter och bedömningar av insatser de fått. Kunskapsöversiktens resultat kommer att användas vid jämförelser och tolkning av de resultat som vi får i delstudie 5.

Litteratursökning, beskrivning av gjorda brukarundersökningar, kunskapssammanställning

5) Intervjustudie 2: undersöka hur målgrupperna uppfattar insatserna.

Ca 30 intervjuer med våldsutsatta kvinnor, och män som utövade våld

BILAGA 2. KRITERIER OCH OPERATIONALISERINGAR AV MÅLUPPFYLLELSE, SAMT DEFINITIONER

<i>Mål</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Operationalisering</i>
1. Kvalitetsutveckling (mål 2)	– Ändamålsenlig – Metodutveckling	1a. Att metoder/åtgärder ska utvecklas anges 1b. Insatser görs för våldsutsatta i en eller flera grupper 1c. Insatser görs för barn som utsatts för eller bevittnat våld 1d. Insatser görs för våldsutövare
2. Behovsanpassning av insatserna (mål 2)	– Anpassning till utsatta grupper – Anpassning till individens behov	Behov för våldsutsatta kvinnor ... klargörs 2a. under 18 år 2b. med funktionsnedsättning 2c. med missbruksproblem 2d. med utländsk bakgrund 2e. i samkönade relationer 2f. över 65 år 2g. Behov för annan våldsutsatt grupp klargörs 2h. Behov för barn som utsatts för/bevittnat våld klargörs 2i. Hur insatserna anpassas till individens behov anges
3. Insatserna är långsiktiga, strukturerade och samordnade (mål 2)	– Integreras i kommunens ordinarie verksamhet – Välplanerade och tydliga – Samverkan med andra aktörer	3a. Syfte/mål beskrivs tydligt 3b. Insatserna beskrivs tydligt 3c. Insatsernas teoretiska förankring och/eller evidens beskrivs tydligt 3d. Insatsernas genomförande och dokumentation är tydligt beskrivet 3e. Samordning med andra aktörer beskrivs tydligt

4. När ut till målgrupperna (mål 3)	– Vårdsutsatta kvinnor – Vårdsutsatta barn – Barn som bevittnat våld – Vårdsutövare	4a. Har påbörjat de insatser som angetts i ansökan 4b. Har avslutat de insatser som angetts i ansökan 4c. Tydliggjort vilka insatser som gjorts för våldsutövare 4d. Ny verksamhet skapas
5. Stärkt koppling till nationellt metodutvecklingsarbete (prestationskrav för stödet)	– Kunskapsstöd finns – Kunskapsstöd ges – Kunskapsstöd används	5a. Användning av nationellt kunskapsstöd anges tydligt 5b. Koppling till nationellt metodutvecklingsarbete anges tydligt
6. Stärkt koppling till nationell normering och tillsyn vid Socialstyrelsen (prestationskrav för stödet)	– Allmänna råd används (SOSFS 2009:22) – Tillsynsresultat beaktas	6a. Hänvisning till SOSFS 2009:22 görs 6b. Tillsynsresultat refereras till och används
7. Bättre stöd till kommunerna att använda befintlig kunskap (prestationskrav för stödet)	– Relevant kunskap finns – Stöd ges – Befintlig kunskap används	–
8. Bättre långsiktighet (prestationskrav för stödet)	– Projekten integreras i ordinarie verksamhet	8a. Att lärdomar, metoder m.m. från projekten har eller kommer att integreras i ordinarie verksamhet anges utan närmare precisering 8b. Hur lärdomar, metoder m.m. från projekten har eller kommer att integreras i ordinarie verksamhet preciseras
9. Bättre lokal dokumentation och uppföljning/utvärdering (prestationskrav för stödet)	– Dokumentationen har ökat – Dokumentationen återger insatserna väl – Uppföljning/utvärdering har ökat	9a. Genomförda insatser redovisas tydligt (målgrupp, påbörjat, avslutats) 9b. Intern utvärdering har gjorts 9c. Extern utvärdering har gjorts 9d. Förväntat resultat (målen) har helt eller delvis uppnåtts

		9e. Andra positivt specificerade resultat redovisas
10. Bättre samarbete: samarbetet upplevs ha förbättrats	– Inom kommunen – Mellan kommunen och andra aktörer – Mellan kommuner	10a. Samverkan med myndigheter/kommuner 10b. Samverkan med ideella organisationer 10c. Samverkan med andra aktörer/organisationer 10d. Projekt som helt eller delvis uppnått det resultat man förväntat sig av samverkan
11. Stöd till ideella organisationer når ut till målgrupperna	– Våldsutsatta kvinnor – Våldsutsatta barn – Våldsutövare – Ny verksamhet skapas	11a. Har påbörjat de insatser som angetts i ansökan 11b. Har avslutat de insatser som angetts i ansökan 11c. Tydliggjort vilka insatser som gjorts för våldsutövare 11d. Ny verksamhet har skapats

Definition av centrala termer:

Kvalitetsutveckling: här avses främst att den nya modellen för medelsfördelning är ändamålsenlig, och leder till metodutveckling

Ändamålsenligt: a. svarar mot statens mål och intentioner(regeringsuppdrag, bilaga 1), b. bidrar till lokal kompetensuppbyggnad och samverkan mellan aktörer, c. svarar mot de behov som uttrycks av målgrupperna

Prestationsinriktat: genomfört de insatser som angetts i ansökningar om utvecklingsmedel

Samordnat: att utvecklingsarbetet skett i samverkan med andra relevanta aktörer på lokal och regional nivå

Strukturerat: att utvecklingsarbetet skett på ett planmässigt och tydligt sätt

Långsiktigt: att kommunernas projekt integreras i deras ordinarie verksamhet efter projekttidens slut

Metodutvecklingsarbete: a. vidareutvecklar befintliga metoder, b. utvecklar och prövar nya metoder/insatser, c. följer upp/ utvärderar metoder och insatser

Kunskapsstöd: nationellt och regionalt se bilaga 2 i regeringsuppdraget

Regionala stödstrukturer: på regional nivå någon form av enhet/organ/organisation vars syfte är att utgöra ett stöd i det nationella utvecklingsarbetet för en evidensbaserad praktik i socialtjänsten. Exempelvis en lokal/regional forskningsenhet, ett beslutsfattarorgan/nätverk, ett professionellt nätverk eller ett nationellt kunskapscentrum.

Gamla (ansöknings) modellen (före 2012): kommuner söker medel från länsstyrelserna för både kommunen och frivilligorganisationer Länsstyrelserna erbjöd ett begränsat kunskapsstöd som kunde se olika ut över landet.

Nya (ansöknings) modellen (från 2012): kommuner och frivilligorganisationer söker var och en för sig utvecklingsmedel från Socialstyrelsen utifrån detaljerade anvisningar och ett nationellt och regionalt kunskapsstöd

God kvalitet i insatserna: a. baseras på kända risk- och skyddsfaktorer, b. individanpassade, c. motsvarar målgruppernas behov och önskemål

Berörda aktörer: projektägare, initierade personer inom kommuner, Socialstyrelsen, SKL, länsstyrelser och representanter för regionala stödstrukturer

BILAGA 3. ENKÄTFRÅGOR

Enkät om fördelning av utvecklingsmedel för insatser mot våld i nära relationer

I frågorna menas med Den nya modellen (fr.o.m. 2012) att kommuner och ideella organisationer, var och en för sig, söker utvecklingsmedel från Socialstyrelsen, samt att länsstyrelserna erbjuder ett kompetens- och metodstöd med fokus på att stödja kommuners och ideella organisationers insatser mot våld i nära relationer. Den gamla modellen (t.o.m. 2011) innebär att kommuner och ideella organisationer tillsammans sökte utvecklingsmedel från länsstyrelserna.

1a. Jag som besvarar enkäten är (flera svar kan anges):

☐ Den som i min organisation skrivit ansökan/ansökningar om utvecklingsmedel	☐ Den som i min organisation samordnar/administrerar organisationens projekt/ansökningar om utvecklingsmedel	☐ Projektledare för satsningar som fått utvecklingsmedel
☐ Annan		

1b. Om du svarat Annan, ange vem

2a. Ange vilken organisation du arbetar i

☐ I en kommun	☐ I en kommunal kvinnojour	☐ I en kommunal mansjour	☐ I en ideell kvinnojour	☐ I en ideell mansjour	☐ I en annan ideell organisation
☐ I en annan organisation					

2b. Om du svarat Annan organisation, ange typ av organisation

3. Vilken eller vilka av dessa målgrupper vänder sig er verksamhet till? (flera svar kan anges)

☐ Våldsutsatta kvinnor	☐ Våldsutsatta barn	☐ Barn som bevittnat våld
☐ Våldsutövare	☐ Annan målgrupp	

3b. Om du svarat Annan målgrupp, ange vilken

4. Har du erfarenhet av:

- ☐ Enbart den gamla modellen för att fördela utvecklingsmedel (t.o.m. 2011)?
 ☐ Enbart den nya modellen för att fördela utvecklingsmedel (fr.o.m. 2012)?
 ☐ Båda modellerna?
- ☐ Nej, jag har inte erfarenhet av någon av modellerna

Övergripande frågor om fördelning av utvecklingsmedel**5. Vad anser du sammantaget om den gamla modellen för att fördela utvecklingsmedel?**

- ☐ Mycket bra
 ☐ Bra
 ☐ Varken bra eller dålig
 ☐ Dålig
 ☐ Mycket dålig
 ☐ Vet ej
- ☐ Vi har inte haft utvecklingsmedel enligt den gamla modellen

Motivera ditt svar**6. Vad anser du sammantaget om den nya modellen för att fördela utvecklingsmedel?**

- ☐ Mycket bra
 ☐ Bra
 ☐ Varken bra eller dålig
 ☐ Dålig
 ☐ Mycket dålig
 ☐ Vet ej

Motivera ditt svar**7. Vilken typ av projekt har ni fr.o.m. 2012 (dvs. enligt den nya modellen) sökt medel till?**

- ☐ Helt nytt/nya projekt
 ☐ Vidareutveckling av projekt som påbörjats tidigare
 ☐ Både nytt/nya och tidigare påbörjade projekt
- ☐ Vet ej

Kommentera ditt svar**8. Om ni fr.o.m. 2012 fått medel för helt nytt/nya projekt, anser du att ert/era projekt skiljer sig från de som fick medel enligt den gamla modellen?**

- ☐ I mycket hög grad
 ☐ I ganska hög grad
 ☐ Delvis
- ☐ I ganska liten grad
 ☐ I mycket liten grad
 ☐ Vet ej

- ☐ Vi har inte haft utvecklingsmedel enligt den gamla modellen

 Kommentera ditt svar

⏪
⏩

 9. Bedriver ni utvecklingsprojekt som löper över flera år, dvs. som tidigare fått stöd via länsstyrelsen och sedan 2012 (dvs. enligt nya modellen) från Socialstyrelsen?

- ☐ Ja, ett projekt
 ☐ Ja, två eller flera projekt
 ☐ Nej
 ☐ Vet ej

 10. Om du svarat Ja, hur har den nya modellen påverkat ert/era projekt?

- ☐ Mycket positivt
 ☐ Positivt
 ☐ Varken positivt eller negativt
 ☐ Negativt
 ☐ Mycket negativt
 ☐ Vet ej

 Kommentera ditt svar

⏪
⏩

Metodutveckling

 11. Innebar de utvecklingsmedel ni fick enligt den gamla modellen:

Frågan besvaras om ni haft utvecklingsmedel enligt den gamla modellen

	Ja i hög grad	Delvis	Nej inte alls	Vet ej
a) Vidareutveckling av era befintliga metoder/insatser?	☐	☐	☐	☐
b) Utveckling och utprovning av nya metoder/insatser?	☐	☐	☐	☐
c) Ökad uppföljning/utvärdering av metoder och insatser?	☐	☐	☐	☐
d) Annan form av utveckling, t.ex. kvinnofridsteam, rutiner för samverkan och handläggning?	☐	☐	☐	☐

 Motivera ditt svar

⏪
⏩

 12. Har de utvecklingsmedel ni fått enligt den nya modellen inneburit:

	Ja i hög grad	Delvis	Nej inte alls	Vet inte
a) Vidareutveckling av era befintliga metoder/insatser?	☐	☐	☐	☐
b) Utveckling och utprovning av nya metoder/insatser?	☐	☐	☐	☐
c) Ökad uppföljning/utvärdering av metoder och insatser?	☐	☐	☐	☐
d) Annan form av utveckling, t.ex. kvinnofridsteam, rutiner för samverkan och handläggning?	☐	☐	☐	☐

 Motivera ditt svar

◀
▶

Kompetensstöd

 13. Hur uppfattar du värdet av det kompetensstödande material som Socialstyrelsen tagit fram (dvs. allmänna råd, handböcker, utbildningsmaterial, meddelandeblad etc.)?

- ☐ Mycket positivt
 ☐ Positivt
 ☐ Varken positivt eller negativt
 ☐ Negativt
 ☐ Mycket negativt
 ☐ Vet ej

 Motivera ditt svar

◀
▶

 14. Har din organisation tagit del av sådant kompetensstöd som länsstyrelsen erbjuder rörande insatser mot våld i nära relationer (dvs. utbildningar, informationsmöten etc.)?

- ☐ Ja
 ☐ Nej
 ☐ Vet ej
 ☐ Känner inte till sådant kompetensstöd

 15. Vilket kompetensstöd från länsstyrelsen har ni konkret använt i ert utvecklingsarbete?

◀
▶

 16. Hur uppfattar du värdet av länsstyrelsens kompetensstöd?

- ☐ Mycket positivt
 ☐ Positivt
 ☐ Varken positivt eller negativt
 ☐ Negativt
 ☐ Mycket negativt
 ☐ Känner inte till stödet

 Motivera ditt svar

Målgruppernas behov

17. I vilken utsträckning nådde projekt med stöd från gamla modellen nedanstående målgrupper:
Frågan besvaras om ni har haft utvecklingsmedel enligt den gamla modellen.

	I stor utsträckning	Delvis	I liten utsträckning	Vet ej	Vi arbetar inte med den målgruppen
Våldsutsatta kvinnor	☐	☐	☐	☐	☐
Våldsutsatta barn	☐	☐	☐	☐	☐
Barn som bevittnat våld	☐	☐	☐	☐	☐
Våldsutövare	☐	☐	☐	☐	☐
Annan målgrupp	☐	☐	☐	☐	☐

18. I vilken utsträckning når projekt med stöd från nya modellen nedanstående målgrupper:

	I stor utsträckning	Delvis	I liten utsträckning	Vet ej	Vi arbetar inte med den målgruppen
Våldsutsatta kvinnor	☐	☐	☐	☐	☐
Våldsutsatta barn	☐	☐	☐	☐	☐
Barn som bevittnat våld	☐	☐	☐	☐	☐
Våldsutövare	☐	☐	☐	☐	☐
Annan målgrupp	☐	☐	☐	☐	☐

19. Hur har den nya modellen påverkat era möjligheter att utveckla kvaliteten i insatser till målgruppen/erna?

- ☐ Mycket positivt
 ☐ Positivt
 ☐ Varken positivt eller negativt
 ☐ Negativt
 ☐ Mycket negativt
 ☐ Vet ej

Motivera ditt svar

Ansökningsprocessen

24. Anser du att det varit möjligt att redovisa projektens insatser och resultat på ett tydligt sätt?

- ☐ I mycket hög grad
 ☐ I ganska hög grad
 ☐ Delvis
 ☐ I ganska liten grad
 ☐ I mycket liten grad
 ☐ Vet ej

Motivera ditt svar

Samverkan

25. Hur har möjligheterna att samverka påverkats som ett resultat av den nya modellen?

- ☐ Mycket positivt
 ☐ Positivt
 ☐ Varken positivt eller negativt
 ☐ Negativt
 ☐ Mycket negativt
 ☐ Vet ej

Nedanstående fyra frågor (26-29) besvaras om du än anställd i en kommunal organisation

26. I ert/era nya projekt, har det skapats samarbeten som ett resultat av den nya modellen för utvecklingsmedel:

	Ja	Nej	Vet ej
Inom den kommun du är anställd i?	☐	☐	☐
Mellan din kommun och andra kommuner?	☐	☐	☐
Mellan din kommun och andra organisationer/aktörer?	☐	☐	☐

27. Om det förekommer samarbeten i ert/era nuvarande projekt, är de:

- ☐ Påbörjade 2012 eller senare (dvs. enligt den nya modellen)
 ☐ Påbörjade innan 2012, men vidareutvecklade
 ☐ Påbörjade innan 2012, men oförändrade
 ☐ Vet ej

Motivera ditt svar

28. Vilka aktörer har ni i huvudsak samarbetat med kopplat till projekt med stöd från den nya modellen för utvecklingsmedel?

29. På vilket sätt har den nya modellen för utvecklingsmedel påverkat samarbeten med andra aktörer?

Följande fyra frågor (30-33) besvaras om du är verksam i en ideell organisation

30. I ert/era nya projekt, har det skapats samarbeten som ett resultat av den nya modellen för utvecklingsmedel:

	Ja	Nej	Vet ej
Mellan din organisation och kommun(er)?	☐	☐	☐
Mellan din organisation och andra ideella organisationer?	☐	☐	☐
Mellan din organisation och andra aktörer?	☐	☐	☐

31. Om det förekommer samarbeten i ert/era nuvarande projekt, är de:

- ☐ Påbörjade 2012 eller senare (dvs. enligt nya modellen)
 ☐ Påbörjade innan 2012, men vidareutvecklade
 ☐ Påbörjade innan 2012, men oförändrade
☐ Vet ej

Motivera ditt svar

32. På vilket sätt har den nya modellen för utvecklingsmedel påverkat samarbeten med andra aktörer?

33. Vad anser du om att ideella organisationer, i den nya modellen, söker bidrag på egen hand, dvs. inte tillsammans med en kommun?

- ☐ Mycket positivt
 ☐ Positivt
 ☐ Varken positivt eller negativt
 ☐ Negativt
 ☐ Mycket negativt
 ☐ Vet ej

Motivera ditt svar

Projektens integrering i ordinarie verksamhet och evidensbaserad praktik

 34. Har erfarenheter från ert/era projekt, enligt den nya modellen, integrerats i er ordinarie verksamhet efter projekttidens slut?

☐ I mycket stor utsträckning	☐ I ganska stor utsträckning	☐ Delvis
☐ I ganska liten utsträckning	☐ I mycket liten utsträckning	☐ Vet inte

 Ge exempel på vad som integrerats och hur (t.ex. metoder, uppföljning, samverkan)

 35. Hur har möjligheterna att integrera erfarenheter från ert/era projekt i er ordinarie verksamhet, efter projekttidens slut, påverkats som ett resultat av den nya modellen?

☐ Mycket positivt	☐ Positivt	☐ Varken positivt eller negativt	☐ Negativt	☐ Mycket negativt	☐ Vet ej

 Motivera ditt svar

 36. Integreras erfarenheter från ert/era projekt, enligt den nya modellen, i arbetet för en evidensbaserad praktik i socialtjänsten (SKL:s plattformsarbete)

☐ I mycket stor utsträckning	☐ I ganska stor utsträckning	☐ Delvis
☐ I ganska liten utsträckning	☐ I mycket liten utsträckning	☐ Vet ej

 Om möjligt ge exempel på vad som integrerats (t.ex. metoder, uppföljning, samverkan)

Samlad bedömning

 37. Vad anser du vara de främsta fördelarna med den nya modellen för att fördela medel till kvalitetsutveckling av arbetet mot våld i nära relationer?

 38. Vad anser du vara de främsta nackdelarna med den nya modellen för att fördela medel till kvalitetsutveckling av arbetet mot våld i nära relationer?

 39. Finns det något ytterligare du vill kommentera angående den nya modellen för att fördela utvecklingsmedel för kvalitetsutveckling av arbetet mot våld i nära relationer?

BILAGA 4. INTERVJUFRÅGOR TILL NYCKELAKTÖRER

Tabell B1. Åtta kategorier med centrala intressenter som intervjuats till delstudie 3

Intressentkategori
1. Nyckelpersoner vid SoS
2. Fördelare av utvecklingsmedel vid SoS
3. Projektägare: Kommuner
4. Projektägare: Ideella organisationer
5. Nationellt kompetensstöd vid SoS
6. Regionalt kompetensstöd vid länsstyrelserna
7. Annan central intressent
8. Uppföljare av utvecklingsmedel vid SoS

Tabell B2 ger en översikt av de frågor som ställdes under intervjuerna i delstudie 3. Observera att respektive intressentkategori i genomsnitt besvarat cirka 20 frågor. Det totala antalet fördefinierade frågor uppgick till omkring 60, men för att göra tabellen mer åskådlig har snarlika frågor exkluderats. I syfte att få förtydligande svar har intervjupersoner dessutom i flera fall fått besvara kompletterande frågor samt uppmanats att ge exempel på förutsättningar, processer och resultat som rör utvecklingsmedlen.

Tabell B2. Intervjufrågor fördelade per intressentkategori. Symbolen • markerar att frågan ställdes till denna intressentkategori.

	Intressentkategori (se tabell B1 ovan)							
Intervjufrågor	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Berätta var du arbetar, och vad din roll är i detta sammanhang.	•	•	•	•	•	•	•	•
2. Har du någon generell uppfattning om den nya fördelningsmodellen för utvecklingsmedel?	•	•	•	•	•	•	•	•
3. Vilka reaktioner har ni fått från olika aktörer, på den nya modellen?	•	•	-	-	•	•	•	•
4. Kan du beskriva bakgrunden till att det infördes en ny modell för att fördela utvecklingsmedel	•	-	-	-	-	-	-	-
5. Anser du att projekt som beviljats medel enligt den nya fördelningsmodellen skiljer från de som fick medel enligt den gamla? Vad är för- respektive nackdelar med den nya modellen?	•	•	•	•	•	•	•	•
6. Gör den nya fördelningsmodellen, jämfört med den gamla, att utvecklingsmedel fördelas mer i linje med statens mål och ambitioner.	•	•	-	-	•	•	•	•
7. Jämfört med den gamla modellen, har du någon uppfattning om vad som fungerar bra respektive mindre bra med den nya ansökningsprocessen? (dvs. instruktioner, blanketter, handläggning, etc.).	•	•	•	•	•	•	•	•
8. Vad anser du – generellt sett – om innehållet i ansökningar/återrapporteringar enligt nya modellen, jämfört med	-	•	•	•	-	•	-	•

ansökningar/återrapporteringar enligt gamla modellen?								
9. Har den nya fördelningsmodellen, jämfört med den gamla, lett till att det i ansökningar/uppföljningsrapporter tydligare anges att: 1) befintliga insatser/metoder ska vidareutvecklas, 2) att nya insatser/metoder ska utvecklas, samt 3) att nya verksamheter ska skapas?	-	•	•	•	•	•	•	•
10. Hur upplever du att instruktionerna för dokumentation och uppföljning har fungerat?	-	-	-	-	-	-	-	•
11. Vilka krav ställer Socialstyrelsen på dokumentation och uppföljning? Vad krävs för att få den godkänd?	-	-	-	-	-	-	-	•
12. Känner du till vilket kompetensstöd länsstyrelserna ger till projekt, och hur det motsvarar behoven hos er/projektägarna? Hur används det i så fall i projekten?	-	•	•	•	•	-	•	•
13. Har du/ni fått synpunkter på hur länsstyrelsernas kompetensstöd mottas av projektägarna?	-	•	•	•	•	-	•	-
14. Hur uppfattar du värdet av det stödet? Är kompetensstödet utformat på ett lämpligt sätt?								
15. Känner du till om era projekt fått stöd både via länsstyrelsen och direkt från Socialstyrelsen?	-	-	•	•	-	-	-	-
16. Vilket kompetensbehov upplever du att det finns hos länsstyrelsernas utvecklingsledare?	-		-	-	•	•	-	-

17. Vilket kompetensstöd ger Socialstyrelsen till länsstyrelserna, och hur motsvarar det kompetensstöd utv.ledarnas behov?	-	-	-	-	•	•	-	-
18. Hur uppfattar du att kompetensstödet mottas av utvecklingsledarna?	-	-	-	-	•	-	-	-
19. Känner du till om Socialstyrelsens kompetensstöd integreras i de regionala stödstrukturerna?	-	-	-	-	•	•	-	-
20. Vilket kompetensstöd ger Länsstyrelsen till projekten? Anser du att ert kompetensstöd motsvarar projektägarnas behov? Vet du hur kompetensstödet används i projekten?	-	-	-	-	-	•	-	-
21. Framgår det om projektägarna haft någon nytta av det kompetensstöd som erbjudits? I så fall vilket kompetensstöd, länsstyrelsernas eller Socialstyrelsens?	-	-	-	-	-	•	-	•
22. Känner du till om länsstyrelsernas kompetensstöd integrerats i de regionala stödstrukturerna?	-		-	-	•	•	-	-
23. Finns skillnader mellan gamla och nya modellen avseende: - om insatserna <u>når ut</u> till målgrupperna? - vilka målgrupper insatserna når ut till? - insatsernas värde för målgrupperna?	-	•	•	•	-	•	-	•
24. Beaktar projekten Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2009:22), samt Socialstyrelsens tillsynsresultat?	-	-	•	•	•	-	-	•

25. Påverkar er ev. kännedom om resultat från projekten hur ni bedömer ansökningar?	-	•	-	-	-	-	-	-
26. Hur stor andel ansökningar har ni beviljat? Dvs. hur många av de som sökt har fått medel?	-	•	-	-	-	-	-	-
27. Hur har ni arbetat med gamla respektive nya modellen? Dvs. hur har ni bedömt ansökningarna? Vad har vägt tyngst, dvs. vad har ni bedömt som viktigt för att ge bidrag?	-	•	-	-	-	-	-	-
28. Har genomförda projekt <u>dokumenterats</u> så att: a) insatserna och b) projektets/ns resultat tydligt redovisas?	-	-	•	•	-	-	-	•
29. Har <u>dokumentationen</u> utvecklats som ett resultat av den nya modellen? Dvs. har den blivit utförligare och/eller tydligare?	-	-	•	•	-	-	-	•
30. Har man <u>följt upp/utvärderat</u>: a) insatserna och b) projektets/ns resultat och gjort det på ett sätt som ger rättvisa åt projektet/n?	-	-	•	•	-	-	-	•
31. Har <u>resultatuppföljning & utvärdering</u> i projekt med utvecklingsmedel utvecklats som ett resultat av den nya modellen?	-	-	•	•	-	-	-	•
32. Har Socialstyrelsen i den nya modellen ställt högre krav rörande a) <i>redovisning</i> av projekten och b) <i>uppföljning/utvärdering</i> av projekten? Har det hänt att ni begärt kompletteringar?	-	•	-	-	-	-	-	-
33. Hur går det till när den summa medel kommuner/org. ansökt om minskas? Vem avgör det? Minskas ambitionsnivån i projekten om pengarna minskas? Ändras ansökan eller är det samma ansökan?	•	•	-	-	-	-	-	-

34. Framgår det av återrapporteringen om projekten beviljats mindre pengar än de ansökt om? Framgår det om ett projekt som fått mindre pengar än man ansökt om gjort mindre än vad som stod i den ursprungliga ansökan? Beaktas en ev. minskning av bidraget när ni bedömer hur väl projekten genomförts?	•	-	-	-	-	-	-	•
35. Vem utformar ansökningsblanketten? Vem bestämmer hur den ska se ut, vad som ska stå? Varför ändras den?	•	•	-	-	-	-	-	-
36. Delar ni ut pengar ett år i taget eller flera år åt gången? Varför?	•	•	-	-	-	-	-	-
37. Vilken typ av samarbeten sker, som ett resultat av den nya modellen?	-	•	•	•	•	•	•	•
38. Inlemmas kunskaper/erfarenheter från projekt i <u>kommuners och organisationers ordinarie verksamhet</u> efter projekttidens slut?	-	•	•	•	-	•	•	•
39. Har erfarenheter från avslutade projekt integrerats i de regionala stödstrukturerna?	-	•	•	•	-	•	•	•
40. Finns det någon koppling mellan finansierade projekt och arbetet för EBP i socialtjänsten som görs av Socialstyrelsens och SKL (t.ex. det regionala stödstruktursarbetet)?	-	-	•	•	-	-	-	-
41. När det gäller dessa målgrupper (vårdsutsatta etc.), vilka erfarenheter har ni av arbetet med att integrera insatserna i arbetet för en evidensbaserad praktik i socialtjänsten?	•	•	•	•	•	•	•	•

Vad anser du har betydelse för att kunna främja EBP i ert arbete?								
42. Kan ert/era projekt bidra till arbetet för EBP i socialtjänsten och omvänt? Vad anser du har betydelse för att kunna främja EBP i ert arbete?	-	-	•	•	-	-	-	-
43. Har du några generella synpunkter på/erfarenheter av Socialstyrelsens och SKL:s arbete för EBP i socialtjänsten?	-	-	•	•	-	•	•	-
44. Vilken betydelse anser du att följande aspekter har för arbetet med att integrera insatserna i arbetet för en evidensbaserad praktik i socialtjänsten: politiska, ekonomiska, organisatoriska, samt aktörernas inställning?	•	•	-	-	•	•	•	•
45. Ur ditt perspektiv, har den nya modellen för fördelning av utvecklingsmedel lett till att insatserna blivit bättre för våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare?	•	•	•	•	•	•	•	•
46. Är det något utöver det jag frågat om som du vill ta upp?	•	•	•	•	•	•	•	•

BILAGA 5. INTERVJUFRÅGOR TILL VÅLDSUTÖVARE OCH VÅLDSUTSATT

Bakgrundsfrågor:

Nationalitet, Ålder, Yrke/sysselsättning

Livssituationen tiden före insats/stödåtgärd

1. Beskriv din livssituation som den såg ut när du fick kontakt med x-verksamhet:
2. Hur skulle du förklara det som hände då, dvs våldet mot/från din partner? Hur förstod du det då? (innan insats)

Upplevelser av insatsen/stödåtgärden

3. Hur etablerades kontakt med verksamheten? Om sökt hjälp själv- vad sökte du hjälp för?
4. Kan du beskriva insats/stödåtgärd?
5. Vad har varit särskilt bra/användbart/viktigt med insatsen? Vad har varit mindre bra/kunde förändras?
6. Erfarenhet/upplevelse av övriga ev. parallella stödåtgärder/kontakter?

Livssituation efter insats

7. Beskriv din livssituation idag
8. Har du/ditt beteende förändrats sedan du sökt hjälp? På vilket sätt har det förändrats?
9. Vilken betydelse har insatsen haft för nuvarande livssituation/ ev. förändringar? Finns det andra saker som haft betydelse för förändringen?
10. Beskriv din egen insats/vilka ansträngningar krävdes av dig själv?
11. Något annat du skulle vilja ta upp när det gäller stöd och hjälpinsatser?